

Övning Vildälv

Utvärderingsrapport - Regional samverkansövning
våren 2013 i Västerbottens och Norrbottens län

Länsstyrelsen
Västerbotten

Utgiven av
Länsstyrelsen i Västerbotten
901 86 Umeå
Telefon 010-225 4000
www.lansstyrelsen.se/vasterbotten
November 2013

Ansvarig utgivare
Livsmiljöenheten, Länsstyrelsen Västerbotten
Kontaktperson: Dan Magnusson

Redaktör och texter där inget annat anges
Thomas Bengtsson, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Foto där inget annat anges
Thomas Bengtsson, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Diarienummer
455-2153-2012

Innehållsförteckning

FÖRORD	4
SAMMANFATTNING	5
FÖRKORTNINGAR, BENÄMNINGAR OCH FÖRKLARINGAR.....	7
1 INLEDNING	10
1.1 Bakgrund.....	10
1.2 Syfte med rapporten.....	10
1.3 Stödresurs från Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	10
1.4 Disposition	10
1.5 Källor och upphovsrätt.....	10
2 PLANERINGSPROCESSEN.....	11
2.1 Planeringsorganisation.....	11
2.2 Planeringsarbete.....	12
2.3 Dokumentation i planeringsprocessen	13
3 BESKRIVNING AV ÖVNINGEN.....	15
3.1 Deltagare övningsdagen 29 maj.....	15
3.2 Övningsledningsorganisation.....	16
3.3 Scenario	20
3.4 Övningsmetod.....	23
3.5 Seminariedag 18 april	25
3.6 Förberedelser inför övningen.....	25
3.7 Utvärderingsseminarium 9 oktober.....	25
3.8 Övningens resursåtgång.....	26
3.9 Medias bevakning av övningen.....	27
4 ÖVNINGENS SYFTE, MÅL OCH UTVÄRDERINGSMETOD.....	28
4.1 Övergripande syfte.....	28
4.2 Övergripande mål	28
4.3 Utvärderingsmetod.....	28
4.4 Rapportens remiss.....	30
5 UTVÄRDERING.....	31
5.1 Övningens planering	31
5.2 Övningens genomförande	35
5.3 Övningens utvärdering.....	38
5.4 Övningens övergripande mål	41
5.5 Aktörernas delmål.....	58
6 REDOVISNING FRÅN SEMINARIEÖVNINGEN, DEN 18 APRIL ..	107
6.1 Aktörernas ansvarsområde, roller och larmning	107
6.2 Allvarliga problem, B-larm.....	109
6.3 Dammhaveri, A-larm	110
7 UTVECKLINGSOMRÅDEN	114

Förord

Det ingår i Länsstyrelsens samordningsansvar för krishantering att stödja övnings- och utbildningsverksamhet för myndigheter, företag och organisationer som verkar inom krishanteringssystemet.

Som ett led i att öka den samlade krishanteringsförmågan i Västerbotten genomförde Länsstyrelsen Västerbotten en regional samverkansövning, Övning Vildälv, den 29 maj 2013 med dammbrott i Skellefteälven som huvudscenario.

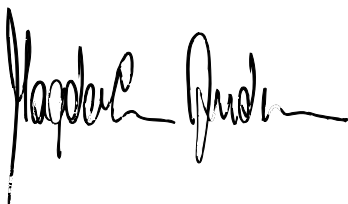
Syftet med övningen var att pröva beredskapsplanering för Skellefteälven och att skapa underlag för vidareutveckling, öka krisberedskapsförmågan, pröva förmåga att kommunicera med varandra via Rakel, och det nationella webbaserade informationssystemet WIS samt belysa komplexiteten vid ändring av ansvarsförhållanden för räddningstjänst.

I övningen deltog ca 450 personer från 22 aktörer på lokal, regional och nationell nivå. Övningsformatet var en simuleringsövning med motspel, vilket innebar att aktörerna befann sig på sina ordinarie ledningsplatser. Relevanta aktörer som ej var övade representerades i motspelet, inklusive representanter för allmänhet och media. Övningen inleddes redan den 18 april med en kombinerad kunskapsdag och seminarieövning i Skellefteå. Övningen följdes upp med ett utvärderingsseminarium i Arvidsjaur den 9 oktober 2013.

Utvärderingsrapporten har tagits fram med stöd av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. Rapporten omfattar utvärdering av övningens resultat i förhållande till de sex övergripande övningsmålen, aktörernas delmål samt en beskrivning av planeringsprocessen för övningen. Rapporten avslutas med ett belysa utvecklingsområden för att höja krishanteringsförmågan bland aktörerna.

Baserat på slutsatser från utvärderingsrapporten kommer en åtgärdsplan att tas fram. Arbetet kommer att ledas av Länsstyrelsen Västerbotten i samverkan med övriga deltagande aktörer. Åtgärdsplanen kommer att baseras både på identifierade brister och utvecklingsområden, men även på goda resultat från övningen som behöver stärkas och formaliseras.

Jag vill rikta ett stort tack till alla som medverkat i planering och genomförande av Övning Vildälv och på så sätt bidragit till stärkt krishanteringsförmåga i Västerbottens län.

Magdalena Andersson
Landshövding i Västerbottens län

Sammanfattning

Som ett led i att öka den samlade krishanteringsförmågan anordnade Länsstyrelsen Västerbotten en regional samverkansövning den 29 maj 2013 med dammbrott i Skellefteälven som huvudscenario. I övningen deltog ca 450 personer från 22 aktörer. Övningsmetoden var simulering med motspel vilket innebar att aktörerna befann sig på sina ordinarie ledningsplatser och hade möjlighet att kommunicera med varandra och med ett motspel. Övningen inleddes redan den 18 april med en kombinerad kunskapsdag och seminarieövning i Skellefteå. Övningen följdes även upp med ett utvärderingsseminarium i Arvidsjaur den 9 oktober 2013.

Syftet med övningen var att pröva beredskapsplanering för Skellefteälven och skapa underlag för vidareutveckling av beredskapsplanen. Övningen syftade även till att öka länets krisberedskapsförmåga; att pröva förmågan att kommunicera med varandra via Rakel och WIS samt belysa komplexiteten vid ändring av ansvarsförhållanden för räddnings-tjänst.

Övergripande mål för övningen:

1. Aktörerna har mycket god förmåga att ta emot larm samt initiera arbete enligt respektive aktörs plan.
2. Aktörerna har god förmåga att skapa och förmedla en gemensam lägesbild för händelsen.
3. Aktörerna har god förmåga att i samverkan samordna verksamhet och inrikta insatser.
4. Aktörerna har god förmåga att samverka vid behov av förstärkningsresurser.
5. Aktörerna har grundläggande förmåga att i samverkan samordna kommunikation gentemot allmänhet och media.
6. Aktörerna har grundläggande förmåga att kommunicera via Rakel samt god förmåga att kommunicera via WIS (gäller de som använder WIS respektive Rakel).

Som underlag för övningens utvärdering har följande enkäter använts: enkät för övningsdeltagare, enkät för deltagare i planeringsprocessen, enkät för motspelet samt en enkät för lokala övningsledare och lokala utvärderare. Målbedömningar baseras främst på utvärderingsprotokoll från lokala utvärderare, dokumentation i form av dagböcker och loggar samt diskussioner vid utvärderingsseminariet.

Det första målet *är uppfyllt*. Förbättringar måste dock till i larmfasen då fyra av övningens aktörer inte blev larmade.

Det andra målet *är inte uppfyllt*, främst på grund av att det aldrig skapades någon gemensam, tydlig och uppdaterad regional lägesbild. Västerbottens län har enbart en grundläggande förmåga och bör uppdatera rutiner för skapande och förmedling av lägesbilden.

Det tredje målet *är uppfyllt*. Trots avsaknaden av tydlig lägesbild genomfördes sex stycken samverkansmöten via telefon och Rakel i olika konstellationer. Ordförandeskapet bör dock i framtiden innehas av länsstyrelsen eller av MSB, beroende på vem som initierar samverkanskonferensen. Under övningen stod dammägaren initialt för ordförandeskapet.

En tydligare agenda och rutiner kring samverkanskonferenser måste utvecklas och göras känd av samtliga aktörer i länen.

Det fjärde målet *är inte uppfyllt*. Aktörerna hade svårt att beskriva sitt långsiktiga resursbehov och den samlade bilden av behov och tillgång av förstärkningsresurser saknades.

Det femte målet *är uppfyllt*. Trots avsaknad av gemensam lägesbild så har aktörerna fått fram ett tydligt, korrekt och icke motstridig information ut till allmänhet och media.

Det sista målet är sammanskrivet i en mening men bedöms i två delar. Gällande Rakel *är målet uppfyllt*. För målet gällande WIS är förmågan enbart grundläggande, varvid *målet inte är uppfyllt*.

Förkortningar, benämningar och förklaringar

Förkortningar och benämningar

CB	Chef i beredskap
CLM	Centrum för lärande och media (MSB)
DC	Driftcentral
EOH	Extraordinär händelse
FRG	Frivillig resursgrupp
KF	Kommunfullmäktige
KLG	Krisledningsgrupp
KLN	Krisledningsnämnd
KS	Kommunstyrelsen
LKC	Länskommunikationscentral (Polisen)
LSSL	Lokal särskild sjukvårdsledning
LXO	Lag (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap
LUPP	Ledning och uppföljning av räddningsinsatser
LÖL	Lokal övningsledare
MR N	Militärregion Nord
MSB	Myndigheten för samhällsskydd och beredskap
NLL	Norrbottnens läns landsting
PK	Planeringskonferens
RAKEL	Radiokommunikation för effektiv ledning
RCB	Räddningschef i beredskap
RL	Räddningsledare
RSA	Risk- och sårbarhetsanalys
RSSL	Regional särskild sjukvårdsledning
RÖ	Regional samverkansövning
SEU	Skellefteåälvens energiunderhåll
SMHI	Sveriges Meteorologiska och hydrologiska institut
SNAM	Svenska nationella ambulansflyget
SR	Sverige Radio

SVF	Skellefteälvens vattenregleringsföretag
SvK	Affärsverket Svenska Kraftnät
TLC	Trafikledningscentral (Trafikverket)
TiB	Tjänsteman i beredskap
VAKA	Nationell Vattenkatastrofgrupp (Livsmedelsverket)
VAS	Vakthavande samordnare (MSB)
VB	Vakthavande befäl (Polisen och Försvarsmakten)
VHI	Vakthavande ingenjör
VHM	Vakthavande maskinist
WIS	Skyddat webbaserat informationssystem
VLL	Västerbottens läns landsting
VMA	Viktigt meddelande till allmänheten

Förklaringar

Extraordinär händelse¹

Med extraordinär händelse avses en sådan händelse som avviker från det normala, som innebär en allvarlig störning eller överhängande risk för en allvarlig störning i viktiga samhällsfunktioner och som kräver skyndsamma insatser av kommun eller landsting.

Geografiskt områdesansvar²

Områdesansvaret kan beskrivas så, att det inom ett geografiskt område ska finnas ett organ som verkar för inriktning, prioritering och samordning av tvärsektoriella åtgärder som behöver vidtas i en krissituation.

Lägesbild³

Lägesbild är en sammanställning av uppgifter för att få en bild över vad som har hänt, händer eller kommer att hända.

Lägesuppfattning⁴

Lägesuppfattning är en bedömning av hur det som inträffat påverkar aktörens sammanhang. Lägesuppfattningar bygger således på en lägesbild. Både lägesbild och lägesuppfattning är kopplade till beslutsprocesser och behövs som underlag för att kunna avgöra om agerande krävs på något sätt och i så fall hur.

¹ 1 kap. 4 § Lag (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap

² Regeringens proposition 2005/06:133 Samverkan vid kris – för ett säkrare samhälle

³ Regeringens skrivelse 2009/10:124 Samhällets krisberedskap – stärkt samverkan för ökad säkerhet

*Samordning*⁵

Samordning avser aktivitet som innebär att se till att den verksamhet som bedrivs av olika samhällsorgan genomförs med utgångspunkt i gemensamma planeringsförutsättningar och att själva genomförandet inte präglas av divergerande mål mellan olika samhällsorgan.

*Samverkan*⁶

Samverkan avser den dialog och samarbete som sker mellan självständiga och sidoordnade samhällsaktörer för att samordnat uppnå gemensamma mål.

*VMA*⁷

VMA, Viktigt Meddelande till Allmänheten, är ett varningssystem som används vid olyckor och allvarliga händelser, vid svåra störningar i viktiga samhällsfunktioner och vid krishantering i samband med extraordinära händelser. Det finns två nivåer på meddelanden: varning och information. Varningsmeddelande sänds genast när det är omedelbar risk för skada på liv, hälsa, egendom eller i miljön. Informationsmeddelande sänds utan krav på omedelbarhet för att förebygga eller begränsa skador på liv, hälsa, egendom eller i miljön.

⁴ Regeringens skrivelse 2009/10:124 Samhällets krisberedskap – stärkt samverkan för ökad säkerhet

⁵ Regeringens skrivelse 2009/10:124 Samhällets krisberedskap – stärkt samverkan för ökad säkerhet

⁶ Regeringens skrivelse 2009/10:124 Samhällets krisberedskap – stärkt samverkan för ökad säkerhet

⁷ <https://www.msb.se/sv/Insats--beredskap/Hantera-olyckor--kriser/Varningsystem--nodsandare/VMA/>

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Som ett led i att öka länens samlade krishanteringsförmåga anordnade Länsstyrelsen Västerbotten den regionala samverkansövningen (RÖ) *Vildälv* under våren 2013, med höga flöden och risk för dammbrott i Skellefteåälven som huvudscenario.

1.2 Syfte med rapporten

Huvudsyftet med denna rapport är att beskriva och utvärdera den regionala samverkansövningen *Vildälv*. Förutom detta ska rapporten även utgöra ett underlag för att fortsätta arbetet med utveckling av krishanteringsförmågan i Västerbottens och Norrbottens län. Vidare ska innehållet kunna användas som ett stöd vid andra läns planering av regionala samverkansövningar.

1.3 Stödresurs från Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

I samband med regionala samverkansövningar har länsstyrelsen möjlighet att få expertstöd från Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB). Inom MSB administreras stödet av övningsenheten vid avdelningen för utbildning, övning och beredskap (UB-ÖVN). Stödet har bestått av övningsexperten Thomas Bengtsson, MSB Sandö. Resurspersonens arbetstid och övriga omkostnader har bekostats av MSB.

1.4 Disposition

Efter utvärderingsrapportens inledning följer en beskrivning av planeringsprocessen respektive övningens format. Dessa kapitel är rent beskrivande och innehåller inte någon utvärdering. En beskrivning av övningens övergripande syfte och mål samt utvärderingsmetod följer därpå. Rapportens tyngdpunkt ligger på utvärderingskapitlet som är indelat i övningens förberedelser, övningens genomförande, övningens utvärdering, övergripande mål samt aktörernas delmål. Rapporten avslutas med ett kapitel om utvecklingsområden för att höja krishanteringsförmågan bland aktörerna.

1.5 Källor och upphovsrätt

För all text, där annat inte anges, ansvarar författaren Thomas Bengtsson. Samtliga aktörer har beretts möjlighet att lämna synpunkter på formuleringar innan den slutliga rapporten har fastställts av Länsstyrelsen Västerbotten.

Upphovsrätten till rapporten förutom fotografier innehåller av Länsstyrelsen Västerbotten. Rapporten får gärna kopieras eller citeras under förutsättning att källan anges. Samtliga bilder, där inget annat anges, är fotograferade av Thomas Bengtsson.

2 Planeringsprocessen

2.1 Planeringsorganisation

Inledningsvis upprättades en projektlignande planeringsorganisation som innehöll följande personer och befattningar. Observera att namn kan ha förändrats under planeringsprocessen liksom att ytterligare personer har deltagit i arbetet. Personerna som är märka med * har även deltagit i en mindre planeringsgrupp.

<i>Övningsansvarig</i>	Curt Hörnqvist, Länsstyrelsen Västerbotten
<i>Övningsledare</i>	*Dan Magnusson, Länsstyrelsen Västerbotten
<i>Utvärderingsledare</i>	*Thomas Bengtsson, MSB Sandö
<i>Spelledare</i>	*Gustav Wallheden, Länsstyrelsen Dalarna
<i>Resurspersoner</i>	*Christer Papmehl, Länsstyrelsen Västerbotten *Ida Johansson, Länsstyrelsen Västerbotten * Johannes Molin, Länsstyrelsen Västerbotten * Lilian Johansson, Länsstyrelsen Västerbotten * Anna Engström Meyer, Svenska Kraftnät
<i>Lokala övningsledare</i>	Leif Johansson, Arjeplogs kommun Britta Lundgren, Arvidsjaur kommun (del av planeringen) Tora Landgren, Arvidsjaur kommun (del av planeringen) Michael Sandberg, Boliden Mineral AB Roger Norin, Försvarsmakten MR N (till PK 2) Stefan Janse, Försvarsmakten MR N (efter PK 2) Gunnar Jonsson, Lycksele kommun *Rikard Aspholm, Länsstyrelsen Norrbotten *Karin Lindgren, Länsstyrelsen Västerbotten Torbjörn Westman, Länsstyrelsen Västernorrland Helen Kärrman, Malå kommun Göran Josefsson, Malå kommun Ebba Hallsenius, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap Petter Nordqvist, Norrbottens läns landsting Inger Johansson, Norsjö kommun Örjan Owesson, Polismyndigheten Västerbotten *Erik Nordlund, Skellefteå kommun Christer Andersson, Skellefteå Kraft *Per Elvnejd, Skellefteälvens Vattenregleringsföretag

Jan Fransson, Sorsele kommun
Daniel Lundin, SOS Alarm AB
Gert Andersson, Statkraft
Gunnar Backman, Storumans kommun
Bosse Jardler, Sveriges Radio
Jan Olofsson, Vattenfall AB, Vattenkraft
Noomi Jonsson, Västerbottens läns landsting

2.2 Planeringsarbete

2.2.1 Uppstart 24 februari 2012, Umeå

MSB:s övningsexpert och Länsstyrelsen i Umeå träffades för att diskutera upplägg av övningen. Mötet bestod av kreativa diskussioner och redovisning av tidigare övningserfarenheter. Efter mötet påbörjades planeringsprocessen, med att bland annat skissa på upplägg och bjuda in relevanta aktörer till övningen.

Bild 1. Huvuddelen av övningens lokala övningsledare samlade i samband med seminarieövningen i Skellefteå den 18 april.

2.2.2 Planeringskonferenser

Planeringskonferens 1, 4 juni 2012, Skellefteå

I den första planeringskonferensen, som tillika var övningens startmöte, deltog ca 60 personer från 25 aktörer i konferensen. Syftet med konferensen var att

presentera förslag till syfte och mål för övningen, presentera den kommande planeringsprocessen, ge underlag så att varje aktör kunde bedöma och senare meddela sitt eget engagemang i övningen, skapa en gemensam bild av vilka förberedelser som behövde göras av varje aktör samt påbörja den gemensamma övningsplaneringen. Under konferensen gavs även förslag till indikatorer för övningens övergripande mål.

Planeringskonferens 2, 27 september 2012, Umeå

Till den andra planeringskonferensen samlades ett 40-tal personer. Syftet med konferensen var att redovisa arbetsläge, fastställa seminarieövningen, arbeta med händelser och moment, inleda arbetet med att ta fram förslag till motspelets omfattning, fastställa övningens namn samt redovisa planeringsprocessen.

Planeringskonferens 3, 13-14 mars 2013, Skellefteå

Till den tredje och sista planeringskonferensen samlades ett 30-tal personer från övningens aktörer. Fokus för denna konferens var att gå igenom övningens olika scenario, händelser och moment. Vidare presenterade övningsledningen utkast på den övningsdokumentation som skulle ges ut. Konferensen var planerad till en dag men förlängdes med en halvdag för att få tillräcklig tid till att gå igenom det omfattande scenariot och diskutera igenom momenten.

Övrigt planeringsarbete

Under hela planeringsprocessen har den lilla planeringsgruppen bedrivit ett omfattande planeringsarbete. Möten har hållits med stor regelbundenhet, dels fysiska på plats, men även via Lync⁸ och konferenstelefon så att alla i gruppen kunde delta.

Arbetet har bland annat bestått av att förbereda planeringskonferenserna och skrivarstugorna men även att stödja aktörerna i sitt arbete med målformuleringar, momentbeskrivningar och inspelsskrivande.

2.2.3 Skrivarstugor

Länsstyrelsen har totalt anordnat fyra skrivarstugor i Umeå, Skellefteå och Lycksele, under perioden mellan planeringskonferens två och tre. Syftet med dessa har varit att samla aktörer för att tillsammans författa momentbeskrivningar och inspel. Skrivarstugorna har också varit ett forum för att diskutera scenario och övningstekniska aspekter.

2.3 Dokumentation i planeringsprocessen

Huvuddelen av den dokumentation som tagits fram i planerings- och utvärderingsprocessen framgår av tabell 1. Förutom de som redovisas har även inbjudningar gått ut till olika aktiviteter, till exempel planeringskonferenser och skrivarstugor. Samtliga dokument är per definition upprättade av Länsstyrelsen i

⁸ Lync är en värdbaserad tjänst som gör att du kan kommunicera via snabbmeddelanden, videosamtal och onlinemöten och används av bland annat av länsstyrelsen och MSB.

Västerbotten, oavsett författare. Remissen av utvärderingsrapporten gavs dock ut av MSB.

Dokument	Bilagor	Utgavs
Inbjudan till regional samverkansövning 2013	-	V 212
Övningsbestämmelser för planeringsprocessen	-	V 235
Övningsbestämmelser för genomförandet	Bilaga 1 Program för seminariedag 18 april (utsänd v 15) Bilaga 2 Aktörernas syften och delmål Bilaga 3 Underlag för genomgång före övning Bilaga 4 Övningsbandskatalog (utsänd v 22)	V 318
Utvärderingsbestämmelser	Bilaga 1 PM för genomgång efter övning Bilaga 2 Utvärderingsenkät för planeringsprocessen Bilaga 3 Utvärderingsenkät för deltagare i seminarieövning 18 april Bilaga 4 Utvärderingsenkät för övningsdeltagare den 29 maj Bilaga 5 Utvärderingsenkät för motspelet Bilaga 6 Utvärderingsenkät för lokala övningsledare och lokala utvärderare Bilaga 7:1-23 Utvärderingsprotokoll för lokala utvärderare Bilaga 8 Observationsprotokoll för Rakel	V 317
Övningsledningsbestämmelser	Bilaga 1 Scenario (med momentbeskrivningar) Bilaga 2 Aktörernas indikatorer Bilaga 3 Inspelslista (utsänd v 22) Bilaga 4 Övningsledningssambandskatalog (utsänd v 22)	V 318
Remis på utvärderingsrapporten	--	V 326
Utvärderingsrapport	--	V 346

Tabell 1, Sammanställning av övningens dokumentation.

Utöver dessa grundläggande övningsdokument har Länsstyrelsen i Västerbotten även skickat ut inbjudningar till samtliga aktiviteter samt PM och avstämningar.

3 Beskrivning av övningen

3.1 Deltagare övningsdagen 29 maj

Ett stort antal aktörer bjöds in att delta i övningen. De aktörer som slutligen valde att delta i övningsdagen den 29 maj framgår av tabell 2. På grund av olika omständigheter avbröt Norsjö kommun och polismyndigheten sitt deltagande i övningen under övningsdagens förmiddag.

Aktör	Funktioner	Antal deltagare
Arjeplog kommun	KLG och KLN	18 personer
Arvidsjaurs kommun	KLG och informationsgrupp	7 personer
Boliden Mineral AB	Personal vid Renströmsgruvan	5 personer
Försvarsmakten	VB och ledningslag vid MR N	15 personer
Landstingen Västerbotten	RSSL, LSSL Umeå, Lycksele Skellefteå	75 personer
Landstinget Norrbotten	TiB och Sjukvårdsledare	3 personer
Lycksele kommun	KLN, tjänstemannastab, infocentral	25 personer
Länsstyrelsen Norrbotten	Krisledningsorganisationen	10 personer
Länsstyrelsen Västerbotten	Krisledningsorganisationen	50 personer
Länsstyrelsen Västernorrland	Förstärkningsresurser till Länsstyrelsen i Västerbotten	4 personer
Malå kommun	KLG + två assistenter, Informationsenheten, Växelfunktionen, KS Ordf.	18 personer
MSB	TiB, VAS, expert	6 personer
Norsjö Kommun	KLN, KLG och förvaltningar	32 personer
Polismyndigheten Västerbotten	Delar av ledningsstaben	6 personer
Skellefteå Kraft	DC, driftledning produktion och elnät, energiunderhåll, kundtjänst	30 personer
Skellefteå kommun	Krisledningsstab, KLN, Räddningstjänsten, tekniska – och socialkontorets ledningsgrupp	75 personer
Sorsele kommun	KLN, beredningsgrupp och informationscentralen	14 personer
SOS Alarm	Operatörer för larmning samt 113 13	2 personer
SR	Radio Vildälv och trafikredaktion	16 personer
Statkraft	DC Sollefteå och krisledning	17 personer
Storumans kommun	KLN, KLG och info	14 personer
SVF	VD, VHI samt ingenjörer	4 personer
Vattenfall	DC och krisledning	4 personer
	Summa	450 personer

Tabell 2, Sammanställning av övningens deltagare.

3.2 Övningsledningsorganisation

Övningsledningsorganisationen i övning Vildälv var omfattande och bestod av ett 100-tal personer i form av lokala övningsledare, lokala utvärderare och motspel. Organisationens huvuduppgift var att skapa förutsättningar för de övande aktörerna att nå sina uppställda mål.

3.2.1 Övningsledning

Övningsledningen bestod av följande personer.

<i>Övningsansvarig</i>	Curt Hörnqvist, Länsstyrelsen Västerbotten
<i>Övningsledare</i>	Dan Magnusson, Länsstyrelsen Västerbotten
<i>Biträdande övningsledare</i>	Ida Johansson/ Karin Lindgren, Länsstyrelsen Västerbotten
<i>Utvärderingsledare</i>	Thomas Bengtsson, MSB

3.2.2 Lokala övningsledare

Varje aktör hade en lokal övningsledare vars huvuduppgift var att följa aktören under övningsdagen och i dialog med motspelet "hålla tempot" i övningen. Aktörernas lokala övningsledare under övningsdagen var följande personer:

<i>Arjeplogs kommun</i>	Leif Johansson
<i>Arvidsjaur kommun</i>	Tora Landgren
<i>Boliden Mineral AB</i>	Michael Sandberg
<i>Försvarsmakten MR N</i>	Stefan Janse
<i>Kustbevakningen</i>	Anna Berglund
<i>Lycksele kommun</i>	Gunnar Jonsson
<i>Länsstyrelsen Norrbotten</i>	Rikard Aspholm
<i>Länsstyrelsen Västerbotten</i>	Karin Lindgren
<i>Länsstyrelsen Västernorrland</i>	Torbjörn Westman
<i>Malå kommun</i>	Helen Kärrman
<i>MSB</i>	Ebba Hallsenius
<i>Norrbottnens läns landsting</i>	Petter Nordqvist
<i>Norsjö kommun</i>	Inger Johansson
<i>Polismyndigheten Västerbotten</i>	Örjan Owesson
<i>Räddningstjänsten Skellefteå</i>	Mattias Hagelin
<i>Skellefteå kommun</i>	Erik Nordlund
<i>Skellefteå Kraft</i>	Christer Andersson
<i>Skellefteå Vattenregleringsföretag</i>	Per Elvnejd
<i>Sorsele kommun</i>	Jan Fransson

<i>SOS Alarm</i>	Daniel Lundin
<i>Statkraft</i>	Gert Andersson
<i>Storumans kommun</i>	Gunnar Backman
<i>Sveriges Radio</i>	Bosse Jardler
<i>Vattenfall AB, Vattenkraft</i>	Jan Olofsson
<i>Västerbottens läns landsting</i>	Noomi Jonsson

3.2.3 Lokala utvärderare

Respektive verksamhet ansvarade för att rekrytera lokala utvärderare i syfte att värdera måluppfyllnaden, utifrån de delmål och indikatorer som tagits fram av lokala övningsledare. Lokala utvärderare under övningsdagen var följande personer:

<i>Arjeplogs kommun</i>	Martin Stenlund, Arjeplogs kommun
<i>Arvidsjaur kommun</i>	Nina Ström, Jokkmokks kommun
<i>Boliden Mineral</i>	Michael Sandberg, Boliden mineral AB
<i>Försvarsmakten MRN</i>	Stefan Janse, Försvarsmakten
<i>Landstinget Norrbotten</i>	Petter Nordqvist, NLL
<i>Landstinget Västerbotten</i>	Noomi Jonsson, VLL
<i>Lycksele kommun</i>	Jonas Hahlin, Åsele kommun
<i>Länsstyrelsen Norrbotten</i>	Åke Lindahl, Beredskapsdirektör emeritus
<i>Länsstyrelsen Västerbotten</i>	Torleif Michel, Länsstyrelsen Gävleborg
	David Nordin, Länsstyrelsen Kalmar
	Simon Keskitalo, Länsstyrelsen Jämtland
<i>Malå kommun</i>	Camilla Adolfsson, Umeå kommun
<i>MSB</i>	Haldor Stolt, MSB
<i>Norsjö kommun</i>	Emma Larsson, Norsjö kommun
<i>Polismyndigheten Västerbotten</i>	Hans-Olof Markström, Polismyndigheten Västerbotten
<i>Räddningstjänsten Skellefteå</i>	Martin Feuk, Umeå brandförsvär
<i>Skellefteå kommun</i>	Dan Gideonsson, Umeå kommun
	Tommy Lindvall, Bodens kommun
	Urban Rönnbäck, Luleå kommun
<i>Skellefteå Kraft</i>	Christer Andersson, Skellefteå Kraft
<i>Skellefteälvens Vattenregleringsföretag</i>	Per Elvnejd, SVF
<i>Sorsele kommun</i>	Herman Persson, Dorotea kommun
<i>Statkraft Sverige AB</i>	Karl-Anders Johansson, Statkraft
	Jone Johnsson, Tyréns AB
<i>Storuman kommun</i>	Jörgen Forslund, Nordmalings kommun
<i>Sveriges Radio P 4</i>	Thomas Rotermund, Sveriges Radio

3.2.4 Motspelet

För att driva en simuleringsövning med motspel krävs ett motspel som har till huvuduppgift att leverera övningsscenariot till de övande. För att kunna uppfylla logistiska och tekniska behov till det motspel som var nödvändigt för övningen användes Försvarmaktens anläggning, Skydd-C, i Umeå.

Arbetet med att rekrytera personal till motspelet påbörjades efter planeringskonferens två. I huvudsak bemannades motspelet av personal från övningens aktörer. Länsstyrelsen rekryterade personal till spelledning, övriga världen samt till kriskommunikationsmodulen. Följande personer bemannade motspelet:

Bild 2. Delar av mediamodulen i arbete under övningsdagen.

Spelledning

Spelledare

Gustav Wallheden Länsstyrelsen Dalarna

Bitr. spelledare

Christer Pappmehl, Länsstyrelsen Västerbotten

Motspelskoordinator

Johannes Molin, Länsstyrelsen Västerbotten

Lokaler, teknik, logistik

Lennart Karlsson, Skyddscentrum

Lokaler, teknik, logistik

Björn Silver, Skyddscentrum

Modul Central/Regional nivå

Modulledare

Björn Olofsson, Länsstyrelsen Jämtland

Givare

Andreas Bergman, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Givare	Peter Bergström, Försvarsmakten
Givare	Daniel Szpakowski, Försvarsmakten
Givare	John Forsberg, Polismyndigheten
Givare	Dan Andersson, Polismyndigheten
Givare	Niclas Sandström, Landstinget
Givare	Olle Gelfgren, Landstinget
Givare	Dan Thorn, Landstinget
Givare	Lars-Åke Löfqvist, Landstinget
Givare/Spelkoordinator	Ulf Lindqvist, SOS Alarm
Operatör SOS Alarm	Erik Nyberg, SOS Alarm
Operatör SOS Alarm	Roger Pettersson, SOS Alarm
Operatör SOS Alarm	Andreas Erson, SOS Alarm

Modul Teknisk infrastruktur

Modulledare	Anna Engström-Meyer, Svenska kraftnät
Givare/Spelkoordinator	Per-Ove Lööv, Vattenfall
Givare/Spelkoordinator	Mikael Hernqvist, Statkraft
Givare	Jörgen Aidanpää, Trafikverket

Kommunmodul 1

Modulledare/Spelkoordinator	Ola Lindström, Skellefteå kommun
Givare	Magnus Karlsson, Skellefteå kommun
Givare	Maria Edström, Skellefteå kommun
Givare	Östen Isaksson, FRG Skellefteå
Givare	Wanja Isaksson, FRG Skellefteå
Givare/Spelkoordinator	Jonnie Stenberg
Givare/Spelkoordinator	Rune Norman

Kommunmodul 2

Modulledare/Spelkoordinator	Hans-Eric Jonsson, Arjeplogs kommun
Givare	Mårten Enoksson, Arvidsjaur kommun
Givare	Linda Sjölund, Piteå kommun

Kommunmodul 3

Modulledare/Spelkoordinator	Lars-Erik Sundqvist, Storumans kommun
Givare	Ingemar Samuelsson, Vilhelmina kommun
Givare	Ola Brännlund, Sorsele kommun

Modul ”Övriga Världen”

Modulledare	Per G Nilsson
Givare	Karl-Erik Holmgren

Modul Media och allmänhet

Modulledare	Lilian Johansson, Länsstyrelsen Västerbotten
Spelkoordinator	Arne Åhman, Länsstyrelsen Uppsala
Givare social media	Claes Björnberg, Umeå kommun
Givare social media	Elizabeth Westerlund, Nordmalings kommun
Givare social media	Marita Bergman, Vännäs kommun
Givare social media	Daniel Holmberg
Givare media	Reza Yazdani
Givare media	Elina H Tyskling
Givare media	Tommy Forsgren
Givare media	Marlene Söderqvist
Givare allmänhet	Per-Axel Staflund
Givare allmänhet	Torbjörn Lundkvist
Givare allmänhet	Mats Edvardsson
Givare allmänhet	Carina Wiro, Civilförsvarsförbundet

3.3 Scenario

Scenarioarbetets process

Ett omfattande arbete lades ner på att författa övningens scenario. Inledningsvis skrev scenariogrupperna ett övergripande scenario med läget i stort.

Övningen strukturerades sedan in i fyra händelser och ett antal moment under planeringskonferensens två (se tabell 3). Därefter skrev aktörerna, enskilt eller tillsammans, momentbeskrivningar. Syftet med dessa var dels att utgöra underlag för inspelsskrivandet och dels som ett stöd åt givarna i motspelet. Aktörerna fortsatte sedan att skriva inspel utifrån momentbeskrivningarna. Länsstyrelsen avslutade scenarioarbetet med att granska, analysera och sammanställa de över 800 inspelen till en gemensam inspelslista.

3.3.1 Förhistoria

Följande förhistoria låg till grund för scenariot.

”Efter en lång och snörik vinter har våren även nått norra Sverige. Dock kom snösmältningen igång ovanligt sent, i mitten på maj då även temperaturerna steg till över normalt. Skogsfloden och fjällfloden gick samtidigt vilket medförde att översvämningsproblem uppstod på många håll i länet.

I början på vecka 21 meddelade SMHI en klass 1 varning för höga flöden då man såg att det under veckan skulle komma en hel del nederbörd, i kombination med värme. Varningen omfattade små och medelstora oreglerade vattendrag i länet, samt Skellefteälven nedströms Bastusel, Piteälven, Umeälven och Vindelälven.

I början på vecka 22 kom varningen att höjas till klass 2, för att på tisdagen den 28 maj höjas ytterligare, till en klass 3 för nedre delarna av Piteälven och Skellefteälven (nedre delen), Umeälven (utom Storuman) och Vindelälven, samt medelstora vattendrag i mellersta och södra Lappland, södra Norrbotten samt Västerbotten och nordvästra Ångermanland. Prognoserna från SMHI gjorde också gällande stora mängder nederbörd vilket också resulterade i klass 2 varning för nederbörd.”

3.3.2 Händelse, moment och inspel

Scenariot följde strukturen händelse, moment och inspel. I tabell 3 framgår den slutliga indelningen av övningens fyra händelser och nitton moment.

Tabell 3

Händelse	Moment	Ansvarig skribent	Innehåll
Höga flöden Skellefteälven	1.1 Allvarligt problem Bastusel/Dammbrott Bastusel	Vattenfall	Stort läckage, sjunkhål, larmnivå B./ larmnivå A, räddningstjänst i hela dalgången
	1.2 Ras Kedträskbron	Norsjö kommun	Problem för hemtjänsten
	1.3 Tekniskt fel Rengårds kraftstation	Skellefte Kraft	Fel på luckmanövrering och problem med kommunikation
	1.4 Bussolycka Norsjö	Landstinget	Gymnasiebuss från Norsjö till Skellefteå, stor olycka i Bolidentrakten.
	1.5 Flytgods Kvistfors kraftstation	Statkraft	Driftstörning
	1.6 Kvistfors fiskdöd	Statkraft	Vid tillsyn av fiskodlingen upptäcks ett stort antal döda och döende fiskar i bassängerna.
	1.7 Elavbrott Mickelsavan Norsjö	Norsjö kommun	Höga vattenflöden i Malån och dammbrott i Storselet med en snabb tömning av Stora Skäppträsket. Väg 370 undermineras och i den starka vinden faller 5 stolpar som orsakar avbrott i strömtillförsel till Norsjö.
	1.8 Höga flöden Skellefteå	Skellefteå kommun	Konsekvenser för kommunikationer, dricksvattenförsörjning, mediahantering, etc. behov av förstärkningsresurser
	1.9 Åtgärder dammbrott Skellefteå	Skellefteå kommun	Allvarliga konsekvenser efter dammbrottet
	1.10 Höga flöden Malå/Norsjö	Malå och	Höga flöden (100 årsnivå) i Malån

Händelse	Moment	Ansvarig skribent	Innehåll
		Norsjö kommuner	och Skäppträskån. Dammbrott i Stora Skäppträsket.
	1.11 Konsekvenser dammbrott Norsjö	Norsjö kommun	Översvämning Svansele, Gumboda, Petiknäs inom Norsjö kommun
	1.12 Höga flöden Arjeplog	Arjeplogs kommun	Höga flöden i Skellefteälven samt översvämmad väg 95
	1.13 Höga flöden Arvidsjaur	Arvidsjaur kommun	Höga flöden i Skellefteälven och skogsbäckar har fått vägar att svämma över och ger bärighetsproblem samt elavbrott.
Höga flöden Umeälven	2.1 Höga flöden Storuman	Storumans kommun	Höga flöden i Umeälven och biflöden till Umeälven. Infrastrukturen störs ut och även fastigheter och Hemavans flygplats drabbas. Övrig infrastruktur drabbas.
	2.2 Höga flöden Lycksele	Lycksele kommun	Onormalt höga vattenstånd i Vindelälven. Störningar i IT och telefoni. Trafikolycka på E12 bron i Lycksele.
	2.3 Sjunghål Bjurfors nedre	Statkraft	Sjunghål i dammanläggning samt egen personal som ramlar i vattnet
	2.4 Brand Harrsele kraftstation	Statkraft	Brand i kontorsutrymme i anslutning till kraftstation.
Höga flöden Vindelälven	3.1 Höga flöden Sorsele	Sorsele kommun	Onormalt hög vårflood som medför översvämningar längs hela Vindelälven och Laisälven inklusive biflöden. Transportproblem efter vägnätet i hela kommunen samt fastigheter som både hotas och drabbas. Även övrig infrastruktur drabbas av stora störningar.
Teleavbrott	4.1 Teleavbrott/Rakel	Länsstyrelsen Västerbotten	Totalt teleavbrott i både Norr-och Västerbotten mellan kl 13.00 och 15.00

Tabell 3, Sammanställning av scenariots händelser och moment.

3.4 Övningsmetod

3.4.1 Simulering med motspel⁹

I ett tidigt stadium i planeringsprocessen bedömdes det att den mest givande övningsmetoden för övningen skulle vara *simuleringsövning med motspel*.

Metoden består av två huvuddelar: övande aktörer och ett motspel. Vissa deltagande aktörer deltog med personal både som övande och i motspelet.

En särskild övnings-sambandskatalog framställdes tillsammans av planeringsgruppen. I den framgick det om mottagaren (d v s den som övande vill få kontakt med) var övad eller om den fanns i motspelet. De övande fick inte ta "personliga" kontakter, utan skulle hålla sig till de kommunikationsvägar som var angivna i sambandskatalogen och i övningsbestämmelserna. Motspelet kunde däremot kommunicera med "den riktiga" världen för att framförallt inhämta information och relevant fakta.

En färdig inspelslista levererades till motspelet, och innehöll totalt ca 600 inspel. För inspelslista användes ett vanligt Word-dokument. Användning av övningsverktyg för inspel diskuterades, men i slutändan togs beslut om att bortse från det. Den totala listan delades sedan upp på respektive modul. I efterhand kan det diskuteras vidare om det inte hade varit klokare att använda sig av ett spelstöd, då den stora mängden inspel blev lite svårhanterlig.

För att hålla igång övningstempot fick motspelet även improvisera nya inspel. Vissa LÖL hade även i förväg förberett inspel som de kunde skicka till motspelet ifall det fanns behov av att trigga de övande ytterligare. Alla LÖL hade en i förväg utpekad kontaktperson till motspelet, för att förenkla samspelet och för att inspel skulle kunna ske snabbt, om det behovet fanns.

3.4.2 Övningswebben

Under övning Vildälv användes MSBs övningswebb. Övningswebben är en webbplats utvecklad som en nätmötesplats (Community) och används vid övningar för att simulera social interaktion via sociala medier, mediabevakning, strömmande media. Webbplatsen drivs av Övningsenheten vid MSB.

Under Vildälv användes följande funktioner: X-book, Kvitter, bloggar, presslista med artiklar samt kriswebbplatser. Hur webben utnyttjades framgår av tabell 4.

Bild 3. En illustration av hur simuleringsövning med motspel genomförs. Bild från *Övningsvägledning, Metodhäfte – Simuleringsövning med motspel*, MSB 2013.

⁹ För information om andra övningsmetoder, se "Övningsvägledning: grundbok", publicerad av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, 2013.

Utöver detta publicerades 56 inlägg på enskilda X-booksidor, 1290 inlägg på Kvitter, ett 100-tal nyhetsartiklar samt 4 bloggar.

Aktör	Antal publicerade nyheter på krishemsida	Totalt antal inlägg på aktörens Xbooksida	Varav dessa är aktörens egna inlägg	Totalt antal kommentarer på aktörens Xbooksida	Varav dessa är aktörens egna kommentarer
Arjeplogs kommun	14	5	0	12	8
Arvidsjaur kommun	13	19	14	7	4
Lycksele kommun	31	48	33	29	17
Länsstyrelsen Norrbotten	4	3	2	1	1
Länsstyrelsen Västerbotten	20	78	32	49	27
Malå kommun	23	21	12	11	8
Norsjö kommun	11	34	11	70	22
Polismyndigheten i Västerbottens län	2	2	0	4	3
Skellefteå kommun	22	51	31	57	35
Sorsele kommun	32	40	27	11	4
Statkraft	6	10	5	7	3
Storumans kommun	24	46	29	37	24
Västerbottens läns landsting	På egen webbplats	16	12	7	3
Trafikverket	10	-	-	-	-
Summa	212	373	208	302	159

Tabell 4, Sammanställning av aktörernas aktiviteter på Övningswebben.

3.4.3 Radio Vildälv

Under hela övningsdagen sände Radio Vildälv en radioproduktion som var tillgänglig för alla via en lösenordsskyddad hemsida. Produktionen var ett samarbete mellan Sveriges Radio Västerbotten och Norrbotten. Musik blandades med nyheter, trafikinformation och intervjuer på ett mycket realistiskt sätt. Varje halvtimme sändes uppdaterade nyheter, som byggde på intervjuer och information från momentbeskrivningarna och annat underlag som Sveriges Radio hade fått tillhanda innan övningsdagen.

3.5 Seminariedag 18 april¹⁰

Den 18 april samlades ett 70-tal personer från 26 aktörer för att genomföra en seminariedag med tillhörande seminarieövning. Syftet med dagen var främst att förbereda aktörerna för övning Vildälv, genom att öka kunskapen om ansvar och rollfördelning vid (risk för) dammbrott i Skellefteälven samt lyfta fram möjliga konsekvenser vid ett dammbrott.

Dagen inleddes med ett kortare anförande av övningsledaren Dan Magnusson innan ordet överlämnades till Per Elvnejd, Skellefteälvens vattenregleringsföretag, som föreläste om dammsäkerhet och Skellefteälven. Programmet fortsatte med att Christer Papmehl, Länsstyrelsen Västerbotten, presenterade arbetet med beredskapsplaneringen för Skellefteälven.

Resten av dagen ägnades åt en seminarieövning med tre inspel. Aktörerna delades in i 8 grupper som diskuterade och redovisade under spelledarens ledning.

3.6 Förberedelser inför övningen

3.6.1 Genomgång för lokala övningsledare

Övningsledaren höll ett telefonmöte för lokala övningsledare den 23 maj i syfte att göra en sista avstämning. Vid mötet deltog de flesta lokala övningsledarna.

3.6.2 Genomgång för lokala utvärderare

Då det var svårt att samla samtliga lokala utvärderare fysiskt för en traditionell genomgång före övning utfördes genomgången i två steg. Under vecka 18 fick lokala utvärderare tillgång till en länk till två filmer på Youtube. Filmerna innehöll en genomgång som utvärderingsledaren spelat in med stöd av Centrum för lärande och media (CLM) vid MSB Sandö. För att ge möjlighet till dialog och frågeställningar genomförde utvärderingsledaren även ett telefonmöte den 24 maj. Vid telefonmötet deltog 13 lokala utvärderare.

3.6.3 Motspelets förberedelser

Motspelet samlades den 28 maj på Skyddscentrum för förberedelsearbete. Dagen inleddes med diverse genomgångar av övningsledaren, spelledaren, utvärderingsledaren och av företrädare från Skyddscentrum. Efter lunch övergick verksamheten till praktiskt förberedelsearbete på respektive arbetsplats. Givarna fick då logga in på datorer, provringa telefoner och läsa in sig på scenariot.

3.7 Utvärderingsseminarium 9 oktober

Den 9 oktober samlades ett 60-tal personer från övningens aktörer för ett utvärderingsseminarium på Hotell Lapplandia i Arvidsjaur. Övningsledaren Dan Magnusson började seminariet med att rekapitulera övningsdagen. Ett ljudklipp från Radio Vildälvs nyhetssändning klockan 07.30 fick deltagarna att komma i

¹⁰ Läs mer om seminariedagens innehåll och genomförande under kapitel 6.

rätt stämning. Programmet fortsatte med att Jan Fransson Vattenfall, Peter Lindström Skellefteälvens vattenregleringsföretag, Erik Nordlund och Mattias Hagelin Skellefteå kommun samt Curt Hörnqvist och Karin Lindgren Länsstyrelsen i Västerbotten reflekterade över erfarenheter från övningen. Före lunchen reflekterade även utvärderingsledaren Thomas Bengtsson över övningens genomförande och övergripande mål.

Seminariets fokus låg på grupparbete och diskussioner kopplade till övningens övergripande mål. Seminariedeltagarna delades upp i sex grupper som diskuterade var sitt övergripande mål. Förutom måluppfyllnaden diskuterades även utvecklingsområden och vilka åtgärder och aktiviteter som behövs för att höja aktörernas förmåga. De utvecklingsområden som diskuterades var:

- larmkedja och uppstart,
- lägesbild,
- samordning och inriktning,
- förstärkningsresurser,
- kriskommunikation samt
- WIS och Rakel.

3.8 Övningens resursåtgång

En regional samverkansövning kostar både ekonomiska och personella resurser. I tabell 5 har en bedömning gjorts över övningens resursåtgång. Tabellen ska enbart spegla aktörernas kostnader och tidsåtgång som är kopplade till gemensamma aktiviteter. Aktörernas kostnader för egna förberedelser inför övningen samt för deltagandet i övningen redovisas inte.

Aktivitet	Tidsomfattning	Övriga kostnader
Planering	3 500 timmar	110 000 kronor
- Planeringskonferenser		
- Skrivartugor		
Genomförande 18 april	100 timmar	29 000 kronor
- Lokalkostnader i Skellefteå		
Genomförande 29 maj	1 200 timmar	184 000 kronor
- Motspel		
- Övningswebben		
Utvärdering	200 timmar	35 000 kronor
- Utvärderingsseminarium		
Summa	5 000 timmar	358 000 kronor

Tabell 5, Sammanställning av övningens ekonomi och tidsåtgång.

3.9 Medias bevakning av övningen

Länsstyrelsen valde aktivt att inte marknadsföra övningen, men kommer att göra det när utvärderingsarbetet är avslutat. Därför har inte övningen fått någon medial uppmärksamhet. I samband med den skarpa händelsen i Norsjö kommun refererades dock till att kommunens krisledning redan var aktiverad, då de deltog i övningen, när händelsen inträffade.

SVT Västerbotten ville även göra ett inslag om övningen i Skellefteå under övningsdagen, men Skellefteå kommun avböjde att medverka.

Beslutet om att inte marknadsföra övningen medialt före övningen fattades gemensamt av övningsledningen. Anledningarna till beslutet var att minimera störningsmoment under övningen och att minimera riskerna för att information om övningens händelseförlopp skulle komma ut till övade aktörer. En ytterligare anledning till beslutet var att övningsledningen ville ge en samlad bild av hela övningsprocessen, istället för endast information om delar av den.

4 Övningens syfte, mål och utvärderingsmetod

4.1 Övergripande syfte

Det övergripande syftet med övningen var att aktörerna skulle få tillfälle att

- pröva beredskapsplanering för Skellefteälven och skapa underlag för vidareutveckling,
- öka krisberedskapsförmåga,
- pröva förmåga att kommunicera med varandra via Rakel och WIS samt
- belysa komplexiteten vid ändring av ansvarsförhållanden för räddningstjänst.

4.2 Övergripande mål

De övergripande målen för övningen var enligt följande.

- Aktörerna har mycket god förmåga att ta emot larm samt initiera arbete enligt respektive aktörs plan.
- Aktörerna har god förmåga att skapa och förmedla en gemensam lägesbild för händelsen.
- Aktörerna har god förmåga att i samverkan samordna verksamhet och inrikta insatser.
- Aktörerna har god förmåga att samverka vid behov av förstärkningsresurser.
- Aktörerna har grundläggande förmåga att i samverkan samordna kommunikation gentemot allmänhet och media.
- Aktörerna har grundläggande förmåga att kommunicera via Rakel samt god förmåga att kommunicera via WIS (gäller de som använder WIS respektive Rakel).

4.3 Utvärderingsmetod

Följande indata har använts för att få en rättvis utvärdering av övningen.

- Enkät för deltagare i planeringsprocessen.
- Enkät för övningsdeltagare vid seminariedagen 18 april.
- Enkät för övningsdeltagare vid simuleringsövning 29 maj.
- Enkät för motspelet den 29 maj.
- Enkät för lokala övningsledare och lokala utvärderare den 29 maj.
- Utvärderingsprotokoll med målbedömningar från lokala utvärderare.
- Observationsprotokoll från Rakel- och WIS observatörer.

- Dokumentation från övningen i form av dagböcker och loggar från övande aktörer samt från motspelet.
- Material publicerat på övningswebben och i WIS.
- Radiosändningen från Radio Vildälv.
- Diskussioner vid utvärderingsseminarium den 9 oktober.
- Observationer gjorda av utvärderingsledaren.

4.3.1 Bedömningar och utvärdering

Texterna i utvärderingskapitlet är i huvudsak skrivet av samma person men bygger på olika källor. Texterna kring varje aktörs delmål är dock skrivna av en lokal utvärderare. Nedan redovisas vilka källor som ligger till grund för respektive avsnitt.

Övningens planering: författaren baserat på enkäter och egna iakttagelser.

Övningens genomförande: författaren baserat på enkäter och egna iakttagelser.

Övningens utvärdering: författaren baserat på statistik och egna iakttagelser.

Övningens övergripande mål: författaren baserat på observationer av lokala utvärderare samt diskussioner och grupparbete vid utvärderingsseminarium den 9 oktober.

Aktörernas delmål: lokala utvärderare enligt förteckning under punkten 3.2.3.

4.3.2 Enkäter

Enkäten för deltagare i seminariedagen den 18 april fylldes i direkt efter övningen under ledning av utvärderingsledaren. Enkäten syftade till att ta reda på deltagarnas uppfattning om seminariedagens format och programinnehåll. 61 svar av 67 gavs, vilket innebär en svarsfrekvens på 91 procent.

Enkäten för planeringsprocessen skickades ut via e-post den 29 maj till alla som deltagit i planeringen, d v s framförallt lokala övningsledare. Enkäten syftade till att ta reda på deras uppfattning om hur planeringsprocessen har fungerat samt delaktighet och transparens. Enkäten gav 27 svar av 31, vilket innebär en svarsfrekvens på 87 procent.

Enkäten för övningsdeltagare i övningsdagen den 29 maj fylldes i direkt efter övningen under ledning av respektive lokala utvärderare alternativt lokal övningsledare. Om aktören hade skiftbyte var det viktigt att även personalen som deltog i början av dagen fick möjlighet att fylla i enkäten. Enkäten syftade till att ta reda på deltagarnas uppfattning om övningens format samt de förberedelser som var gjorda inför övningsdagen. Enkäten gav 348 svar av 402, innebär en svarsfrekvens på 87 procent.

Enkäten för motspelet fylldes i direkt efter övningen under ledning av spelledaren. Enkäten syftade till att ta reda på motspelets uppfattning om motspelets organisation, ledning och arbetsformer samt de förberedelser som är gjorda inför

övningsdagen. 49 svar har inkommit vilket innebär en svarsfrekvens på 100 procent.

Enkäten för lokala övningsledare och lokala utvärderare skickades ut med epost den 28 maj. Enkäten syftade till att ta reda på respondenternas uppfattning om hur övningen har bedrivits och hur samarbetet har fungerat inom övningsledningsorganisationen. Några frågor var gemensamma och några frågor riktades till respektive befattning. Noteras bör att sex av respondenterna både var lokal övningsledare och lokal utvärderare. 49 svar har inkommit vilket innebär en svarsfrekvens på 100 procent för lokala övningsledare och 92 procent för lokala utvärderare (24 av 26 svar från LU).

4.3.3 Besöksresa

Övningsledaren, utvärderingsledaren samt chefen för MSB:s övningsenhet ägnade övningsdagen till att besöka ett antal aktörer. Syftet med besöksresan var främst att få en bild över övningens förlopp och hur arbetet bedrevs hos aktörerna. På grund av övningens geografiska utbredning var det omöjligt att besöka alla övande aktörer.

Dagen inleddes på Länsstyrelsen i Umeå där även Vattenfalls telefonmöte 07.30 avlyssnades. I Umeå besöktes även motspelet på Skyddscentrum samt Landstingets regionala särskilda sjukvårdsledning. Resan påbörjades därefter mot Lycksele där kommunen besöktes. Efter lunch fortsatte resan till Malå kommun och Arvidsjaurs kommun. Under sena eftermiddagen följdes Skellefteålvägens dalgång för att avsluta besöksresan hos Skellefteå kommun. Under bilfärden kunde även telefonmöten och Rakelmöten avlyssnas.

4.4 Rapportens remiss

Rapporten gick på remiss i slutet av juni 2013 med 10 veckors remisstid. Av tabell 6 framgår utfallet av remissen.¹¹

Kategori	Antal remissinstanser	Antal inkomna svar
Lokala övningsledare	24 personer	10 personer
Lokala utvärderare	27 personer	9 personer
Övningsledning	2 personer	1 person
Övriga	3 personer	0 personer
Summa	56 personer	20 personer

Tabell 6, Resultatet av rapportens remissvar.

¹¹ Den relativt låga svarsfrekvensen på remissen kan *eventuellt* förklaras av att den skickades ut under semestermånaderna.

5 Utvärdering

5.1 Övningens planering

5.1.1 Planeringsprocessen

Planeringsprocessen i en regional samverkansövning bygger på aktörernas delaktighet och engagemang. I tabell 7 redovisas utfallet på fyra frågor om delaktighet och insyn samt tid till förberedelser.

Planeringsprocessen i övning Vildälv var omfattande och tog mycket tid i anspråk. Övningsledningen försökte tidigt att beskriva tidsåtgången men flera respondenter anger ändå att de inte fått tillräckligt med tid från sin arbetsgivare.

Aktörernas engagemang går inte att mäta men 7 procent anger att de lagt ned mindre än 40 timmar på planeringsprocessen, 30 procent att de lagt ned mellan 40 och 120 timmar och 63 procent anger att de lagt ner mer än 120 timmar på förberedelsearbete. Överlag har representationen varit god vid planeringsaktiviteter och huvuddelen av aktörerna har företrätt av samma person i hela planeringsprocessen.

Fråga	I otillräcklig utsträckning	I tillräcklig utsträckning	I stor utsträckning
I vilken utsträckning anser du att du fått tillräcklig tid att arbeta med övningsförberedelser?	29 procent	60 procent	11 procent
I vilken utsträckning anser du att övningens dokumentation varit tillräcklig, t ex övningsbestämmelser, kallelser, mötesprotokoll mm?	3 procent	60 procent	37 procent
I vilken utsträckning upplever du att du har haft insyn i planeringsprocessen?	3 procent	66 procent	30 procent
I vilken utsträckning upplever du att du har haft möjlighet att påverka planeringsprocessen?	11 procent	74 procent	15 procent

Tabell 7, Sammanställning av deltagarna i planeringsprocessens syn på planeringsprocessen.

Deltagarna i planeringsprocessen är också positiva till sitt arbete då 37 procent anser att helhetsintrycket av hela planeringsprocessen var *ganska bra* och 51 procent ansåg att helhetsintrycket var *mycket bra*. Flera respondenter anger dessutom att det varit en god stämning i planeringsprocessen med högt i tak och öppna diskussioner i syfte att lösa uppkomna problem.

Tidigt i planeringsprocessen bestämdes tidpunkter för planeringskonferenser samt leveranser av underlag från aktörerna. Tidsplanen presenterades i *Övningsbestämmelse för planeringsprocessen*. I syfte att skapa mer framförhållning kunde planeringsprocessen ha beskrivits mer ingående med en tillhörande beskrivning av vilken arbetsinsats som krävs av aktörerna. Under planeringsprocessen framkom behov av skrivarstugor för momentbeskrivningar och inspel. För att underlätta planeringen hade man på förväg kunnat bestämma

mötesdatum med längre framförhållning för skrivarstugor och den lilla planeringsgruppen.

5.1.2 Målarbete

Ett omfattande arbete lades ner på att formulera mål för övningen, både övergripande mål samt delmål för aktörerna. Till dessa formulerades även indikatorer. I tabell 8 redovisas respondenternas syn på målformuleringsarbetet.

En slutsats från utvärderingsseminariet var att målformuleringarna av främst de övergripande målen med indikatorer hade behövts justeras under processens gång, för att anpassa övningens slutgiltiga utformning. Som exempel kan nämnas mål ett, som inte berör utlarmning men ändå har en indikator för just det. Behovet av kompletterande målarbete blir även tydligt för de aktörer som valt att kopiera de övergripande målen utan att justera dem eller indikatorerna för den egna organisationen. Övningsledningen hade kunnat ge mer stöd till de lokala övningsledarna för att formulera relevanta mål och uppföljningsbara indikatorer.

Fråga	I otillräcklig utsträckning	I tillräcklig utsträckning	I stor utsträckning
I vilken utsträckning upplever du att målformuleringsarbetet bedrivits på ett bra sätt?	--	74 procent	19 procent
I vilken utsträckning upplever du nyttan av målformuleringsarbetet?	4 procent	52 procent	41 procent
I vilken utsträckning upplever du nyttan av att ta fram indikatorer till målen?	--	37 procent	56 procent
I vilken utsträckning upplever du ha fått stöd i arbetet med att ta fram mål och indikatorer? (Stöd från Länsstyrelsen eller MSB)	--	56 procent	22 procent

Tabell 8, Sammanställning av deltagarna i planeringsprocessens syn på målformuleringsarbetet. Bortfallet beror på att några respondenter inte deltog i målformuleringsarbetet och har därför inte besvarat frågorna.

5.1.3 Scenarioarbete

Ett omfattande arbete lades ner på att skriva övningens scenario, främst i form av momentbeskrivningar och inspel. I tabell 9 redovisas respondenternas syn på scenariot.

Planeringskonferens två kunde ha varit längre för att få mer tid till att starta upp arbetet med att skriva momentbeskrivningar. Scenariot ändrades något under resans gång men aktuella momentbeskrivningar reviderades inte. Det har även framkommit med önskvärd tydlighet att det grundläggande scenariot med bland annat vägläget och flöden borde ha varit färdigarbetad innan arbetet med momentbeskrivningarna påbörjades. Ansvar för detta arbete låg på Länsstyrelsen.

Fråga	I otillräcklig utsträckning	I tillräcklig utsträckning	I stor utsträckning
I vilken utsträckning upplever du att scenarioarbetet bedrivits på ett bra sätt?	15 procent	56 procent	11 procent
I vilken utsträckning upplever du nyttan av det omfattande scenarioarbetet?	7 procent	56 procent	30 procent
I vilken utsträckning upplever du nyttan av momentbeskrivningarna för att kunna göra relevanta inspel?	11 procent	52 procent	30 procent
I vilken utsträckning upplever du ha fått stöd i arbetet med att ta fram moment och inspel? (Stöd från Länsstyrelsen eller MSB)	11 procent	59 procent	15 procent

Tabell 9, Sammanställning av deltagarna i planeringsprocessens syn på scenarioarbetet. Bortfallet beror på att några respondenter inte deltog i scenarioarbetet och har därför inte besvarat frågorna.

5.1.4 Övningens deltagare

Den samlade bedömningen utifrån enkätsvar är att de aktörer som deltog som övade var relevanta utifrån scenariot, syfte med övningen och aktörers behov.

Det var även positivt att kommuner som inte ligger längs med Skellefteälven deltog och skapade egna moment i sina kommuner. Flera respondenter anser att SOS Alarm och Sveriges Radio borde ha deltagit aktivare i planeringsprocessen samt att Trafikverket borde ha deltagit som övande aktör, och inte bara i motspelet.

Telesektorn fanns inte med som deltagande aktör. I ett verkligt läge hade troligtvis telesektorn drabbats i större omfattning än vad som framkom i scenariot.

5.1.5 Övningsdokumentationen

Utvärderingsansvarig bedömer att övningsdokumentationen generellt sett har varit tillräcklig. Däremot kunde minnesanteckningar från planeringskonferenser ha gjorts mer tillgängliga via den gemensamma dokumentlagringsytan i Cursnet (MSB:s lärplattform för studerande vid myndighetens utbildningar). Minnesanteckningar från den lilla planeringsgruppens otaliga sammankomster kunde ha förts mer frekvent och även dessa kunde ha lagts ut på Cursnet.

Övningssambandskatalogen

Processen för att färdigställa övningssambandskatalogen tog cirka 4 veckor. Lokala övningsledare uppmanades att skicka in uppgifter före ett angivet datum. De aktörer som inte skickade in uppgifter påmindes. Inledningsvis samlade en person in alla kontaktuppgifter till katalogen. Ett första utkast färdigställdes och skickades ut på remiss till aktörerna som fick ange om deras uppgifter var korrekta, tillräckliga eller om något skulle tas bort. Remisstiden gick ut bara en vecka före övningens genomförande, då erfarenheter från tidigare övningar visar

att aktörer kommer på ändringar in i det sista. Därför skickades den slutgiltiga listan inte ut förrän dagen innan övningen.

Med denna arbetsmetodik utgavs en remissversion till lokala övningsledare och en slutlig version till de övande som var så korrekt som det gick. Trots det upptäckte man under övningsdagen att polisens nummer i motspelet var felaktigt och gick till en privatperson. Information om felaktigheten spreds bland annat via WIS. Ytterligare rättning av felaktiga nummer spreds via lokala övningsledare.

Någon aktör anger i utvärderingsenkäten att sambandskatalogen bör utgå, då det inte finns någon sådan i verkligheten. Påståendet är korrekt men eftersom flera aktörer använder tillfälliga kontaktuppgifter och att det finns ett motspel som inte finns i verkligheten, måste det finnas en sambandskatalog som gäller specifikt för övningen.

5.1.6 Aktörernas förberedelser inför övningen

Under planeringsprocessen för övningen låg mycket ansvar på LÖL att förbereda sig själv och övad personal för övningen. Anledningen till att ge möjligheten för samtliga övad aktörer att delta i planeringsprocessen var för att kunna forma övningen efter varje aktörs specifika behov. Det ansågs också ge bättre resultat ifall respektive aktör genomförde egna utbildnings- och övningsaktiviteter.

Sex frågor ställdes till övningsdeltagarna om förberedelserna inför övningsdagen. Svaren på två av dessa frågor redovisas i tabell 10 och får anses som normala för en regional samverkansövning, dock med en markering om att mer än 20 procent ansåg sig otillräckligt förberedda.

Fråga	I ingen utsträckning	I otillräcklig utsträckning	I tillräcklig utsträckning	I stor utsträckning
I vilken utsträckning kände du dig tillräckligt förberedd inför övningen?	2 procent	20 procent	69 procent	9 procent
I vilken utsträckning tycker du att du blivit insatt i övningens syfte och mål?	4 procent	24 procent	54 procent	24 procent

Tabell 10, Sammanställning av deltagarna syn på frågor om förberedelser inför övningsdagen.

Inför en regional samverkansövning är det lämpligt att lokala övningsledare håller en genomgång för de medarbetare som ska delta i övningen. För att underlätta för lokala övningsledare togs det fram en bildpresentation av övningen som kunde användas som stöd vid genomgångar. Presentationen finns även som bilaga till *Övningsbestämmelser för genomförandet*. Genomgången skulle ge tillfälle att presentera övningsbestämmelserna, för att sedan komplettera med lokal information. 80 procent av samtliga övade anger att de deltagit i en genomgång före övningen.

Inläsningen av övningsdokumentationen är ytterligare en del av aktörernas förberedelser inför övningen. Inför övningen fanns det två dokument som skulle

läsas av alla övande, *Övningsbestämmelser för genomförandet* och *Utvärderingsbestämmelser*. Av deltagarna anger 90 procent att de tagit del av *Övningsbestämmelser* och 55 procent att de läst *Utvärderingsbestämmelser*.

5.2 Övningens genomförande

5.2.1 Seminariedagen 18 april

Deltagarna fick bedöma de fyra programpunkterna på seminariedagen. Resultatet framgår av tabell 11 och får anses som normala. Två punkter sticker dock ut marginellt. Programpunkterna *Presentation av beredskapsplaneringen* och inspelet som handlade om *dammbrott (A-larm)* får ett lägre resultat.

Programpunkt	Acceptabelt	Bra	Mycket bra
Dammsäkerhet och Skellefteälven	--	40 procent	60 procent
Presentation av beredskapsplanering	22 procent	66 procent	12 procent
Larmning och roller	7 procent	70 procent	23 procent
Allvarliga problem (B-larm)	10 procent	64 procent	26 procent
Dammbrott (A-larm)	20 procent ¹²	49 procent	26 procent

Tabell 11, Sammanställning av deltagarna syn på seminariets olika programpunkter.

Seminariet bedöms ha varit uppskattat av deltagarna. 22 procent av dessa anser att de utvecklats i sin yrkesroll *i stor utsträckning* samt 69 procent *i tillräcklig utsträckning*. Vidare anser 41 procent av deltagarna att det varit *mycket viktigt* för dem att delta i seminariet, 51 procent att det var *viktigt* medan 8 procent anser att det var *mindre viktigt* att delta i seminariet.

33 procent av deltagarna anser att helhetsintrycket av seminariet var *mycket bra* och 61 procent att det var *bra*.

En genomgående synpunkt var att dammen som valdes i scenariot, Sädvadammen, inte gav tillräckliga konsekvenser nedström. Orsaken till den valda dammen var dels att engagera samtliga kommuner efter älven och dels att inte avslöja simuleringsövningens damm.¹³

5.2.2 Simuleringsövning med motspel 29 maj

Det som sticker ut som positivt från enkätsvaren är deltagarnas syn på realismen i övningen. Detta får tolkas som ett beröm till planeringsgruppen och arbetet med scenariot. Det som dock måste beaktas är att cirka 20 procent anger en otillräcklig utbildning för sin befattning under övningen.

¹² Siffran är en sammanslagning av värde från både *mindre bra* och från *acceptabelt*.

¹³ Läs mer om seminarieövningens genomförande under kapitel 6.

50 procent av övningsdeltagarna anser att det varit *mycket viktigt* för dem att delta i övningen, 42 procent att det var *viktigt* medan 8 procent anser att det var *mindre viktigt* att delta i övningen. 29 procent av övningsdeltagarna anser att helhetsintrycket av övningsdagen var *mycket bra* och 51 procent att det var *bra*. Vad som är något anmärkningsvärt är att 20 procent anser att helhetsintrycket enbart var *acceptabel* eller *mindre bra*.

Anledningen till det relativt låga helhetsintrycket har dock inte kunnat utläsas från enkätsvaren, och kan t ex bero på lokala omständigheter och missar från övningsledningen. Det bör dock inte ses som ett slutbetyg till övningsledningen.

Fråga	I ingen utsträckning	I otillräcklig utsträckning	I tillräcklig utsträckning	I stor utsträckning
I vilken utsträckning tycker du att du har tillräcklig utbildning för att arbeta i den befattning som du haft under övningen?	--	22 procent	54 procent	24 procent
I vilken utsträckning anser du att dagens övning har bidragit till att du utvecklats i din yrkesroll?	4 procent	14 procent	47 procent	35 procent
I vilken utsträckning anser du att övningen lagts upp på ett realistiskt sätt?	--	8 procent	42 procent	50 procent

Tabell 12, Sammanställning av deltagarna syn på frågor om övningsdagen.

Övningstekniska frågor

Någon aktör har angett att de fick för lite inspel eller inte kände sig delaktiga i övningen. Grunden i hela scenarioarbetet var att lokala övningsledare ansvarar för inspelskrivandet utifrån egna uppsatta mål. Det var även lokala övningsledarens uppgift under övningsdagen att i samråd med motspelet anpassa belastningen hos aktören.

Övningswebben liksom Radio Vildälv upplevdes som oerhört positivt och gav en ytterligare dimension till övningen. Radio Vildälv var för många både en huvudkälla för informationsinhämtning och för informationsspridning och genomfördes mycket seriöst och professionellt. Övningswebben har sina funktionella brister och kräver en hel del förberedelsearbete men dess användning i övningen höjer realismen avsevärt.

Trafikverket deltog inte som övad, men fanns representerad i motspelet. Väg- och järnvägsämbetet, det vill säga den information som normalt sett finns på Trafikverkets hemsida, hade förberetts för klockan 06.00, 10.00, 13.00 samt 19.00 och delgavs aktörerna via övningswebben. Av misstag publicerades vägläget för klockan 19.00 redan klockan 15.15 och järnvägsämbetet för samma tidpunkt publicerades klockan 16.30. Flera aktörer har angett att ”luften gick ur övningen” när informationen publicerades för tidigt.

Ett antal aktörer valde att avsluta övningen på eftermiddagen. Detta hade aviserats i förväg men har uppfattats som negativt under övningen. Även om de lokala övningsledarna för dessa aktörer svarade upp på telefon märktes det ändå när en aktör avslutade övningen genom att aktiviteterna på WIS och på övningswebben upphörde. Det finns en klar fördel med att huvuddelen av aktörerna i en samverkansövning övar under samma tider, just för att samverkan ska kunna övas.

Larmövningar

I övningen ingick två larmmoment, nämligen B-larmet på morgonen och A-larmet i samband med dammbrottet i Bastusel. Larmningen skulle utföras av SOS Alarm enligt de skarpa larmlistorna. Av olika orsaker, främst baserat på missförstånd och otydlig kommunikation, användes inte skarpa larmlistor. Det bör därför betonas att om en övnings syfte är att pröva en larmlista måste den skarpa larmlistan användas och SOS måste larma ut och få kvittens på samma sätt som vid ett skarpt larm.

5.2.3 Motspelet

Personal och förberedelser

Motspelspersonalen hade förberett sig väl inför övningen. 81 procent av motspelspersonalen anser att de i *tillräcklig* eller *stor utsträckning* känt sig förberedda inför övningen. 90 procent av motspelspersonalen anser att de i *tillräcklig* eller *stor utsträckning* fått information inför övningen. *Övningsbestämmelser* hade lästs av 85 procent innan övningen medan *Övningsledningsbestämmelser* enbart lästes av 53 procent. Övningens syfte och mål var känt av 95 procent. 20 procent av motspelspersonalen deltog dock inte i förberedelserna den 28 maj. Det hade varit en klar fördel om även dessa personer deltagit dagen innan. Slutligen anger 80 procent av respondenterna att de haft *tillräcklig* erfarenhet av att arbeta i sin roll i motspelet.

Överlag bedöms motspelet ha varit tillräckligt bemannat med personal och rätt kompetenser. Några övandes aktörer saknades i motspelet med följd av att de som spelade dessa roller inte hade detaljkunskaper om aktören. Vidare har en redaktör efterfrågats för mediamodulen.

Lokaler teknik och logistik

80 procent av motspelets personal anser att logistiken fungerade *bra* eller *mycket bra*. En faktor som drog ner entusiasm bland motspelets personal var viss miss med logistiken gällande måltider och fika.

70 procent av motspelets personal anser att tekniken fungerade *bra* eller *mycket bra*. Internetanslutningen i motspelslokalerna var tidvis hårt belastad och därför långsam. Det fanns även för få datorer och telefoner till de i motspelet som spelade *Allmänheten*, vilket begränsade deras spontanitet i inspelen.

SOS saknade sin ordinarie teknik vilket medförde brist på talgrupper och långsam utlarmning. För kommande övningar bör man överväga var SOS ska placeras. I första hand bör SOS vara en övad aktör och befinna sig i ordinarie lokaler. I andra

hand kan de finnas i motspelet med en koordinator medan operatörerna befinner sig på ordinarie plats med tillgång till teknik.

Radio Vildälv fungerade stundtals dåligt i motspelslokalerna, vilket kan förklaras av att ett stort antal lyssnare använde samma Internetanslutning.

70 procent av motspelets personal anser att arbetsmiljön i motspelslokalerna varit *bra* eller *mycket bra*.

Genomförande av simuleringen

Momentbeskrivningarna fanns endast i en uppsättning per modul. Personliga uppsättningar efterfrågades, främst i media och allmänhet. Det hade underlättat för att hålla sig uppdaterad på händelseutvecklingen. I något fall var momentbeskrivningen inte synkad med inspelslistan och innehöll motstridig information.

Inspelslistan bedöms ha fungerat tillfredställande trots den stora mängden inspel. Från motspelet efterfrågades bland annat färdiga inspel för social media och reservinspel för aktörer som hade för lite att göra. En lärdom från detta är att ett digitalt spelstödssystem kunde ha använts för att underlätta ledning och uppföljning av inspelen. Det alternativet övervägdes initialt av övningsledningen, men bedömdes sedan utgöra för mycket mer-arbete.

Ledningen av motspelet bedöms ha fungerat väl. Spelledningsgenomgångarna har uppskattats för att leda och koordinera motspelet och nödvändiga för att kunna driva scenariot framåt.

Avslutningsvis anger 89 procent av respondenterna att övningen drivits på ett realistiskt sätt i *tillräcklig* eller *stor utsträckning* och deras helhetsintryck är *bra* eller *mycket bra*.

5.3 Övningens utvärdering

5.3.1 Lokala utvärderare (LU)

Aktörerna rekryterade lokala utvärderare på olika sätt. Flertalet av kommunerna rekryterade utvärderare från grannkommuner som inte deltog i övningen. Det fanns även de (sex stycken) som agerade både som LÖL och LU. Erfarenheter från tidigare övningar visar dock på att en extern utvärderare kan upplevas som mer objektiv i sina bedömningar och kan bidra till att se på verksamheten med nya ögon.

En annan erfarenhet från övningen är att aktörer som bedriver verksamhet på fler platser bör placera ut lokala utvärderare på samtliga platser för att kunna få en så bra bild som möjligt av hur krishanteringsarbetet bedrivs, framförallt om det finns delmål formulerade för de olika verksamheterna. När utvärderingsunderlag lämnas in till utvärderingsledaren är det dock viktigt att det kommer ett utvärderingsprotokoll per aktör. Sammanställningsarbetet om det funnits flera lokala utvärderare måste alltså vara gjort innan underlaget lämnas in.

Mängden beskrivande text varierar mellan olika utvärderare, vilket kan bero på både tidsbrist och ambitionsnivå (eller både och). När en lokal utvärderare rekryteras är det därför viktigt att denne även planerar in, och ges, tid för att sammanställa och renskriva utvärderingsprotokollet.

5.3.2 Förberedelser för lokala utvärderare

Genomgången för lokala utvärderare hölls via två filmer som publicerades på Youtube och som följdes upp med ett telefonmöte med möjlighet till dialog. Filmerna hade innan övningen visats 68 respektive 55 gånger. Vid telefonmötet deltog endast hälften av utvärderarna, vilket kan uppfattas som märkligt. Om det låga deltagandet beror på tidsbrist eller att filmerna inte gav något behov av dialog kan inte bedömas.

5.3.3 Utvärderingsprotokollet

Ett specifikt utvärderingsprotokoll med två delar togs fram för varje aktör. Den *första delen*, som var gemensam, *bestod framförallt av observationspunkter för övningens övergripande mål*. Syftet med denna del var att utvärderingsledaren skulle få en övergripande bild av målens indikatorer hos aktörerna. Underlaget har utgjort ett delunderlag för bedömningen av måluppfyllnaden av de övergripande målen. *Den andra delen var en uppställning av aktörens delmål med tillhörande indikatorer* och syftade till att utvärderaren skulle bedöma måluppfyllnaden av delmålen.

Överlag har utvärderingsprotokollet uppfattats som ett bra stöd för lokala utvärderare. Mängden text har varierat kraftigt. Några utvärderare har enbart kryssat i om indikatorerna var uppfyllda och sedan svarat ja eller nej om målet var uppfyllt. Andra utvärderare har skrivit en beskrivande text kring hur aktören arbetat för att nå målet. Det sistnämnda är att föredra och detta bör framkomma tydligare vid genomgången för lokala utvärderare. Att protokollen fylls i digitalt underlättar arbetet med sammanställningen av utvärderingen avsevärt och är att rekommendera för framtida övningar.

Några lokala utvärderare anger att protokollets två delar har upplevts som rörigt och i vissa fall var målen samma i båda delarna. Detta märks speciellt om en aktör kopierat ett övergripande mål och gjort det till ett delmål, och dessutom inte justerat indikatorerna. Informationen om protokollets båda delar och dess syfte bör därför tydligare lyftas fram vid genomgången för lokala utvärderare.

5.3.4 Enkäter

Svarsfrekvensen för övningens olika enkäter har överlag varit hög. Den 25 juni påbörjades analysen av enkäterna av utvärderingsledaren. Eventuella svar som inkommit efter detta datum har därmed inte beaktats.

Enkäten för seminariedagen den 18 april hade en svarsfrekvens på 91 procent. Detta kan förklaras med att deltagarna uppmanades att fylla i enkäten under dagen. De uteblivna svaren beror troligtvis på att några deltagare lämnade seminariet i förtid.

Enkäten för motspelet den 29 maj hade en svarsfrekvens på 100 procent! Orsaken är att spelledningen på ett noggrant sätt såg till att samtliga i motspelet fyllde i enkäten innan lokalerna fick lämnas, oavsett avresetid.

Enkäten för övningsdeltagare den 29 maj har en svarsfrekvens på 87 procent vilket är mycket högt. Resultatet kan till viss del förklaras med att några aktörer med ett stort antal övningsdeltagare varit noggranna med att samla in enkäter.

Enkäten för deltagare i planeringsprocessen har en svarsfrekvens på 87 procent. Det har varit svårt att bestämma vilka personer som skulle få möjlighet att besvara enkäten då ett 10-tal personer haft en mindre delaktighet. I några fall har även personer skiftats på grund av graviditeter eller ändrade arbetsuppgifter. Den höga svarsfrekvensen kan dock förklaras med att antalet respondenter är begränsade och att påminnelser har skickats ut vid flera tillfällen med e-post.

Enkäten för lokala övningsledare och lokala utvärderare har också en hög svarsfrekvens på 100 respektive 92 procent. Den höga svarsfrekvensen kan även här förklaras med att antalet respondenter är begränsade och att påminnelser har skickats ut vid flera tillfällen med e-post.

5.3.5 Rapportens remiss

Rapportens remiss skickades ut till 56 personer varvid svar har inkommit från 20 personer. Detta innebär en svarsfrekvens på 35 procent vilket är lågt. Om detta beror på bristande intresse eller att remissen skickades över sommaren, om än med sista svarsdag den 6 september, går inte att bedöma.

5.4 Övningens övergripande mål

5.4.1 Övergripande mål 1

Aktörerna har *mycket god förmåga* att ta emot larm samt initiera arbete enligt respektive aktörs plan.

Indikatorer för bedömning av måluppfyllnad
• Utlarmning enligt larmplan genomförs på 30 minuter. • Kvitterar larm inom 15 minuter. • Initierar krisledande funktion inom 60 minuter från mottaget larm. • Ett första samverkansmöte med larmade aktörer genomförs inom 90 minuter från att utlarmning påbörjats.

Övningen inleddes vid sextiden på morgonen den 29 maj med att SOS Alarm skulle utföra ett skarpt B-larm till samtliga aktörer som fanns med på larmlistan. Det var upp till varje aktör att säkerställa att larmmottagaren var medveten om hur larmet skulle hanteras inom den egna organisationen, framförallt om denne inte deltog i övningen.

B-larmet vid allvarliga problem i Bastusel

Motspelet gjorde sitt första inspel till Vattenfall klockan 05.46. Ärendet startas klockan 05.53 hos SOS Alarm som därefter påbörjar larmning klockan 05.57. I tabell 13 kan utläsas dels när aktörerna fick larm, enligt egen utsago, och dels när SOS Alarm har larmat respektive fått kvittens, enligt egen dokumentation. Observera att tidsangivelser inte är exakta i kolumnen för "larm enligt aktör" då inte någon synktid är fastslagen.

Noteras bör att räddningstjänsten i Malå och Skellefteå inte fick något larm liksom polismyndigheterna i både Västerbotten och Norrbotten. Landstinget i Västerbotten fick enligt egen utsago inget larm medan SOS Alarms dokumentation visar att en kvittens kom efter 3:dje utlarmningen. Någon kvittens tid har inte kunnat utläsas för några av aktörerna som blivit larmade av SOS.

Aktör	Larm enligt aktör	Larm enligt SOS	Kvittens enligt SOS	Anmärkning
Räddningstjänsten Arvidsjaur	06.02			
Räddningstjänsten Malå	06.02			
Räddningstjänsten Norsjö	--			Ej larm från SOS
Räddningstjänsten Skellefteå	--			Ej larm från SOS
Statkraft	06.03	06.06		
Boliden AB	06.15	06.23		
SVF	06.05	06.02		
Skellefteå Kraft	06.05	06.04		

Aktör	Larm enligt aktör	Larm enligt SOS	Kvittens enligt SOS	Anmärkning
Vattenfall		05.57		Initierade larmet
Länsstyrelsen Västerbotten	06.22	06.20	06.21	
Länsstyrelsen Norrbotten	06.22	06.22	06.24	
Polismyndigheten Norrbotten	--	--	--	Ej larm från SOS
Polismyndigheten Västerbotten	--	--	--	Ej larm från SOS
Trafikverket Väg, regional TiB	06.10	06.25	06.28	Nationell TiB
Trafikverket TLC Boden	06.10	06.14	06.33	
Försvarsmakten MRN	06.20	06.18		
Landstinget Norrbotten	06.30	06.29	06.29	
Landstinget Västerbotten	Ej larm	06.31 06.43 07.21	07.27	
MSB	06.37	06.37	06.38	
Svenska Kraftnät	Ja	06.34	06.36	

Tabell 13, Sammanställning av aktörernas mottagande och kvittens i samband med B-larmet.

A-larmet vid dammbrott i Bastusel

Situationen förvärrades och klockan 14.40 gjordes inspel nummer 468 från vakthavande maskinist i Bastusel via Rakel till Vattenfalls driftledningscentral i Storuman att dammen gått till brott. SOS påbörjar då larmning enligt larmlista A. I tabell 14 kan utläsas dels när aktörerna fick larm, enligt egen utsago, och dels när SOS Alarm har larmat respektive fått kvittens, enligt egen dokumentation. Observera att tidsangivelser inte är exakta i kolumnen för ”larm enligt aktör” då inte någon synktid är fastslagen. Även dokumentationen från SOS har varit mer begränsad än vid B-larmet.

Även denna gång larmades inte polismyndigheterna i Norrbotten och Västerbotten. Landstingen i Västerbotten och Norrbotten anger att de inte blivit larmade medan SOS Alarms dokumentation visar att de blivit larmade och även kvitterat larmet. Av kvittentiden att döma kan det inte uteslutas en sammanblandning mellan ”skarp” TiB och ”övnings” TiB”.

Första informationen om dammbrottet sändes i Radio Vildälv klockan 15.03 genom ett VMA som uppmanade invånarna i Kokträsk att evakuera omedelbart. Detta visar dels att räddningstjänsten var snabb med att gå ut med VMA och dels att flertalet aktörer larmades mer än 15 minuter efter VMA.

Aktör	Larm enligt aktör	Larm enligt SOS	Kvittens enligt SOS	Anmärkning
-------	-------------------	-----------------	---------------------	------------

Aktör	Larm enligt aktör	Larm enligt SOS	Kvittens enligt SOS	Anmärkning
Räddningstjänsten Arvidsjaur	15.05			
Räddningstjänsten Malå	15.05			
Räddningstjänsten Norsjö	14.59			
Räddningstjänsten Skellefteå	14.59			
Statkraft	15.05			
Boliden AB	15.13			
SVF	15.09			
Skellefteå Kraft	15.07			
Vattenfall				Initierade larmet
Länsstyrelsen Västerbotten	15.20	15.18	15.19	
Länsstyrelsen Norrbotten	15.20	15.15	15.17	
Polismyndigheten Norrbotten	--			Ej larm från SOS
Polismyndigheten Västerbotten	--			Ej larm från SOS
Trafikverket Väg, regional TiB	--	15.20	15.21	Nationell TiB
Trafikverket TLC Boden	15.15			
Försvarsmakten MRN	15.15			
Landstinget Norrbotten	--	15.20	15.23	
Landstinget Västerbotten	--	15.22	19.43	
MSB	15.25	15.24	15.25	
Svenska Kraftnät	15.30	15.24	15.25	

Tabell 14, Sammanställning av aktörernas mottagande och kvittens i samband med A-larmet.

Första samverkansmötet

Klockan 07.30 hölls ett första samverkansmöte via telefon med ett stort antal deltagare. Mötet var kort (slut 07.51) men uppfattades som rörigt. En fastställd dagordning med ett tydligt ordförandeskap hade gett bättre resultat. Antalet interna deltagare från Vattenfall var stort. Det bör övervägas om varje aktör deltar med en person som därefter får hantera informationen internt.

Hur fick aktörerna information om händelsen?

Inte alla övade aktörer fanns med på larmlistan varvid det i tabell 15 redovisas när och hur respektive aktör trädde in i övningen.

Tidpunkt	Aktör	Mottagare	Från vem
05.46	Vattenfall	DC via telefon	VHM Vattenfall
05.50	Skellefteå Vattenreglerings företag	VHI via telefon	Vattenfall DC Storuman
06.02	Malå kommun	Telefon till CB	SOS
06.03	Arjeplogs kommun	Kommunalråd via telefon	CB
06.03	Statkraft	DC via telefon	SOS
06.05	Skellefteå Kraft	DC via telefon	SOS
06.08	Länsstyrelsen Västerbotten	TiB via telefon	SVF
06.10	Sveriges Radio	Redaktionen via telefon	Orolig allmänhet
06.15	Boliden AB	Förman i Renströmsgruvan	SOS
06.20	Försvarmakten	VB	SOS
06.22	Länsstyrelsen Norrbotten	TiB via telefon	SOS
06.24	Arvidsjaurs kommun	Vice ordförande i KLN via telefon	RCB
06.30	Norsjö kommun	Enhetschef i hemtjänsten via telefon	Inspel från egen personal inom hemtjänsten
06.30	Landstingen Norrbotten	TiB via telefon	SOS
06.37	Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	TiB via telefon	SOS
06.59	Polismyndigheten	LKC via telefon	Trafikredaktionen Radio Vildälv
07.10	Räddningstjänsten Skellefteå	LÖL via telefon	SOS
07.10	Västerbottens Läns Landsting	LÖL via telefon	Övningsledningen
07.15	Skellefteå kommun	Kommunchef via telefon	Räddningstjänstens CB
07.15	Sorsele kommun	Kommunråd via telefon	CB
08.00	Storumans kommun	Telefon	Trafikverket
08.30	Lycksele kommun	Räddningschef via Rakel	Trafikverket

Tabell 15, Sammanställning av hur övningsdeltagarna initierades under morgonen den 29 maj. Informationen kommer från respektive aktörs lokala utvärderares observationer.

Krisledande åtgärder

Huvuddelen av aktörerna höll en inledande stabsorientering inom den första timmen efter att man fått kännedom om händelsen. Vissa aktörer, t ex Länsstyrelsen Västerbotten, bör dock se över rutiner kring stabsorientering och presentation/delning av lägesbild.

Hos vissa aktörer saknades en tydlig instruktion om hur mottagandet av larm om allvarlig risk för dammbrott eller dammbrott skulle hanteras.

Extraordinär händelse

Kommuner och landsting har möjligheten att besluta om extraordinär händelse. Beslutet innebär i korthet att en tillfällig politisk nämnd, krisledningsnämnden, kan ta över det politiska beslutsfattandet från andra nämnder i syfte att samla och stärka beslutskapaciteten.

Sju av övningens åtta kommuner samt Landstinget i Västerbotten sammankallade sin krisledningsnämnd under övningen. Besluten och informationen om nämndens aktiverande varierar mellan kommunerna.

I vissa fall har det identifierats behov av att ytterligare stärka rutinerna kring dokumentering av beslut för aktivering av krisledningsnämnden. En sådan rutin kan t ex tydliggöra hur beslutet kommuniceras ut till resten av kommunen och till övriga berörda aktörer, vilket med fördel kan göras via en notering i WIS.

Bedömning av måluppfyllnad

Målet avser inte själva larmningen utan enbart aktörernas förmåga att ta emot larm och påbörja sina inledande åtgärder. Det bör understryckas att det inte är acceptabelt att 25 procent av larmmottagarna vid B-larmet inte får något larm. De aktörer som fått ett larm från SOS har tagit emot larmet och kvitterat inom accepterad tid och därefter påbörjat sitt arbete. Vid en samlad bedömning anses *målet vara uppfyllt*.

5.4.2 Övergripande mål 2

Aktörerna har *god förmåga* att skapa och förmedla en gemensam lägesbild för händelsen.

Indikatorer för bedömning av måluppfyllnad

- Upprättar en lägesbild innehållande: Händelseutveckling, tillstånd, förväntad utveckling, vidtagna åtgärder, planerade åtgärder och samverkansbehov
- Delger sin lägesbild till andra berörda aktörer
- Delgivna lägesbilder sammanställs för drabbat område
- Den sammanställda regionala lägesbilden uppdateras minst två gånger under övningen
- Tar del av den sammanställda lägesbilden

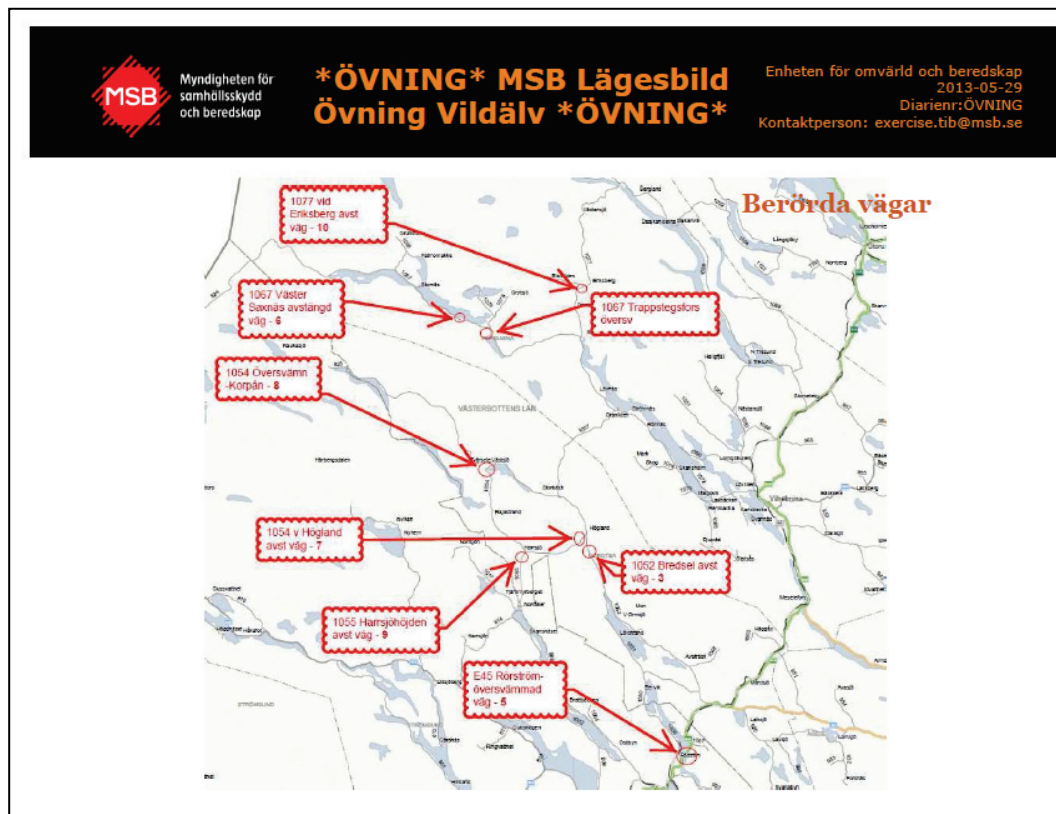

Bild 4. Del av MSB:s lägesbild som togs fram med information gällande den 28 maj.

De övergripande lägesbilder eller lägesrapporter som presenterades under övningen var följande.

- MSB:s lägesbild 28 maj
- Länsstyrelsen BD lägesrapport 12.00
- Länsstyrelsens AC lägesrapport 13.00
- Länsstyrelsens AC lägesrapport 16.00
- MSB:s lägesbild 16.00
- MSB:s lägesbild 18.45

Hade aktörerna en lägesbild?

Huvuddelen av aktörerna anger att de haft en egen lägesbild. Majoriteten av dessa innehåller dock inte en bedömning av *förväntad händelseutveckling* samt *samverkansbehov*, vilket bör inkluderas i en lägesbild utifrån den första indikatorn.

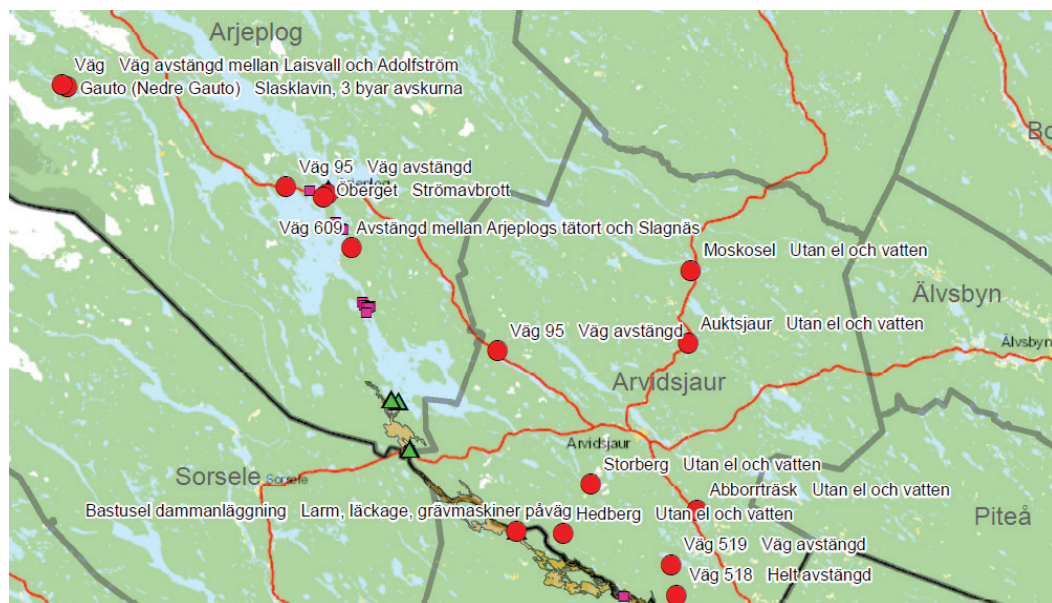

Bild 5. Del av Länsstyrelsen i Norrbottens lägesbild.

Under övningen uttryckte kommunerna inget behov av att ta del av en samlad lägesbild, då hantering av händelser på hemmaplan krävde ett stort fokus.

I efterhand har det dock framkommit att det hade varit nödvändigt att använda sig av en samlad lägesbild för att kunna göra en analys med långsiktigt perspektiv.

Hur presenterades lägesbild?

Flertalet aktörer använde tekniska hjälpmedel för att presentera lägesbild. Som exempel kan nämnas WIS eller en internt delad lagringsyta. Även datorer med tillhörande projektor användes för att presentera informationen internt inom stab. På dessa bilder visades ibland GIS-baserade kartor men även utläggningar i prosatext, liknande dagboksformat. Förvånansvärt många hade en muntlig

lägesbild vilket innebär att den spreds mellan befattningshavare, vilken kan innebära risk för missuppfattningar och felkällor.

Informationsinhämtning

Informationen för att skapa den egna lägesbild kom i flera fall genom direkta kontakter men även samverkansmöten användes som källa. Information som nämndes i Radio Vildälv samt social media användes också flitigt.

Samverkansmöten kan ge bra underlag för en samordnad lägesbild, men då krävs det att mötet följer en förutbestämd struktur. Erfarenheter från övning Vildälv visar på att det finns behov av att upprätta rutiner och mallar för samverkansmöten. Länsstyrelsen bör också ha ett tydligare mandat för att begära in lägesrapporter med visst intervall och rapportmallen som tidigare har skickats ut till kommunerna bör göras mer känd både internt hos Länsstyrelsen och för berörda aktörer.

Hur delades lägesbilden externt?

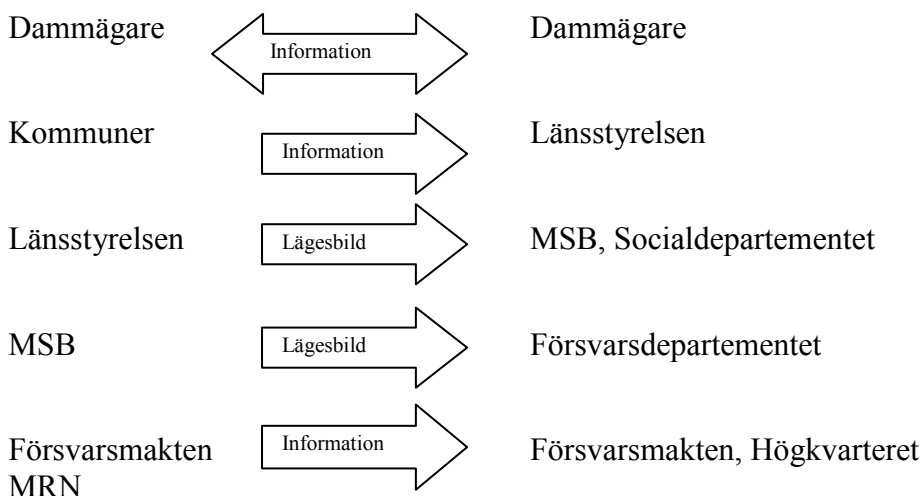
WIS användes för att dela informationen. Initialt var det dock problem med att veta vilken ”händelse” som skulle användas av samtliga, då det var flera aktörer som upprättade en ”övning Vildälv-händelse” i WIS.

Övade aktörer som inte använde WIS under övningen har gett uttryck för viss frustration över att inte ha fått tillgång till samma information som WIS-användarna.

För Länsstyrelsen Västerbotten fanns det en uttalad rutin om att de aktörer som ej använde WIS skulle få informationen via mail. I och med att viss frustration har uttryckts kan man anta att all information inte vidarebefodrades via mail.

Ett annat forum för att dela lägesbilden var samverkanskonferenserna, som genomfördes under ledning av dammägare, Länsstyrelsen och MSB.

Kommunikationsflödet (underlag till lägesbild och lägesbild) skedde under övningen enligt följande:

Bedömning av måluppfyllnad

Aktörerna hade egna lägesbilder utifrån sin verksamhet och ansvarsområde. Någon egentlig samordnad lägesbild upprättades aldrig under övningen. Av målets fem indikatorer är endast en (den första indikatorn som handlar om att upprätta egen lägesbild) uppfylld och fyra är delvis uppfyllda. Länet bedöms ha en grundläggande förmåga, varvid *målet inte är uppfyllt*.

5.4.3 Övergripande mål 3

Aktörerna har *god förmåga* att i samverkan samordna verksamhet och inrikta insatser.

Indikatorer för bedömning av målpuppfyllnad

- Regelbundna samverkansmöten genomförs med relevant personal
- Ansvarsfördelningen är tydlig och känd bland aktörerna
- Den gemensamma lägesbilden används som beslutsunderlag
- Aktörerna har identifierat gemensamma mål och prioriteringar på kort och medellång sikt
- Samverkansmöten resulterar i beslut och inriktningar
- Besluten kommuniceras ut och får avsedd effekt

Under övningen genomfördes ett antal samverkansmöten på olika nivåer och med olika aktörer. På kommunal nivå skedde samverkan främst med grannkommuner som var drabbade av samma händelse eller med de aktörer som kommunen samarbetar med till vardags.

Tabell 16 redogör för de sex större samverkanskonferenserna som har identifierats. Flertalet aktörer har även tagit upp interna samverkansmöten mellan olika arbetsgrupper i sin utvärderingsenkät. Det övergripande målet innefattar dock endast samverkansmöten där flera olika aktörer deltar.

Tidpunkt	Typ av samverkanskonferens	Ansvarig aktör	Sambands-medel	Finns protokoll
07.30	Händelsebaserad samverkanskonferens	Vattenfall	Telefon	Nej
10.00	Händelsebaserad samverkanskonferens		Telefon	Nej
12.30	Händelsebaserad samverkanskonferens		Telefon	Nej
13.15	Nationell samverkanskonferens	MSB	Rakel	Ja
14.30	Regional samverkanskonferens	Länsstyrelsen AC och BD	Rakel	Ja
18.00	Nationell samverkanskonferens	MSB	Rakel och telefon	Ja

Tabell 16, Sammanställning av de samverkanskonferenser som genomfördes under övningsdagen.

Flera av samverkanskonferenserna upplevdes som röriga och ostrukturerade. Några gemensamma mål och prioriteringar togs heller inte fram. Samverkanskonferenserna var dock viktiga och ledde i många fall till beslut i de egna organisationerna. De tre inledande konferenserna saknar känd dokumentation medan protokollen från de tre sista är publicerade i WIS.

Bedömning av målpuppfyllnad

Övningens längd bidrog till att behovet av samordning och inriktning för ett längre tidsperspektiv var svårt att tydliggöra. Aktörerna hade fullt upp med att

hantera de direkta konsekvenserna och planerade inte på längre sikt. Vid en samlad bedömning anses *dock målet uppfyllt*.

5.4.4 Övergripande mål 4

Aktörerna har *god förmåga* att samverka vid behov av förstärkningsresurser.

Indikatorer för bedömning av måluppfyllnad
--

• Vid samverkansmöten meddelar aktörerna sina behov av förstärkningsresurser• Vid samverkansmöten meddelar aktörerna vilka resurser som finns tillgängliga att nyttja för andra• Det finns en samlad bild över behov av och tillgång till förstärkningsresurser samt över ansvaret för begäran av förstärkningsresurserna• Vid en situation där länsstyrelsen prioriterar statliga eller internationella resurser sker detta baserat på underlag från samtliga berörda aktörer

Redovisning av förstärkningsresurser

Tidsmässigt var övningen för kort för att aktörerna skulle hinna sätta sig in i resursbehovet på längre sikt och förstå allvaret i situationen. Vissa resurser begärdes ändå, främst i form av reservkraft och bandvagnar samt personal från Försvarsmakten.

Vid ett samverkansmöte om resurser, som genomfördes klockan 14.30 var det endast ett fåtal aktörer som redovisade vilka resurser de hade att bistå andra med. Länsstyrelsen Västerbotten initierade samverkanskonferensen och mötet gick ut på att definiera vilka resurser som fanns att tillgå hos respektive aktör, alternativt inom sitt eget geografiska område och vilken typ av resurser som kunde vara aktuella som förstärkningsresurser.

Från den samverkanskonferensen har det kommit fram synpunkter på att det hade varit lättare att få fram resultat om Länsstyrelsen i förväg hade skickat ut en lista med vilken typ av resurser som var aktuella i händelsen. Resursbehovet varierade också beroende på om man var drabbad av dammbrottet eller ”enbart” hade höga flöden.

Räddningstjänsten är oftast den aktör som har bäst uppfattning om vilka resurser som finns inom sin egen kommun samt generellt vad som finns i närliggande kommuner. Försvarsmakten har resurser, men frågan dök upp om vem som hade rätten att beordra dem internt. På nationell nivå bidrog MSB med information om tillgängliga resurser.

Prioritering av resurser

Länsstyrelsen har, enligt krisberedskapsförordningen¹⁴, möjlighet att efter beslut av regeringen prioritera och inrikta statliga och internationella resurser som ställs till länets förfogande.

Under övningsdagen, efter ca 12.00, begärde Länsstyrelsen Västerbotten ett sådant beslut av regeringen. Tack och lov var regeringen samlad och beslutsförmög (i motspelet) så att ett positivt besked kunde lämnas redan efter 90 minuter. Hur lång tid detta skulle ta i verkligheten är oklart. Det bör också betonas att prioriteringsmöjligheten enbart gäller tillförda statliga och internationella

¹⁴ 7 § förordning (2006:942) om krisberedskap och höjd beredskap

resurser och således inte länets befintliga resurser. Då beslutet normalt tar tid är det viktigt att länsstyrelsen tidigt tänker på att begära regeringens mandat.

Bedömning av måluppfyllnad

Aktörerna hade svårt att beskriva sitt långsiktiga resursbehov, det samlade resursbehovet och tillgång av förstärkningsresurser saknades. Vid en samlad bedömning finns en grundläggande förmåga, varvid *målet ej är uppfyllt*.

5.4.5 Övergripande mål 5

Aktörerna har *grundläggande förmåga* att i samverkan samordna kommunikation gentemot allmänhet och media.

Indikatorer för bedömning av måluppfyllnad
--

• Informationsarbetet följer informationsplanen• Samverkansmöten genomförs med informationsansvariga från berörda aktörer• Aktörerna använder den gemensamma lägesbilden som ett underlag för samlade budskap• Aktörerna använder omvärldsanalyser av media och opinion som ett underlag för information• Budskap till allmänhet och media är tydliga, korrekta och inte motstridiga

Samordning av kriskommunikation

Aktörerna följde sina egna kriskommunikationsplaner, då den regionala kriskommunikationsplanen endast fanns i utkastversion under övningsdagen.

En samordnad lägesbild är en naturlig utgångspunkt för en samordnad kriskommunikation. Vid samverkansmötena deltog kommunikatörer i begränsad utsträckning. För att samordna budskapen till allmänhet och media hade Länsstyrelsen kunnat kalla till särskilda informationssamordningskonferenser för kommunikatörerna.

För lite information kan också göra allmänheten orolig. Som exempel kan nämnas när SVF på morgonen enbart kunde bekräfta att det fanns ett allvarligt problem i Skellefteälven utan att säga vilken damm som var berörd. Kriskommunikation handlar bland annat om att bygga upp ett förtroende med allmänhet och media samt att undvika motstridiga uppgifter eller undanhålla information.

Sveriges Radio är ett bra sätt att snabbt få ut information till allmänheten, vilket inte minst visade sig under övningen. Dock måste flera informationskanaler användas för att nå olika kategorier av mottagare, alla lyssnar inte på SR P4. Sverige Radio betonar att under en kris lägger de sin granskande roll åt sidan och fokuserar på att bidra till relevant informationsspridning.

Bemanningen av kommunikatörer varierade hos aktörerna. Det kan konstateras att resurserna är begränsade hos många aktörer varvid samarbete och gemensamma lösningar är att rekommendera.

Under övningen deltog även SOS Alarm med tjänsten 113 13, som är en ny nationell upplysningsfunktion. Funktionen har ingen egen omvärldsanalys utan är beroende av att få information från aktörerna och i vissa fall även från allmänheten. Deras främsta syfte är att avlasta aktörernas informationsfunktioner.

Uppdateringar på kommunernas hemsidor sköttes effektivt och 113 13 hämtade information därifrån för att ge till personer som ringde in till dem. En reflektion från LÖL på SOS Alarm är att det verkar som att kommunerna förlitar sig på att 11313 har egna vägar för informationshämtning och glömmer eller bortser därmed att informera 11313 om händelser och uppdateringar i händelseförloppet.

Bedömning av måluppfyllnad

Trots avsaknad av gemensam lägesbild så har aktörerna fått fram tydlig, korrekt och icke motstridig information till allmänhet och media. *Målet är uppfyllt.*

5.4.6 Övergripande mål 6

Aktörerna har *grundläggande förmåga* att kommunicera via Rakel samt god förmåga att kommunicera via WIS (gäller de som använder WIS respektive Rakel).

Indikatorer för bedömning av måluppfyllnad
--

• Aktörerna har tillgång till RAKEL• Aktörerna har färdighet att använda RAKEL• Aktörerna har tillgång till de talgrupper som behövs vid den aktuella händelsen• Alla aktörer som har tillgång till Rakel svarar på anrop inom 10 minuter• Minst ett samverkansmöte genomförs i RAKEL• En "händelse" har skapats i WIS inom två timmar från larm• Aktörerna väljer att "delta" i händelsen• Aktörerna "delar ut" läsbarhet för sina publiceringar i händelsen till andra berörda aktörer• Aktörerna publicerar lägesrapporter i händelsen i WIS

WIS

WIS är svårt att hantera utifrån ett "sällan-användare perspektiv", vilket kan vara orsaken till att alla aktörer inte använde WIS under övningen. 14 av övningens 22 aktörer deltog i den av Länsstyrelsen skapade och delade händelsen i WIS och totalt publicerades 120 noteringar i den.

Erfarenheten från övningen är att det finns ett behov av att skapa riktlinjer om hur systemet ska användas vid en regional eller större händelse som drabbar flera aktörer.

Övningsbestämmelserna angav riktlinjer för WIS-användning under övningen, men dessa visade sig svåra att följa. Det var tydligt vem som skulle starta den första delade händelsen, vilket resulterade i att flera händelser startades upp av olika aktörer. Det skapade i sin tur förvirring kring vilken händelse som skulle vara den "gemensamma" händelsen för övningen, och bidrog till att försvåra informationssamordningen.

Det fanns även vissa aktörer som använde systemet som en dagbok, dock utan att ge fullständiga beskrivningar av situationen.

Varje aktör måste också skapa egna rutiner för hur WIS ska användas, både för publicering och för omvärldsbevakning. Flera personer inom respektive verksamhet måste ha redaktörsstatus för att skapa redundans i användningen.

Rakel

Huvuddelen av övningens aktörer hade tillgång till Rakel. Vissa aktörer hade precis fått tillgång till systemet och var därför ovana att använda det. Tre samverkanskonferenser genomfördes via Rakel.

Erfarenheten från övningen visar på att rutiner bör utarbetas för hur viktiga aktörer som inte har tillgång till Rakel ska kunna nås vid ett telebortfall, som till exempel Sveriges Radio. I nödfall kan en aktör med god tillgång till Rakelmobiler

placera en medarbetare på Sveriges radio redaktionen och fungera som länk till mellan dem och övriga aktörer.

Bedömning av måluppfyllnad

Trots att målet är sammanskrivet i en mening bedöms det i två delar. Gällande Rakel är *målet uppfyllt*. För målet gällande WIS är förmågan enbart grundläggande, varvid *målet inte är uppfyllt*.

5.5 Aktörernas delmål

I följande avsnitt återges bedömningen av aktörernas delmål. Bedömningarna är gjorda av respektive aktörs lokala utvärderare. Mängden text varierar men behöver inte återspegla den feedback som getts direkt till aktören. Totalt har aktörerna formulerat 83 delmål varvid 107 av dessa är bedömda som uppfyllda.

5.5.1 Arjeplogs kommun

Arjeplogs kommun övade ett 20-tal personer från krisledningsnämnden och krisledningsgruppen. Syftet med deltagande i övningen var att öka kommunens krisberedskapsförmåga.

Bedömning av måluppfyllnad¹⁵

Delmål 1. Kommunen har *mycket god förmåga* att ta emot larm samt initiera arbete enligt krisledningsplanen.

Indikatorer för bedömning av måluppfyllnad
• Aktörerna tar emot och agerar på larm inom 30 min. • Primärgruppen sammankallas av den person som uppges i 3.1 Krisledningsplan, dvs kommunstyrelsens ordförande, kommunchef och räddningschef • Krisledningsgruppen sammankallas, bemannas och är på plats i sammanträdesrum "Tjådtjakk" och kan inom 1 timme kunna organisera en operativ ledningsgrupp. • Viktiga händelser som föranlett sammankallandet av krisledningsgruppen går igenom i en första föredragning, dvs vad har hänt, vad är gjort och vad bör vi göra? • Krisledningsgruppen arbetar med checklista och för dagbok. • Krisledningsgruppen kan mobilisera erforderliga personella och materiella resurser för att upprätthålla krisledningen, dvs lägga upp schema för matraster och avlösning.

Uppstarten fungerade bra. Krisledningsnämnden kunde bestått av färre personer då de tidvis hade få "skarpa" uppgifter. Man kan överväga halvgrupp med skiftbyten vissa klockslag. *Målet bedöms vara uppfyllt.*

Delmål 2. Kommunen har *god förmåga* att i samverkan med andra aktörer skapa och förmedla en gemensam lägesbild för händelsen.

Indikatorer för bedömning av måluppfyllnad
• Krisledningsgruppen arbetar med ett aktivt informationsinsamlande för att skapa sig en lägesbild och bedöma den aktuella situationen. • Krisledningsgruppen kan med hjälp av insamlad information bedöma konsekvenser som händelsen medför både på kort och lång sikt • Lägesbilden uppdateras kontinuerligt • Krisledningsgruppen kan med hjälp av samverkan med andra berörda aktörer följa händelseutvecklingen.

Viss störning genom felaktiga informationer (avsiktligt?) förekom. Det gäller att dubbelkolla och värdera värdet på information. *Målet bedöms vara uppfyllt.*

¹⁵ För bedömningen svarar Martin Stenlund, Arjeplogs kommun

Delmål 3. Kommunen har god förmåga att i samverkan med andra aktörer samordna verksamhet och inriktade insatser.

Indikatorer för bedömning av måluppfyllnad
--

• Krisledningsgruppen kan bedöma vilka behov av intern/extern samverkan som finns till följd av krisen. Vilka aktörer behöver kontaktas och vilka behöver kommunen hjälp av?• Krisledningsgruppen kan kartlägga insatsbehov och prioritera åtgärder.• Krisledningsgruppen kan inhämta underlag för beslut och omsätta beslut.• Krisledningsgruppen beslutar om ändrade ansvarsförhållanden för berörda förvaltningar och företag med avseende på verksamhet, resursutnyttjande, geografiska ansvarsområden och finansieringsfrågor.• Kommunens krisledningsnämnd ska kunna verka inom fyra timmar om krisledningsgruppen bedömer att deras resurs behövs.• Krisledningsgruppen har förmåga att följa upp och utvärdera insatser som vidtagits för att upprätthålla den kommunala verksamheten i krisen.• Krisledningsgruppen har förmåga att ge direktiv för fortsatt verksamhet på lång sikt samt försöka förutse vilka händelser till följd av krisen som kan bli aktuella.• Krisledningsgruppen använder sig av omvärldsbevakning (hemsidor och sociala medier) för att följa händelseutvecklingen.

Krisledningsgruppen fann inget behov av att ändra ansvarsförhållandena för kommunens förvaltningar och företag. *Målet bedöms vara uppfyllt.*

Delmål 4. Kommunen har *grundläggande förmåga* att i samverkan med övriga aktörer samordna kommunikation gentemot allmänhet och media.

Indikatorer för bedömning av måluppfyllnad
--

• Informationsavdelningen sammankallas och bemannas.• Informationsavdelningen förses med de resurser som behövs för att kunna svara upp media och frågor från allmänheten som kommer in så att kommunens växel inte överbelastas• All kommunal information går via krisledningsgruppen• Krisledningsgruppen kan ge snabb, saklig, väl avvägd och samordnad information till media, allmänhet, anställda och anhöriga• Information som lämnas skall vara aktuell och tillförlitlig, underlätta för medierna samt aktivt förmedla kommunens syn på krisen och dess förlopp• Krisledningsgruppen har förmåga att avgöra vilken information som kommunen får lämna ut• Krisledningsgruppen kan bedöma vilket informationsbehov som finns till följd av krisen, från vem, när och hur• Kommunstyrelsens ordförande avgör när det finns behov av att kalla in krisledningsnämnden. I denna övning bör krisledningsnämnden sammankallas minst en gång för information eller beslut• Krisledningsgruppen har förmåga att rapportera och lämna lägesbeskrivningar till länsstyrelsen• Krisledningsgruppen har förmåga att med hjälp av informationsavdelningen ta fram myndighets- och pressmeddelande och lämna dessa i lämplig media såsom radio eller kommunens hemsida• Krisledningsgruppen har förmåga att samordna information till allmänheten vid krisen för att uppfylla det geografiska områdesansvaret

Informationsavdelningen borde varit fler personer. *Målet bedöms vara uppfyllt.*

Delmål 5. Kommunen har *grundläggande förmåga* att kommunicera via Rakel och WIS.

Indikatorer för bedömning av måluppfyllnad
--

• Krisledningsgruppen kan bruka den stationära och mobila Rakelenhet som finns till krisledningsgruppens förfogande• Krisledningsgruppen har förmåga att ringa samt ta emot samtal via Rakel• Krisledningsgruppen kan delta på den samverkanskonferens som anordnas av motspelet under moment teleavbrott• Krisledningsgruppen kan aktivt följa händelseutveckling samt rapportera in händelser via WIS under hela övningen

Krisledningsgruppen kunde varit mer aktivt och kommunicerat med andra aktörer då den hade ett passivt förhållningssätt och mestadel besvarade andras samtal. *Målet bedöms vara uppfyllt.*

Sammanfattande omdöme om Arjeplogs kommun

Kommunens bedöms ha en god förmåga att hantera en krissituation. Deltagarna har en god uppfattning om vad som behövs för att olika verksamheter ska fungera och att risken för personskador ska minimeras. I en mindre kommun finns ofta en stor lokal- och personkänedom, vilket är värdefullt i krissituationer.

5.5.2 Arvidsjaur kommun

Arvidsjaur kommun deltog med ett 10-tal personer i övningen och syftet med deltagandet var att öka kommunens krisberedskapsförmåga samt pröva förmågan att kommunicera med övriga aktörer via Rakel och WIS.

Bedömning av måluppfyllnad¹⁶

Delmål 1. *Mycket god förmåga* att ta emot larm samt initiera arbete enligt krislednings-planen.

Indikatorer för bedömning av måluppfyllnad
--

• Aktörerna tar emot och ”kvitterar” larm• Krisledningsgruppen sammankallas av den person som uppges i 3.5 Krisledningsplan, dvs kommunstyrelsens ordförande eller i tur och ordning kommunstyrelsens vice ordförande, räddningschef eller kommunchef• Krisledningsgruppen sammankallas, bemannas enligt 3.1 Krisledningsplan och är på plats i sammanträdesrum enligt 3.3 Krisledningsplan inom två timmar• Loggare kallas in till krisledningsgruppen• Viktiga händelser som föranlett sammankallandet av krisledningsgruppen går igenom i en första föredragning, dvs vad har hänt, vad är gjort och vad bör vi göra?• Krisledningsgruppen arbetar med checklista enligt punkt 6 Krisledningsplan• Krisledningsgruppen kan mobilisera erforderliga personella och materiella resurser för att upprätthålla krisledningen, dvs lägga upp schema för matraster och avlösning

Avlösning skulle inte göras under övningen och mat sköttes av lokal övningsledare. Det är oklart om checklistan i krisledningsplanen användes.

¹⁶ För bedömningen svarar Nina Ström, Jokkmokks kommun

Larm, sammankallning och uppstart fungerade mycket bra. Den första föredragningen var något bristfällig. Läget gicks igenom, men det hade kunnat göras mer strukturerat och vissa delar saknades. Vad som var gjort och vad som bör göras drogs inte. Här hade ledarskapet kunnat vara tydligare. Det hade varit bra att ha en mall för lägesrapport att utgå ifrån. *Målet bedöms vara uppfyllt.*

Delmål 2. Kommunen har *god förmåga* att i samverkan med andra aktörer skapa och förmedla en gemensam lägesbild för händelsen.

Indikatorer för bedömning av måluppfyllnad
--

• Krisledningsgruppen arbetar med ett aktivt informationsinsamlande för att skapa sig en lägesbild och bedöma den aktuella situationen • Krisledningsgruppen kan med hjälp av insamlad information bedöma konsekvenser som händelsen medför både på kort och lång sikt • Krisledningsgruppen kan med hjälp av samverkan med andra berörda aktörer följa händelseutvecklingen	

De fick främst information via inkommande telefonsamtal, och sökte inte lika aktivt kontakt med andra aktörer för att inhämta information. Undantaget var att informationsgruppen omvärldsbevakade andra aktörers hemsidor, Kwitter och X-book. Arvidsjaur kan bli bättre på att söka kontakt med andra aktörer samt omvärldsbevaka i WIS.

Krisledningsgruppen var bra på att ta tag i situationer som dök upp, men mindre bra på att analysera läget på längre sikt. Det kan bli

bättre med stabsgenomgångar eller mer strukturerade möten då läget går igenom och konsekvenser analyseras. Därutöver bör varje persons roll definieras mer och det bör bli tydligare att analys är en av de viktigaste uppgifterna krisledningsgruppen har.

Genom samverkanskonferenser, Radio Vildälv och bevakning av andra aktörers hemsidor kunde krisledningsgruppen följa händelseutvecklingen. Samverkan med främst andra kommuner bör öka för att få en mer samlad bild av det som sker i länet. Alternativt kan Länsstyrelsen bli bättre på att få en samlad bild av händelsen och kommunicera ut den till kommunerna. Det var svårt för krisledningsgruppen att förstå vad som händer hos andra aktörer, utan fokus låg enbart på den egna

Bild 6. Ingången till kommunhuset i Arvidsjaur.

kommunen och framförallt i början tänkte man inte på vilka resurser som kunde fås i utifrån och det gjordes ingen analys över hur samverkan eventuellt kunde bidra till att lösa situationer i den egna kommunen.

Kommunen blev bättre på att arbeta med ovanstående under dagen men *målet kan ändå inte anses som uppfyllt*.

Delmål 3. *God förmåga* att i samverkan med andra aktörer samordna verksamhet och inrikta insatser.

Indikatorer för bedömning av måluppfyllnad
• Krisledningsgruppen kan bedöma vilka behov av intern/extern samverkan som finns till följd av krisen. Vilka aktörer behöver kontaktas och vilka behöver kommunen hjälp av? • Krisledningsgruppen kan kartlägga insatsbehov och prioritera åtgärder • Krisledningsgruppen kan inhämta underlag för beslut och omsätta beslut • Krisledningsgruppen beslutar om ändrade ansvarsförhållanden för berörda förvaltningar och företag med avseende på verksamhet, resursutnyttjande, geografiska ansvarsområden och finansieringsfrågor • Kommunens förvaltningsledning ska kunna verka inom fyra timmar enligt 1.2 krisledningsplan om krisledningsgruppen bedömer att deras resurs behövs • Kommunens fältverksamhet inom förvaltningarna ska kunna uppnå full styrka inom sex timmar enligt 1.2 krisledningsplan om krisledningsgruppen bedömer att deras resurs behövs • Krisledningsgruppen har förmåga att följa upp och utvärdera insatser som vidtagits för att upprätthålla den kommunala verksamheten i krisen • Krisledningsgruppen har förmåga att ge direktiv för fortsatt verksamhet på lång sikt samt försöka förutse vilka händelser till följd av krisen som kan bli aktuella • Krisledningsgruppen använder sig av omvärldsbevakning (hemsidor och sociala medier) för att följa händelseutvecklingen

Förmåga att bedöma den interna samverkan fungerade bra. Krisledningsgruppen kontaktade andra förvaltningar om händelsen samt åtgärder. Den externa samverkan bör förbättras. Krisledningsgruppen bör få mer information om vilka roller som andra myndigheter, t.ex. Försvaret och länsstyrelsen har i krishanteringssystemet. Besök från Försvarmakten under övningen upplevdes som positivt.

Eftersom analysen av händelsen var bristfällig och åtgärder koncentrerades till akuta situationer som inträffade var prioritering av åtgärder och insatser haltande. Det gjordes i det akuta, t.ex. om de hade kunskap om att flera områden var utan el och vatten samtidigt kunde åtgärder prioriteras mellan dessa. Detta följdes också upp i stor utsträckning. Det gjordes däremot ingen analys om hur läget skulle kunna förändras över tid, t.ex. att läckaget i dammen i Bastusel skulle kunna resultera i ett dammbrott och att elavbrott kan leda till teleavbrott. Därmed blev det svårt att utreda behov av insatser och behov på sikt, samt prioritering av detta. *Målet bedöms som uppfyllt*.

Delmål 4. Kommunen har *grundläggande förmåga* att i samverkan med övriga aktörer samordna kommunikation gentemot allmänhet och media.

Indikatorer för bedömning av måluppfyllnad
• Informationsavdelningen sammankallas och bemannas enligt 4.2 Krisledningsplan samt samlas i sammanträdesrum Solstrålen

- Informationsavdelningen förses med de resurser som behövs för att kunna svara upp media och frågor från allmänheten som kommer in så att kommunens växel inte överbelastas
- All kommunal information går via krisledningsgruppen
- Krisledningsgruppen kan ge snabb, saklig, väl avvägd och samordnad information till media, allmänhet, anställda och anhöriga
- Information som lämnas skall vara aktuell och tillförlitlig, underlätta för medierna samt aktivt förmedla kommunens syn på krisen och dess förlopp
- Krisledningsgruppen har förmåga att avgöra vilken information som kommunen får lämna ut
- Krisledningsgruppen kan bedöma vilket informationsbehov som finns till följd av krisen, från vem, när och hur
- Kommunstyrelsens ordförande avgör när det finns behov av att kalla in krisledningsnämnden. I denna övning bör krisledningsnämnden sammankallas minst en gång för information eller beslut
- Krisledningsgruppen har förmåga att rapportera och lämna lägesbeskrivningar till länsstyrelsen enligt 4.5 Krisledningsplan
- Krisledningsgruppen har förmåga att med hjälp av informationsavdelningen ta fram myndighets- och pressmeddelande och lämna dessa i lämplig media såsom radio eller kommunens hemsida
- Krisledningsgruppen har förmåga att samordna information till allmänheten vid krisen för att uppfylla det geografiska områdesansvaret
- Krisledningsgruppen använder sig av kommunfullmäktigesalen alternativt Medborgarhuset om genomgång med större grupper behöver göras, tex presskonferens

Informationshanteringen fungerade bra. Förbättringar som kan göras är att informationsgruppen och krisledningsgruppen kommunicerar mer frekvent. Stabsgenomgångar eller gemensamma möten kan också förbättra kommunikationen. Det handlar om att informationsgruppen endast lägger ut information som kommer från krisledningsgruppen och missar helhetsbilden av händelsen. Det är inte helt klart för dem vilka beslut och åtgärder som tas och när i tid. Information till allmänheten kanske inte läggs ut förrän ett par timmar efter att händelsen inträffat. Informationsgruppen har kompetens i kommunikation och hade velat gå ut med viss information snabbare, t.ex. teleavbrott, dammbrott och bemöta sociala media. Informationsgruppen kunde dock ha informerat krisledningsgruppen mer frekvent, om att t.ex. rykten spreds på X-book och Kwitter. Den kunskapen hade man inte i krisledningsgruppen, vilket kan förklara varför informationsbehovet inte alltid stod helt klart för dem. Det bör upprättas tydligare rutiner kring hur kommunikationen mellan grupperna ska hanteras.

Krisledningsnämnden informerades endast på uppmaning från KF-ordförande som ringde in till krisledningsgruppen. Krisledningsnämndens vice ordförande satt med i krisledningsgruppen, vilket kan ha bidragit till att övriga politiken ”glömdes bort”. Även om krisledningsnämnden inte träder i funktion är det viktigt att de hålls informerade om händelseutvecklingen.

Krisledningsgruppen borde ha använt sig av VMA vid konstaterat dammbrott. Det saknades kunskap om skillnaden mellan de olika VMA som finns samt myndighetsmeddelande. Myndighetsmeddelande lämnades vid förorenat vatten.

Media kunde ha bemötts mer aktivt. Nu besvarades frågor i telefon när olika media ringde. Ett tag ringde det mycket ofta. Det hade varit bra att skicka ut

pressmeddelanden eller styra samtalen bättre, så att de hamnade hos rätt person och samma person varje gång och avtala tider för intervju via telefon.

Samordning av information inom det geografiska området skedde inte strukturerat. Information gavs vid samverkanskonferenser, men under konferenserna togs inget initiativ från någon aktör om vilken information som skulle ut. Det gjordes inget försök till att samla från aktörer som verkar inom kommunen och gå ut med samstämmig information. Däremot använde sig krisledningsgruppen av den information man fick genom omvärldsbevakning och telefonsamtal, när information till allmänheten skulle läggas ut. *Målet bedöms som uppfyllt.*

Delmål 5. Kommunen har *grundläggande förmåga* att kommunicera via Rakel och WIS.

Indikatorer för bedömning av måluppfyllnad
• Krisledningsgruppen kan bruka den stationära och mobila Rakelenhet som finns till krisledningsgruppens förfogande • Krisledningsgruppen har förmåga att ringa samt ta emot samtal via Rakel • Krisledningsgruppen kan delta på den samverkanskonferens som anordnas av motspelet under moment teleavbrott • Krisledningsgruppen kan aktivt följa händelseutveckling samt rapportera in händelser via WIS under hela övningen

Rakelmobilen stod mest i hörnet i början av övningen, men började användas under teleavbrottet. Därefter användes Rakel flitigt av krisledningsgruppen.

WIS användes för den interna loggen i krisledningsgruppen och det fungerade bra. Loggföraren skrev in viktig information, beslut och åtgärder. Hur gruppen använde WIS för att dela information med andra är tyvärr lite oklart. De skrev endast en gång i den delade händelsen, men hade även en egen händelse som de delade till andra aktörer. Det går dock inte att hitta meddelanden i den mappen nu i efterhand.

Det kan behövas mer utbildning i Rakel och WIS, eftersom inte samtliga deltagare kände sig helt bekväma med att använda dessa. Det var problem med WIS i uppstarten och deltagarna tyckte själva att de behövde mer utbildning. Krisledningsgruppen använde Ipad under övningen. WIS var inte helt kompatibelt med dem. Det gick inte att markera text och flytta eller radera. MSB:s interaktiva utbildning för Rakel som finns på deras hemsida går inte heller att spela upp på en Ipad. *Målet bedöms som uppfyllt.*

Sammanfattande omdöme om Arvidsjaurs kommun

Arvidsjaurs kommun uppfyller fyra av fem mål och därmed når man ett bra resultat av övningen. Det finns dock förbättringsmöjligheter inom varje mål och det är emellanåt svårt att bedöma måluppfyllnad, eftersom vissa indikatorer får ett ”delvis”. Kommunen når bäst resultat inom larmning samt användning av Rakel och WIS, men behöver arbeta mer med samverkan och analys. Kommunen skulle även tjäna på en tydligare beskrivning av krisledningsorganisationen med fokus på roller, ansvarsområden och uppgifter.

Kommunens främsta styrka var att samarbetet i krisledningsgruppen och informationsgruppen fungerade mycket bra. Kommunikation utåt till allmänheten hanterades väl och den interna samverkan var god. Det märktes också en tydlig positiv utveckling under dagen, då fler initiativ togs till att mer aktivt söka information och bättre svara gentemot sociala media. Krisledningsgruppen hade bra koll på de egna verksamheterna, kunde följa händelseutvecklingen och tog väl avvägda beslut om akuta åtgärder. Gruppen följde också upp detta. Korrekta prioriteringar gjordes mellan akuta händelser som inträffade.

Informationsgruppen kommunicerade på ett bra sätt med allmänheten. Krisledningsgruppen informerade kommunikatören om vad som skulle läggas ut på hemsidan och sociala media genom att informationschefen gick mellan lokalerna. Kommunikationen däremellan fungerade relativt bra, men bör ses över. Krisledningsgruppen missade information om läget på sociala media och informationsgruppen upplevde att de saknade en helhetsbild av krisen. Gemensamma möten kan underlätta för att skapa helhetsbilden, alternativt att kommunen förstärker med ytterligare personal.

Kommunens svagheter var att de i mindre utsträckning analyserade långsiktiga konsekvenser och alternativa scenarier. Det gjorde det svårt att prioritera och inrikta åtgärder, och utreda resurs- och samverkansbehovet. Utan en ordentlig analys riskerar aktören att göra felprioriteringar och att då stå utan tillräckliga resurser när (om) ”worst case” scenario inträffar.

Det finns flera sätt att försöka åtgärda detta. Det går att tydliggöra vikten av analys i planen samt att utrusta krisledningslokalen med fler visuella hjälpmedel, så som större kartor och blädderblock och uppmana krisledningsgruppen att använda dessa. I lokalen fanns under övningen en whiteboard som inte användes. Krisledningsgruppen hade inga tydliga stabsgenomgångar eller möten. Under möten kan mallar eller checklistor för genomgång av läget användas, så att inte gruppen missar viktiga delar, som exempelvis långsiktiga konsekvenser, behov av samverkan och samordning, alternativ utveckling av händelsen och resursbehov. Det gör även att krishanteringen blir mer strukturerad.

Att tydliggöra rollerna i krisledningsgruppen skulle också bidra till mer struktur. Det var emellanåt oklart vad varje person i gruppen hade för ansvar och uppgifter. Det bör vara tydligt vem som ansvarar för analys, vem som ska hantera kontakt utåt, ta emot telefonsamtal etc. Den som ska leda gruppen ska också ha ett tydligt mandat att göra detta. Under övningen tog till exempel alla i gruppen emot telefonsamtal istället för att styra dessa till utpekade personer. Viktiga uppgifter så som analys av långsiktiga konsekvenser hanns inte med eller föll bort. Vice ordförande i krisledningsnämnden påbörjade ett par gånger försök till att analysera läget på sikt, men avbröts av ny inkommande information.

Krisledningsgruppen hade bortfall i gruppen, vilket troligen påverkade att rollerna var lite otydliga. Kommunalrådet, kommunchefen, räddningschefen och säkerhetssamordnaren deltog inte i övningen. Andra i gruppen fick delvis ta över dessa roller och vice ordförande i krisledningsnämnden delta. Flera personer fick därför nya roller som de inte hade övat med tidigare.

Arvidsjaurs kommun bör i förväg ha ersättare till de ordinarie personerna i krisledningsgruppen och informationsgruppen, det vill säga ha ett ordinarie lag och ett ersättarlag, så att alla som ingår i krisledningsorganisationen har god kunskap om sin roll och sina uppgifter och ansvarsområden. En skarp händelse kan pågå under en längre tid och då är det också viktigt att lägga upp schema för avlösning och få uthållighet i organisationen.

Det märktes att räddningschef och säkerhetssamordnare saknades. De har värdefull kunskap om krishanteringssystemet och kriskommunikation samt ett annat nätverk än övriga deltagare. Det är också bra att ha räddningstjänsten representerad, eftersom många av de händelser som inträffade var räddningstjänstärenden. Samverkan med räddningstjänsten i Arjeplog fungerade dock bra, särskilt när aktörerna började använda Rakel mer aktivt.

Det är intressant att politiken är representerad i krisledningsgruppen. Enligt kommunens plan för hantering av extraordinära händelser är det kommunalrådet (ordförande i krisledningsnämnden) som ska sammankalla krisledningsorganisationen. Under övningen var det vice ordförande som ledde arbetet i gruppen och hon upplevde inte att hon sammanblandade rollerna. Det uppstod inte heller någon situation då detta skulle varit ett problem. De flesta kommuner föredrar dock att inte ha politiken representerad i den grupp som ska hantera krisen, eftersom man inte vill känna sig hindrade av att politiken företräder ärendet. Krisledningsnämnden informerades inte, med undantag för ett e-postmeddelande som skickades relativt sent under dagen. Möjligen glöms krisledningsnämnden bort när en representant sitter med i krisledningsgruppen. Konsekvensen av det kan bli att krisledningsnämnden får svårt att utföra sitt uppdrag de har enligt lagen om extraordinära händelser.

5.5.3 Landstinget i Norrbottens län

Landstinget i Norrbotten deltog i en mindre omfattning, främst för att kunna stödja Landstinget i Västerbotten. Syftet med deltagandet i övningen var stärka och utveckla landstingets TiB-funktion samt förmåga till sjukvårdsledning och samverkan.

Bedömning av måluppfyllnad¹⁷

Delmål 1. *Mycket god förmåga att ta emot larm samt besluta om beredskapsnivå.*

Indikatorer för bedömning av måluppfyllnad
--

• Ta emot larm och fatta beslut om beredskapsnivå inom 10 min• Kvittera larm inom 10 min

Målet bedöms vara uppfyllt.

Delmål 2. God förmåga att skapa lägesbild.

Indikatorer för bedömning av måluppfyllnad
--

• Ta nödvändiga interna kontakter inom 30 min

¹⁷ För bedömningen svarar Petter Nordqvist, NLL

- Aktiverat nödvändiga funktioner inom 60 min

Målet bedöms vara uppfyllt.

Delmål 3. *God förmåga* att samverka med berörda aktörer.

Indikatorer för bedömning av måluppfyllnad

- Ta kontakter med berört landsting inom 60 min för avstämning
- Finnas tillgänglig för stöd till Västerbottens läns landsting

Landstinget kontaktades av Landstinget i Västerbotten strax efter klockan 09.00 med en förfrågan om att disponera en helikopter. Begäran gick dock inte att tillmötesgå då den egna helikoptern var upptagen. *Målet bedöms vara uppfyllt.*

Sammanfattande omdöme om Landstinget i Norrbottens län

Bra och nyttig övning, särskilt att få öva TiB och handhavande av Rakel. Även de lokala sjukvårdsledarna på sjukhusen och ett bra tillfälle att öva stöd till annat landsting.

5.5.4 Landstinget i Västerbottens län

Landstinget övade med regional särskild sjukvårdsledning i Umeå samt lokala särskilda sjukvårdsledningar på sjukhusen i Umeå, Lycksele och Skellefteå. Syftet med landstingets deltagande i övningen var att pröva förmåga när en händelse inträffar som berör många aktörer och ett stort samverkansbehov uppstår.

Bild 7. Landstingets regionala särskilda sjukvårdsledning samtalar om läget i länet.

Bedömning av måluppfyllnad¹⁸

Delmål 1. *Mycket god förmåga* att ta emot larm samt initiera arbete enligt plan.

Indikatorer för mål bedömning

- TiB svarar på larm inom 5 minuter
- TiB bedömer inom ytterligare 5 min, om det är en allvarlig händelse och handlar enligt kris- och katastrofplanen
- Regional krisledning (RKL) meddelar beredskapsnivå och om eller när de övertagit ledningen av händelsen
- Lokal krisledning (LKL) mottar och besvarar larm inom 5 min
- LKL meddelar, enligt kris- och katastrofplan, beredskapsnivå inom 30 min från larm

¹⁸ För bedömningen svarar Noomi Jonsson, VLL

- LKL och RKL följer kris- och katastrofplanen
- Stabsavlösning planeras och genomförs funktionsvis

TiB fick aldrig något larm initialt. *Målet bedöms dock vara uppfyllt.*

Delmål 2. *God förmåga* att skapa och förmedla sjukvårdens lägesbild för händelsen.

Indikatorer för mål bedömning

- Krisledning etablerar och håller fortlöpande kontakt med sjukvårdsledare och andra aktörer
- Stabsarbetsplaner upprättas
- Kontinuerliga lägesavstämningar mellan RKL och LKL genomförs
- Staber har förmåga att visualisera och förmedla aktuellt lägesbild

Målet bedöms *vara uppfyllt.*

Delmål 3. *God förmåga* att samordna sjukvårdens verksamhet.

Indikatorer för mål bedömning

RKL genomför kontinuerliga avstämningsmöten med LKL
Det finns tydliga stabsfunktioner lokalt och regionalt
Alla beslut dokumenteras i respektive dagbok

Målet bedöms *vara uppfyllt.*

Delmål 4. *God förmåga* att samordna sjukvårdens kommunikation gentemot allmänhet, media och övriga aktörer.

Indikatorer för mål bedömning

Kommunikationsplan upprättas och talespersoner utses
Underlag för första pressmeddelandet inom 15 min
RKL och LKL kommunicerar internt och vid behov externt att beredskapsnivån avslutas

Målet bedöms *vara uppfyllt.*

Delmål 5. *God förmåga* att kommunicera via Rakel samt *grundläggande förmåga* att kommunicera via WIS.

Indikatorer för mål bedömning

RKL samordnar information med LKL och publicerar i WIS
Krisledningarna tar del av den information som publiceras i WIS
Krisledningarna tar del av informationen som finns i övningswebben, kvitter och Xbook
Krisledningarna använder Rakel för samverkan när behov uppstår
RKL deltar i samverkansmöten med andra aktörer via Rakel

Målet bedöms *vara uppfyllt.*

Sammanfattande omdöme om Landstinget i Västerbottens län

VLL har uppfyllt samtliga mål som uppsatts. Arbetet har bedrivits på ett lugnt och metodiskt sätt. Avlösningarna i staben gick utmärkt trots att det aldrig tidigare prövats fullt ut. Vissa tekniska förbättringar behöver göras.

5.5.5 Lycksele kommun

Lycksele kommun deltog i övningen med ca 25 personer från krisledningsnämnden, tjänstemannastaben samt från informationscentralen. Syftet med deltagandet var att pröva krisledningsorganisationens förmåga att koordinera information, insatser och resurser.

Bedömning av måluppfyllnad¹⁹

Delmål 1. *Mycket god förmåga* att ta emot larm samt initiera arbete enligt plan.

Indikatorer för bedömning av måluppfyllnad

Utlarmning enligt larmplan genomförs på 30 minuter

Kvitterar larm inom 15 minuter

Initierar krisledande funktion inom 60 minuter från mottaget larm

Ett första samverkansmöte med larmade aktörer genomförs inom 90 minuter från att utlarmning påbörjats

Räddningschefen kontaktade kommunens växel och begärde att de skulle larma och aktivera tjänstemannastaben via en larmlista för kommunens krisorganisation. 20 minuter efter larmet (08.50) var tjänstemannastaben samlade i sammanträdesrummet på Lycksele kommun och den krisledande funktionen var aktiverad. Första interna mötet startade efter 30 minuter (kl. 09.00). Krisledningsnämnden larmades inte initialt, utan larmades ca 60 minuter efter första larm (09.30). De fanns på plats i sammanträdesrummet och var beslutsmässiga kl. 10.00. Beslut om att detta var en extraordinär händelse togs av nämnden kl. 10.30. *Målet bedöms vara uppfyllt.*

Delmål 2. *God förmåga* att skapa och förmedla en gemensam lägesbild för händelsen.

Indikatorer för bedömning av måluppfyllnad

Upprättar en lägesbild innehållande: Händelseutveckling, tillstånd, förväntad utveckling, vidtagna åtgärder, planerade åtgärder och samverkansbehov

Delger sin lägesbild till andra berörda aktörer

Delgivna lägesbilder sammanställs för drabbat område

Den sammanställda regionala lägesbilden uppdateras minst två gånger under övningen

Tar del av den sammanställda lägesbilden

Liten del information på Whiteboard, viss information via dator och en projektor. I övrigt blev lägesbilden förmedlad muntligt vid ett antal tillfällen under dagen då stabsorienteringar genomfördes. Genom detta så fick man ingen sammanställd lägesbild för de drabbade områdena, vilket även gjorde att det var svårt för

Bild 8. Krisledningens stabslokal i Lycksele kommun.

¹⁹ För bedömningen svarar Jonas Hahlin, Åsele kommun

övningsdeltagarna då de inte hade en sammanställd lägesbild att kontinuerligt ta del av. Genom detta så hade man ett ”minut-operativt” arbete genomgående genom hela övningen där förväntad utveckling, planerade åtgärder samt samverkansbehov inte kom fram. Förbättringspunkter för att öka förmågan är att skaffa system, teknik för att bättre presentera lägesbilder över pågående insatser samt den totala, gemensamma lägesbilden i kommunen. Även att diskutera hur man organiseras i rummet eller huset för bästa resultat. Kommunen har en grundläggande förmåga varvid *målet inte är uppnått*.

Delmål 3. God förmåga att i samverkan samordna verksamhet och inrikta insatser.

Indikatorer för bedömning av måluppfyllnad

Regelbundna samverkansmöten genomförs med relevant personal
Ansvarsfördelningen är tydlig och känd bland aktörerna
Den gemensamma lägesbilden används som beslutsunderlag
Aktörerna har identifierat gemensamma mål och prioriteringar på kort och medellång sikt
Samverkansmöten resulterar i beslut och inriktningar
Besluten kommuniceras ut och får avsedd effekt

Kommunen valde att sitta i ett sammanträdesrum där alla tjänstemän, krisledningsnämnden samt delar av upplysningscentralen var samlad. Inom respektive förvaltning samordnade man sin verksamhet via telefon. Genom upplägget var beslutsvägar korta och snabb kontakt kunde upprättas internt. Dock upplevdes det som ostrukturerat och rörigt under långa stunder. Det var svårt att få fram information ibland då man sitter så nära och då all informationsöverlämning internt i rummet och mot egna förvaltningar gjordes muntligt.

Regelbundna, strukturerade möten genomfördes vid fastställda tidpunkter. Ansvarsfördelning var känd och samtliga deltagare var väl medveten om sina respektive roller. Genom att det saknades en fastställd, gemensam lägesbild var det inte en del i det samlade beslutsunderlaget. Genom detta så hittade man inte gemensamma mål eller någon gemensam inriktning över lång sikt. I det korta perspektivet fanns det mål samt vilka prioriteringar som var aktuella. Beslut och inriktningar kom i enskilda fall under mötet däremot saknades det över tid. Information om beslut och effekterna av besluten blev inte tydliga och var svåra att uppfatta. *Målet bedöms vara uppfyllt.*

Delmål 4. God förmåga att samverka vid behov av förstärkningsresurser.

Indikatorer för bedömning av måluppfyllnad

Vid samverkansmöten meddelar aktörerna sina behov av förstärkningsresurser
Vid samverkansmöten meddelar aktörerna vilka resurser som finns tillgängliga
Det finns en samlad bild över behov av och tillgång till förstärkningsresurser samt över ansvaret för begäran av förstärkningsresurserna

Vissa förvaltningar presenterade sina behov av förstärkningsresurser. I övrigt presenterades inga behov av resurser, inga resurser som kunde fördelas eller lånas ut. Inte heller fanns en samlad bild över tillgängliga resurser. Förbättringspunkt kan kopplas till målet om lägesbild. Skapa system, teknik för att presentera samverkans behov, behov av förstärkningsresurser samt tillgängliga förstärkningsresurser väl synliga för alla. Kommunen har en grundläggande förmåga varvid *målet inte är uppfyllt*.

Delmål 5. Grundläggande förmåga att i samverkan samordna information gentemot allmänhet och media.

Indikatorer för bedömning av måluppfyllnad

Informationsarbetet följer informationsplanen

Samverkansmöten genomförs med informationsansvariga från berörda aktörer

Aktörerna använder den gemensamma lägesbilden som ett underlag för samlade budskap

Aktörerna använder omvärldsanalyser av media och opinion som ett underlag för information

Budskap till allmänhet och media är tydliga, korrekta och inte motstridiga

Lycksele kommun anses ha en mycket god förmåga att i samverkan samordna kommunikation gentemot allmänhet och media varvid *målet är uppfyllt*.

Sammanfattande omdöme om Lycksele kommun

Krisledningsarbetet fungerade i det stora bra. Valet av att samla samtliga deltagare i ett och samma rum gör att arbetet inledningsvis samt stundtals under övningen känns ostrukturerad och rörig. Det blir svårt när man behöver kommunicera med utomstående via t.ex. telefon eller Rakel och samtidigt behöver andra kommunicera i rummet. Det gjorde att det blev svårt att höra varandra eller att det blev onödigt mycket spring in och ut ur rummet.

Bra uppföljning med dagbok men övrig dokumentation var i mindre omfattning eller saknades. Det bidrog till att den samlande lägesbilden försvårades eller aldrig kom fram. Jag saknar tekniska hjälpmedel såsom Whiteboards, fler datorer med projektorer, bättre kartmaterial samt skärmavgränsningar i rummet. Detta för att kunna följa läget bättre med händelse fönster där prognos och utveckling av läget plottas i varje enskild insats. Även att den sammanlagda lägesbilden skulle finnas upplottad.

Kommunen hade mycket bra omvärldsanalys samt informationsarbete. Både intern samt extern information. En stor brist var att kommunen inte deltog i något av Länsstyrelsens samverkansmöten under hela dagen.

5.5.6 Länsstyrelsen Norrbotten

Länsstyrelsen i Norrbotten drabbades i begränsad omfattning av dammbrottet men fungerade som ett stöd är Länsstyrelsen i Västerbotten. Syfte med myndighetens deltagande i övningen var att

- pröva den gemensamma beredskapsplaneringen för Skellefteälven och skapa underlag för vidareutveckling,
- öka länsstyrelsens krisberedskapsförmåga,
- pröva länsstyrelsens förmåga att kommunicera via Rakel och WIS samt
- belysa komplexiteten vid ändring av ansvarsförhållanden för räddningstjänst.

Bedömning av måluppfyllnad²⁰

²⁰ För bedömningen svarar Åke Lindahl

Delmål 1. Länsstyrelsen har en *mycket god förmåga* att ta emot larm samt initiera arbete enligt plan.

Indikatorer för bedömning av måluppfyllnad

Tar tjänsteman i beredskap (TiB) emot B-larm och lyssnar av meddelandeboxen?
Informerar TiB stabschef inom 60 minuter från mottaget larm?
Deltar Länsstyrelsen (TiB eller stabschef) i det första samverkansmötet?
Infinner sig TiB på Länsstyrelsen inom 2 timmar från mottaget larm?
Beslutar stabschef om att aktivera krisorganisationen?
Tar TiB emot A-larm och informerar stabschef?

Det initiala larmet från SOS Alarm saknade uppgift om meddelandeboxen. Den lokala övningsledaren informerade de övande om telefonnumret till meddelandeboxen. *Målet bedöms vara uppfyllt.*

Delmål 2. Länsstyrelsen har en *god förmåga* att skapa och förmedla en gemensam lägesbild för händelsen.

Indikatorer för bedömning av måluppfyllnad

Arbetar Länsstyrelsen aktivt för att inhämta och analysera underlag för att upprätta en lägesbild?
Begär Länsstyrelsen lägesrapport från berörda kommuner i länet?
Upprättar Länsstyrelsen en lägesbild innehållande: händelseutveckling, tillstånd, förväntad utveckling, tillgängliga resurser, vidtagna åtgärder samt planerade åtgärder?
Delger Länsstyrelsen sin lägesbild till andra aktörer
Uppdateras lägesbilden inför stabsgenomgångar och efter samverkansmöten?

Lägesbilden för länet skulle kunna presenteras och förmedlas ännu tydligare om kartor, sammanställningar etc. utfördes digitalt och projicerades kontinuerligt på ledningsplatsen. Ett exempel på underlag som skulle kunna ha presenteras och projicerats är karta över vattnets utbredning vid dammbrott.

Lägesbilden delgavs kommunerna via WIS och Länsstyrelsen uppmanade dem att följa rapporteringen där. Det är oklart om så blev fallet. *Målet bedöms vara uppfyllt.*

Delmål 3. Länsstyrelsen har *god förmåga* att i samverkan samordna verksamhet och inrikta insatser.

Indikatorer för bedömning av måluppfyllnad

Tar länsstyrelsen initiativ till att regelbunden samverkan sker med berörda aktörer?
Definierar länsstyrelsen sin roll i händelsen och kommuniceras detta till berörda aktörer?
Använder länsstyrelsen den gemensamma lägesbilden som beslutsunderlag?
Är länsstyrelsen aktiv i att formulera gemensamma mål och prioriteringar?
Verkar länsstyrelsen för att samverkan resulterar i gemensamma beslut och inriktningar?
Kommunicerar länsstyrelsen ut resultat och beslut från samverkansmöten?

Läget och händelseutvecklingen, gjorde att samverkansmöten i det egna länet inte bedömdes tillföra mer än de för Västerbottens och Norrbottens gemensamma möten där berörda kommuner i de båda länen deltog. Kompletterande samverkan med egna kommuner genomfördes via telefon, e-post och WIS. Länsstyrelsens definierade den egna rollen i ett särskilt beslut. Det skulle ha kunnat kommuniceras ännu tydligare internt och externt.

En gemensam lägesbild för de båda länen redovisades muntligt vid de läns-gemensamma samverkansmöten som genomfördes, men den dokumenterades

inte. Länsstyrelsen i Norrbotten verkade för beslutet att Länsstyrelsen i Västerbotten, efter samråd med Länsstyrelsen i Norrbotten, skulle svara för prioritering av tillförda statliga resurser. Den lägesbild som kommunicerades ut till kommunerna grundades på de länsgemensamma samverkansmöten som genomfördes och på kontakterna med de egna kommunerna. *Målet bedöms vara uppfyllt.*

Delmål 4. Länsstyrelsen har *god förmåga* att samverka vid behov av förstärkningsresurser.

Indikatorer för bedömning av måloppfyllnad

Tar länsstyrelsen upp frågan om behov av resurser och disponibla resurser vid samverkansmöten? Sammanställer länsstyrelsen en samlad bild över behov och tillgång till förstärkningsresurser samt över ansvaret för begäran av sådana?

Om länsstyrelsen prioriterar statliga eller internationella resurser, sker detta baserat på underlag från samtliga berörda aktörer?

Samverkansmöten inom Norrbottens län genomfördes inte. Däremot klarades behovet av förstärkningsresurser genom direkta kontakter med berörda kommuner. Länsstyrelserna enades om att Länsstyrelsen i Västerbottens län skulle göra en framställan till regeringen om att få prioritera tillförda statliga och internationella resurser för de båda länens räkning. Behoven hos kommunerna i Norrbotten redovisades. Länsstyrelsen i Norrbotten arbetade proaktivt genom att inhämta underlag om tillgång på resurser från de egna kommunerna. Resultatet förmedlades till Länsstyrelsen i Västerbotten. *Målet bedöms vara uppfyllt.*

Delmål 5. Länsstyrelsen har *mycket god förmåga* att i samverkan samordna kommunikation gentemot allmänhet och media.

Indikatorer för bedömning av måloppfyllnad

Följer kommunikationsarbetet länsstyrelsens kommunikationsplan?

Gemomför länsstyrelsen samverkansmöten med informationsansvariga hos andra aktörer?

Verkar länsstyrelsen för att gemensamma budskap formuleras utifrån lägesbilden?

Använder länsstyrelsen omvärldsanalys av media och opinion som underlag för kommunikation?

Är budskap till allmänhet och media tydliga, korrekta och konsekventa?

Någon särskild kommunikationsplan finns inte. I planeringsskedet förberedde Länsstyrelsen i Västerbotten för att informera vid ett eventuellt dammbrott. Inriktningen var att kommunerna i Norrbotten skulle lämna underlag direkt till Västerbotten och att Länsstyrelsen i Norrbotten skulle lämna underlag som berörde den egna verksamheten.

Med den resurs som Länsstyrelsen kunde avsätta för övningen, en person under halva övningstiden, bedöms inte förutsättningarna ha funnits för att uppnå det angivna målet. *Målet bedöms inte vara uppfyllt.*

Delmål 6. Länsstyrelsen har *grundläggande förmåga* att kommunicera via Rakel samt *god förmåga* att kommunicera via WIS.

Indikatorer för bedömning av måloppfyllnad

Har länsstyrelsen tillgång till Rakel?

Har länsstyrelsen färdighet att använda Rakel?

Har länsstyrelsen tillgång till de talgrupper som behövs vid den aktuella händelsen?

Svarar länsstyrelsen på anrop i Rakel inom 10 minuter?

Genomför/deltar länsstyrelsen (i) något samverkansmöte i Rakel?
 Skapar länsstyrelsen en händelse i WIS inom 2 timmar från B-larm?
 Har länets aktörer valt att delta i händelsen i WIS?
 Delar länsstyrelsen ut läsbehörighet för sina publiceringar i WIS till andra berörda aktörer?
 Publicerar länsstyrelsen sina lägesrapporter i händelsen i WIS?

I huvudsak självständigt, men visst stöd av lokal övningsledare förekom. *Målet bedöms vara uppfyllt.*

Sammanfattande omdöme om Länsstyrelsen Norrbotten

Länsstyrelsen har en överskådlig krisledningsorganisation med en klar intern rollfördelning.

Länsstyrelsen skulle kunna vara tydligare när det gäller att kommunicera hur man definierar sin roll och vilken verksamhet man avser att bedriva vid en händelse.

Tekniken för att framställa och förmedla lägesbild etc. internt och externt bör utvecklas. Länsstyrelsen bör även planera för att ha resurser för att föra en händelselogg.

Länsstyrelserna i Västerbotten och Norrbotten bör ha överenskommelser klara avseende samarbete som till exempel gäller dammbrott i Skellefteälven. Överenskommelserna skulle kunna handla om ansvar för dokumentation av gemensam lägesbild, ansvar för att utforma länsgemensamma budskap till boende och verksamma längs älven, prioritering av tillförda statliga och internationella resurser och om vilken av länsstyrelserna som ska ansvara för övertagande av räddningstjänst om detta skulle bli aktuellt.

5.5.7 Länsstyrelsen Västerbotten

Länsstyrelsen i Västerbotten var den mest drabbade länsstyrelsen i övningen och begärde personalstöd från Länsstyrelsen i Västernorrland, som bidrog med personal från deras krisberedskapsfunktion. Syfte med myndighetens deltagande i övningen var att:

- pröva Länsstyrelsens plan för dammbrott och skapa underlag för vidareutveckling,
- pröva och utveckla krisorganisationens stabsarbete,
- pröva och utveckla förmågan att skapa och förmedla en gemensam lägesbild,
- pröva och utveckla förmågan att samordna kommunikationen med allmänhet och media samt arbeta med sociala medier,
- öva processen avseende hantering av förstärkningsresurser samt

Bild 9. Länsstyrelsens beredskapsdirektör ringer upp första telefonmötet.

- belysa frågeställningar kopplade till räddningsinsatser som berör mer än en kommuns område och länsstyrelsens möjlighet att ta över ansvaret för kommunal räddningstjänst.

Bedömning av måluppfyllnad²¹

Delmål 1. *Mycket god förmåga* att ta emot larm och initiera arbetet enligt dammbrottsplanen för Skellefteälven.

Indikatorer för bedömning av måluppfyllnad

TiB motränger och bekräftar larm inom 10 minuter
 TiB genomför intervju med den som larmat enligt kapitel 4 i dammbrottsplanen inom 10 minuter från larm
 TiB vidtar åtgärder enligt kapitel 5 i dammbrottsplanen
 TiB stämmer av med Skellefteälvens Vattenregleringsföretag om det finns behov av stöd från Länsstyrelsen för att organisera samordningen

Länsstyrelsens övande TiB larmades klockan 06.08 av SVF. Den skarpa TiB:en larmades 06.22 av SOS Alarm. *Målet bedöms vara uppfyllt.*

Delmål 2. *God förmåga* att arbeta enligt krisorganisationens instruktioner.

Indikatorer för bedömning av måluppfyllnad

Krisledningsgruppen och stabschefen ser till att Länsstyrelsens uppgifter enligt Krisledningsplanen och dammbrottsplanen hanteras inom krisorganisationen
 Krisorganisationens arbete utgår ifrån den arbetsfördelning som görs vid stabsorienteringarna
 Krisorganisationen använder befattningsskorten för respektive funktion som stöd i arbetet

Målet bedöms vara uppfyllt

Delmål 3. *God förmåga* att sammanställa och förmedla en gemensam lägesbild.

Indikatorer för bedömning av måluppfyllnad

Rapporteringsvägarna för underlag är tydliga och kända bland samtliga aktörer
 Funktionen L3 sammanställer en samlad regional lägesbild
 Lägesbilden presenteras vid stabsorienteringarna
 Lägesbilden är kontinuerligt tillgänglig för hela Länsstyrelsens krisorganisation
 Lägesbilden presenteras och utvecklas vid regionala samverkansmöten
 Lägesbilden uppdateras och förmedlas kontinuerligt till samtliga berörda aktörer

Länsstyrelsen har haft svårt att få in rapporter från kommunerna och därigenom inte lyckats ta fram en regional lägesbild. Då man inte har haft en ledande roll på samverkansmöten så har man heller inte förmedlat någon lägesbild. Länsstyrelsen har en grundläggande förmåga varvid *målet inte är uppnått.*

Delmål 4. *Grundläggande förmåga* att använda sociala medier för att förmedla budskap och kommunicera med allmänheten

Indikatorer för bedömning av måluppfyllnad

Länsstyrelsen Västerbotten använder sociala medier för att föra ut information och besvara frågor från allmänheten

²¹ För bedömningarna svarar Torleif Michelle, Länsstyrelsen Gävleborg, David Nordin, Länsstyrelsen Kalmar samt Simon Keskitalo, Länsstyrelsen Jämtland

Länsstyrelsen Västerbotten använder sociala medier för att bevaka eventuell ryktesspridning och bemöta felaktiga påståenden
Länsstyrelsen Västerbotten agerar i enlighet med Länsstyrelsens rutiner för sociala medier

Bra jobb med sociala medier. *Målet bedöms vara uppfyllt*

Delmål 5. *God förmåga* att samordna berörda aktörers information till allmänhet och media.

Indikatorer för bedömning av måluppfyllnad

Länsstyrelsen arrangerar regionala kommunikationsmöten för att ge tillfälle till samordning av aktörernas information utifrån den gemensamma lägesuppfattningen
Länsstyrelsen omvärldsbevakar medias bild av händelsen och föreslår gemensamma budskap utifrån denna
Länsstyrelsens information till allmänhet och media är tydlig, korrekt och strider inte mot information från någon annan aktör

Funktionen L7 har inte sett något behov av samordning. *Målet går inte att bedöma.*

Delmål 6. *God förmåga* att agera i enlighet med Västerbottens framtagna process för hantering av förstärkningsresurser.

Indikatorer för bedömning av måluppfyllnad

Länsstyrelsen genomför behovsanalys gällande förstärkningsresurser
Länsstyrelsen genomför detaljerad resursinventering
Vid behov, och efter beslut av Regeringen inriktar och prioriterar Länsstyrelsen användandet av erbjudna resurser
Länsstyrelsen detaljplanerar hanteringen av resurserna avseende ansvarsförhållanden, tider och platser, samband, logistik och administration
Länsstyrelsen koordinerar resursutnyttjandet genom att följa upp händelseutvecklingen, status på resurserna samt identifiera förändrade resursbehov

Arbetet påbörjades men slutfördes aldrig. *Målet går inte att bedöma.*

Delmål 7. *Grundläggande förmåga* att kommunicera via Rakel samt *god förmåga* att kommunicera via WIS.

Indikatorer för bedömning av måluppfyllnad

Länsstyrelsen svarar på anrop via Rakel
Länsstyrelsen anordnar/deltar vid behov i samverkanskonferenser via Rakel
Information som är relevant för andra aktörer publiceras löpande i delade händelser
Läsrätt delas ut till andra berörda aktörer i delade händelser
Läsrätt begärs vid behov av andra aktörer i delade händelser
Staben publicerar löpande information som är relevant enbart för Länsstyrelsen i en intern händelse

Samtlig personal i Länsstyrelsens krisorganisation har utbildning och kan hantera WIS 2.0 vilket är positivt. *Målet bedöms vara uppfyllt.*

Delmål 8. *God förmåga* att verka för samordning av verksamhet och insatser.

Indikatorer för bedömning av måluppfyllnad

Länsstyrelsen definierar sin roll i händelsen och kommunicerar detta till berörda aktörer
Länsstyrelsen genomför samverkansmöten med relevanta aktörer
Länsstyrelsen ska ta fram inriktningsbeslut som underlag för samordning

Länsstyrelsen kommunicerar ut resultat och beslut från samverkansmöten, internt såväl som externt

Länsstyrelsen följer upp att de åtgärder som föreslås/beslutas genomförs

Länsstyrelsens geografiska områdesansvar var otydligt. Enbart ett av de regionala samverkansmötena leddes av Länsstyrelsen på grund av dammbrottsplanens utformning. Inga direkta beslut fattades. *Målet bedöms vara uppfyllt.*

Delmål 9. *God förmåga* att ta emot förstärkning till krisledningsorganisationen från annan NordSam-länsstyrelse, samt hantera övriga samverkanspersoner.

Indikatorer för bedömning av måluppfyllnad

Checklista för personell resursförstärkning används

Tillkommande personal och samverkanspersoner upplever sig väl mottagna

Tillkommande personal och samverkanspersoner upplevs som en tillgång i stabsarbetet av personal i Länsstyrelsens krisledningsorganisation

Tillkommande personal och samverkanspersoner placeras organisatoriskt och får relevanta och tydliga uppgifter för sitt arbete

Målet bedöms vara uppfyllt.

Sammanfattande omdöme om Länsstyrelsen Västerbotten

Länsstyrelsen i Västerbotten har uppnått samtliga av sina definierade syften med övningen. Något otydliga ledningsförhållanden mellan krisledningsgruppen, stabschefen och funktionschefer.

För få inriktningar och beslut under dagen. Våga fatta beslut oftare, bryt ner dem till tydliga uppgifter och inriktningar och sprid ut i organisationen på ett tydligt sätt.

Stabsorientering kan hållas i storforum, rakt, kort och koncist. Undvik att störa det löpande arbetet, lyft ut och dela upp stabsmöten, inriktningsmöten och ordergivning där bara ledning och funktionscheferna deltar.

Individerna är mycket duktiga och kompetenta och väl insatta i sina arbetsuppgifter. Funktionerna fungerar bra.

Tekniken får inte bli en begränsning. Börja på grundläggande nivå och bygg på allteftersom. Tänk på outputet, vad ska levereras, och till vem ska det, och vad förväntas vi leverera?

5.5.8 Malå kommun

I Malå kommun deltog 18 personer i övningen från bland annat krisledningsgruppen, informationsenheten, växel samt kommunstyrelsens ordförande. Syftet med deltagande i övningen var att höja kommunens krishanteringsförmåga.

Bedömning av måluppfyllnad²²

Delmål 1. *God förmåga* att ta emot larm samt initiera arbete enligt krisledningsplanen.

Indikatorer för bedömning av måluppfyllnad

Aktörerna (ansvariga chefer, kommunchef, KS ordförande) tar emot och agerar på larm

Krisledningsgruppen aktiveras inom 2 timmar

Inledande möte hålls

Inkallning av krisledningsgruppen går som förväntat och är aktiverade inom två timmar. KS ordförande är underrättad och informerad vid första larmet. Aktivering av krisledningsnämnden sker dock relativt sent, och på uppmaning av lokal övningsledare.

Detta var ingen indikator för måluppfyllnaden och den övergripande bedömningen, men bör ändå lyftas fram. *Målet bedöms vara uppfyllt.*

Bild 10. Krisledningsgruppens stabslokal i Malå kommun.

Delmål 2. *God förmåga* att skapa en lägesbild för händelsen.

Indikatorer för bedömning av måluppfyllnad

En lägesbild som innehåller händelseutveckling, förväntad händelseutveckling, vidtagna åtgärder, planerade åtgärder samt samverkansbehov har upprättats

Lägesbilden delges andra berörda

Kontinuerligt samarbete med informationsenheten (webb, sociala medier, press)

Det fanns någon form av lägesbild, men den upprättades inte strukturerat. Händelser dokumenterades, men visades inte tydligt för alla berörda, vilket ledde till att tid gick åt till att jaga en lägesbild. Inledningsvis saknades struktur för att informera informationsenheten och dessa fick jaga information själv.

Lägesbilden levererades inte vid samverkansmöten.

²² För bedömningen svarar Camilla Adolfsson, Umeå kommun

En otydlighet i lägesbilden gör att man kommer efter i scenariot och inte har någon tydlig bild av den förväntade händelseutvecklingen, samt planerade åtgärder och samverkansbehov. En bristande lägesbild tar även tid ifrån informationsenheten som får lägga mycket energi på att jaga korrekt information att leverera externt. De meddelanden som ska skickas externt blir det strukturerade sättet att skapa sig en lägesbild och förväntad utveckling.

De resurser/utrustning som fanns (tavlor, blädderblock etc.) användes inte i tillräcklig utsträckning för att förmedla lägesbilden. Inledningsvis så utnyttjades GIS för att skapa en lägesbild, och förväntad händelseutveckling, men detta glömdes sedan bort. Kommunen har en *grundläggande förmåga*, varvid *målet inte är uppfyllt*.

Delmål 3. God förmåga att samordna verksamhet.

Indikatorer för bedömning av måluppfyllnad

Samverkansmöten hålls regelbundet med berörd personal och besluten kommuniceras ut
Ansvarfördelningen är tydlig och känd bland aktörerna
Den gemensamma lägesbilden används som beslutsunderlag
Kontinuerligt samarbete med informationsenheten

Internt var ansvarsfördelningen relativt tydlig, men den skulle eventuellt struktureras om för att få en mer effektiv ledningsfunktion. Kommunchef och kommunalrådet bör delegera mer uppgifter för att kunna få en bättre överblick på läget och på så vis en mer strategisk roll. Lägesbilden bör förslagsvis uppdateras regelbundet inför Länsstyrelsens samverkanskonferenser. Det som påverkar bedömningen är främst att möjligheterna till att samordna verksamheten försvåras på grund av bristande/otydlig lägesbild. Kommunen har en *grundläggande förmåga*, varvid *målet inte är uppfyllt*.

Delmål 4. Grundläggande förmåga att i samverkan samordna kommunikation mot allmänhet och media.

Indikatorer för bedömning av måluppfyllnad

Kommunikationsarbetet följer krisinformationsplanen
Den gemensamma lägesbilden används som underlag för information utåt
Analyser av media och allmänhetens information används som underlag i informationsarbetet
Budskap till allmänhet och media ska vara tydliga, korrekta och inte motstridiga
Kontinuerligt samarbete med krisledningsgrupp inför kommunikation via webb, sociala medier, press

Planen användes i arbetet för kommunikationsarbetet. Man utnyttjade flera källor för att få underlag till information. Informationsenheten var noga med att stämma av informationens tydlighet och korrekthet, vilket bidrog till att det aldrig uppstod några motstridiga budskap.

Frågor hänvisades till kommunens webbsida och stärkte på så vis upp den kanalen för information. Informationsarbetet var väldigt strukturerat och det enda som bör utvecklas är hur information sprids internt. Kommunen bör även arbeta mot ett tydligare och mer strukturerat samverkanssätt med ledningsgruppen eftersom informationsenheten vid flera tillfällen fick jaga lägesbild och information. Kommunen har en *god förmåga*, varvid *målet är uppfyllt*.

Delmål 5. Grundläggande förmåga att kommunicera via Rakel.

Indikatorer för bedömning av måloppfyllnad

Tillgång till Rakel

Kunskap att använda Rakel

Tillgång till de talgrupper som krävs vid övningen

Det finns goda kunskaper för att kommunicera med Rakel och den användes på ett ändamålsenligt sätt under hela övningen. Eventuellt så hade Rakel kunnat användas mer under telefonavbrottet. Kommunen har en *god förmåga*, varvid *målet är uppfyllt*.

Sammanfattande omdöme om Malå kommun

Malå kommun utförde övningen väl. De nådde inte upp till alla förväntade mål, medan andra mål uppfylldes på en högre nivå än förväntat. Detta innebär att målen var satta på en lagom nivå.

Malå arbetade bra med information till allmänheten, med bra lokalkännedom och handlingsförmåga. Det finns goda kunskaper om var extraresurser finns att tillgå, samt vilka kontakter som är aktuella för det. Kommunen deltog i samverkanskonferenser och tog del av flera informationskällor för att kunna fatta beslut utifrån reell och tillförlitlig information.

Vid en samlad bedömning är de främsta anledningarna till att mål inte uppfylls följande.

- Avsaknad av en uttalad inriktning för krishanteringarbetet.
- Avsaknad av struktur för att upprätta, förmedla och upprätthålla en gemensam lägesbild och information internt och externt.
- Viss otydlighet gällande uppdrag och roller. Ledande positioner bör hålla sig på en mer strategisk nivå för att fatta beslut utifrån en samlad lägesbild som bör innehålla händelseutveckling, förväntad händelseutveckling, vidtagna åtgärder, planerade åtgärder samt samverkansbehov.

5.5.9 Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)

MSB är en central myndighet med uppgift att bland annat sammanställa en nationell lägesbild baserad på regionala lägesbilder från drabbade områden. Syfte med myndighetens deltagande i övningen var att:

- öka den operativa samverkansförmågan externt och internt,
- öva förmedling av förstärkningsresurser kopplat till scenariot,
- pröva förmågan att hålla samverkanskonferens via Rakel samt
- stötta övriga deltagare i övningen.

Bedömning av måluppfyllnad²³

Delmål 1. *Mycket god förmåga* att ta emot larm samt initiera arbete internt MSB enligt rutin.

Indikatorer för bedömning av måluppfyllnad

TiB initierar hanterande åtgärder utifrån sin omvärldsbevakning genom att kontakta relevanta funktioner inom MSB

Bra samverkan mellan berörda enheter. *Målet bedöms vara uppfyllt.*

Delmål 2. *Mycket god förmåga* att stödja samordningen av berörda myndigheters åtgärder i händelsen.

Indikatorer för bedömning av måluppfyllnad

VAS funktionen är proaktiv och tar relevanta myndighetskontakter för att erbjuda stöd i händelsen
TiB funktionen uppdaterar kontinuerligt, i samverkan med andra aktörer, lägesbilden över händelseutvecklingen

De operativa funktionerna tar i sin samverkansroll stöd av den expertkunskap inom myndigheten som har koppling till händelseutvecklingen

MSB stöttade med samverkanskonferenser nationellt och deltog även i regionala samverkanskonferenser. Lägesbilder och minnesanteckningar delades i WIS. MSB informerade också om egna förstärkningsresurser som man kunde erbjuda liksom tipsade om andra aktörers resurser under samverkanskonferenserna. *Målet bedöms vara uppfyllt.*

Bild 11. MSB TiB och vakthavande samordnare i Stockholm i samverkan via video med kollegor inom insats och naturolyckor i Karlstad. Foto: Haldor Stolt, MSB.

Delmål 3. *Mycket god förmåga* att förmedla förstärkningsresurser i händelsen.

Indikatorer för bedömning av måluppfyllnad

Samordningsfunktionen och projektledare för nationella förstärkningsresurser samverkar konstruktivt för att erbjuda övade länsstyrelser de förstärkningsresurser som MSB förfogar över
Förstärkningsresurserna förmedlas under ordnade former och med hänsyn tagen till eventuella prioriteringsbehov

Händelseutvecklingen medförde att arbetet inte drevs tillräckligt långt. Händelsen har till stor del varit en regional händelse varvid MSB:s ansvar har varit begränsat. Bra användning av den kartläggning av statliga förstärkningsresurser som gjorts

²³ För bedömningen svarar Haldor Stolt, MSB

tidigare. Stöd gavs med Svenska Nationella Ambulansflyget, SNAM. *Målet bedöms vara uppfyllt.*

Delmål 4. Grundläggande förmåga att kommunicera via Rakel samt *god förmåga* att kommunicera via WIS.

Indikatorer för bedömning av måloppfyllnad

MSB:s lägesbild publiceras och uppdateras i relevant händelselogg i WIS vid givna tillfällen
Agendor, minnesanteckningar och ljudfiler inför/efter samverkanskonferenser publiceras i WIS inom rimlig tid

I samband med teleavbrott kan VAS-funktionen bjuda in till och genomföra en samverkanskonferens via Rakel

MSB genomförde sin andra samverkanskonferens simultant över Rakel och vanlig telefon. Både aktörer som var utan teleförbindelse i övningen och de som hade fungerande telefoni kunde därmed delta i konferensen på ett smidigt sätt. MSB noterade att MSB:s övande saknade tillgång till de regionala talgrupper som användes för de regionala samverkanskonferenserna i sin Rakelmobil. *Målet bedöms vara uppfyllt.*

Sammanfattande omdöme om MSB

Några generella erfarenheter från MSB som bör nämnas.

- TiB kan inte vara WIS-support. Denna funktion finns och måste vara känd av aktörerna.²⁴
- MSB måste ha tillgång till eller förmåga att lägga till regionala talgrupper för att följa händelser eller delta i regionala möten.
- MSB måste stödja andra aktörer med utbildning och metodstöd kopplat till genomförande och ansvar för samverkanskonferenser, både i telefon och i Rakel.
- MSB bör ta ansvar för att synka olika aktörers samverkanskonferenser så att de inte krockar.
- MSB behöver tidigare uppmärksamma synkroniseringsbehov kopplat till vilken händelse som aktörerna publicerar sin information i WIS. Under övningen användes två flikar.
- Kartfunktionen i WIS användes i mycket begränsad omfattning trots att övningen behandlade flera geografiska platser. Större användning av kartor skulle underlätta för olika aktörer att få en översiktlig bild av händelserna. MSB använde dock kartmaterial i sina lägesbilder som publicerade i WIS (PDF filer).

²⁴ En aktör kunde inte publicera i WIS varvid den lokala övningsledaren ringde till MSB:s WIS-support. Av någon anledning kopplades samtalet till MSB:s TiB som i sin tur kopplade samtalet vidare till en person som visade sig vara övad.

5.5.10 Norsjö kommun

Norsjö kommun deltog i övningen med ett 30-tal personer från krisledningsnämnden, krisledningsgrupp samt verksamhetschefer. Tyvärr inträffade en skarp händelse i kommunen vilket medförde att man valde att avbryta övningen vid lunchtid. Syftet med kommunens deltagande var att pröva krisberedskapsplaneringen och skapa underlag för vidareutveckling, öka kommunens krisberedskapsförmåga samt pröva förmågan att kommunicera med andra aktörer via Rakel och WIS.

Bedömning av måluppfyllnad²⁵

Delmål 1. *Mycket god förmåga* att ta emot larm samt initiera arbete enligt plan för hantering av extraordinära händelser.

Indikatorer för bedömning av måluppfyllnad

Aktörerna (ansvariga chefer, kommunchef, ks ordförande) tar emot och agerar på larm inom 20 minuter.

Inledande möte hålls

Krisledningsgruppen KLG – 75% aktiverad inom 1 timme

Krisledningsnämnden KLN – 50% aktiverad inom 2 timmar

Kommunchefen och kommunalrådet hade en inledande dialog. Något gemensamt startmöte ägde aldrig rum utan medarbetare droppade in eftersom och blev då uppdaterade om läget. *Målet bedöms vara uppfyllt.*

Delmål 2. *God förmåga* att skapa och förmedla en gemensam lägesbild för händelsen.

Indikatorer för bedömning av måluppfyllnad

En lägesbild upprättas som innehåller händelseutveckling, förväntad händelseutveckling, vidtagna åtgärder, planerade åtgärder samt samverkansbehov

Lägesbilden delges andra berörda

Lägesbilden uppdateras minst 2 gånger under övningen

Kontinuerligt samarbete med informationsgruppen. (webb, sociala medier, press)

Strukturen var otydlig och inget dokumenterades. Ett uttalat möte för att delge en lägesbild och fördela arbetsuppgifter hade varit lämpligt. *Målet bedöms vara uppfyllt.*

Delmål 3. *God förmåga* att samordna verksamhet och inrikta insatser.

Indikatorer för bedömning av måluppfyllnad

Samverkansmöten hålls regelbundet med berörd personal och besluten kommuniceras ut.

Ansvarsfördelningen är tydlig och känd.

Den gemensamma lägesbilden används som beslutsunderlag

Kontinuerligt samarbete med informationsgruppen. (webb, sociala medier, press)

Det krävs bättre tydlighet om vad som är ett samverkansmöte samt hur besluten ska kommuniceras ut. För vissa funktioner var ansvarsfördelningen tydlig och känd men för andra upplevdes den som otydlig. Rätt funktioner fanns på plats

²⁵ För bedömningen svarar Emma Larsson, Norsjö kommun

men alla behöver känna till sin roll och sitt ansvar. Kommunen har en grundläggande förmåga *varvid målet inte är uppfyllt*.

Delmål 4. God förmåga att samverka vid behov av förstärkningsresurser.

Indikatorer för bedömning av måluppfyllnad

Vid samverkansmötena delges behov av förstärkningsresurser samt vilka resurser som finns tillgängliga för andra att nyttja.

Kommunens behov av förstärkningsresurser togs upp men inte vilka resurser som fanns att tillgå för andra. Någon samverkan hanns inte med då övningen avbröts i förtid. *Målet kan inte bedömas.*

Delmål 5. Grundläggande förmåga att i samverkan samordna kommunikation gentemot allmänhet och media enligt krisinformationsplan (del av kommunens plan för hantering av extraordinära händelser).

Indikatorer för bedömning av måluppfyllnad

Kommunikationsarbetet följer krisinformationsplanen
Den gemensamma lägesbilden används som underlag för information utåt
Analyser av media och allmänhetens information används som underlag i informationsarbetet
Budskap till allmänhet och media ska vara tydliga, korrekta och inte motstridiga
Kontinuerligt samarbete med krisledningsgrupp/krisledningsnämnd inför kommunikation via webb, sociala medier, press

Det fanns brister i länken mellan dokumentations- och analysgruppen och informatörerna. Två informatörer var på plats i krisledningsgruppen och hann analysera media snabbare än dokumentations- och analysgruppen. *Målet bedöms vara uppfyllt.*

Delmål 6. Grundläggande förmåga att kommunicera via Rakel samt god förmåga att kommunicera via WIS.

Indikatorer för bedömning av måluppfyllnad

Tillgång till Rakel
Kunskap att använda Rakel
Tillgång till de talgrupper som krävs vid övningen
Anrop via Rakel besvaras inom 2 minuter
Minst ett samverkansmöte sker via Rakel
En dagboksflik i WIS skapas inom två timmar och delas ut till berörda aktörer
Lägesrapporter publiceras i WIS
Andra aktörers dagboksflikar visas

Kommunen följde WIS men var passiva. Rakel användes inte under tiden fram till övningen avbröts. *Målet bedöms vara uppfyllt.*

Sammanfattande omdöme om Norsjö kommun

Det var olyckligt att kommunen drabbades av den skarpa händelsen. Under förmiddagen alternerade flera personer mellan övningen och den skarpa händelsen och till slut fick övningen avbrytas klockan 11.30.

Kommunen har ett behov av att hålla en bättre struktur på möten samt utveckla en metod för att presentera lägesbilden för alla. Vidare måste roller och ansvar förtydligas för flera funktioner. Ordförande i krisledningsgruppens roll var tydlig

och känd. Inga beslut togs utan att informationen var bekräftad och samma sak gällde den information som publicerades på kriswebben. Kommunens arbete upplevdes som målmedvetet.

5.5.11 Polismyndigheten Västerbotten

Polismyndigheten i Västerbotten deltog med en begränsad ledningsstab i övningen. På grund av en skarp händelse i Norsjö samt att telefonledningarna till polishuset i Umeå grävdes av valde lokal övningsledare att avbryta deltagande i övningen vid lunchtid. Syfte med myndighetens deltagande i övningen var att:

- bereda myndigheten möjlighet att öva utifrån aktuellt scenario,
- att i samverkan genom bland annat motspel bidra till stärkandet av regionens förmåga att hantera en liknande händelse,
- identifiera kvalitativa brister i eget planverk i ledningssystemet STORM/KC-Polis samt
- säkerställa att de kontakter som myndigheten behöver för samverkan är tillgängliga i ledningssystemet KC-polis.

Bedömning av måluppfyllnad²⁶

Delmål 1. *God förmåga* att vidta inledande åtgärder och fatta erforderliga beslut.

Indikatorer för bedömning av måluppfyllnad

Operatören upprättar händelserapport, kodat Räddningsinsats, samt påkallar vakthavande befäls (VB) uppmärksamhet

VB bedömer om händelsen ska särskiljas och om stab ska upprättas

VB inhämtar de beslut som krävs

VB, i den mån det anses behövt, inhämtar beslut jämlikt FAP 201-1, samt att situationsanpassad stab kallas in. Här ska särskilt kriteriet tillräcklig resurs enligt stående stabsorder beaktas

Erforderlig stabspersonal, utifrån situationen (begränsad stab) kan nås och inställer sig enligt stabschefens bedömning.

Beslut om särskild händelse, enligt FAP 201-1²⁷, togs klockan 08.46 varvid en begränsad ledningsstab etablerades. Första stabsorientering hölls därefter klockan 09.05. Polismyndigheten har en mycket god förmåga och har ett inövat handlingsätt då detta händer flera gånger i veckan. *Målet bedöms vara uppfyllt.*

Delmål 2. *God förmåga* att fortsätta med stabsarbetet och hantera händelsen.

Indikatorer för bedömning av måluppfyllnad

Inkallad stabschef får en tydlig överlämning från vakthavande befäl genom en kort inledande stabsorientering jämte funktionsvisa överlämningar

Läget föredras kommenderingschef i samband med detta

Överlämningen av insatsen, i enlighet med arbetsordningen, tydligt dokumenteras i händelserapporten, med korrekt lagrum

Tjänstgörande personal kan hitta planerna för händelsen i ledningssystemet och koppla åtgärdskalendrarna till ärendenumret

²⁶ För bedömningen svarar Hans-Olof Markström, Polismyndigheten Västerbotten

²⁷ RPSFS 2006:14 - FAP 201-1 Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om Polisens planering, organisation och ledning vid särskilda händelser

Planverket presenteras på whiteboard eller via någon av projektorerna
P 1 inkallade och bemannar bord 11

Målet bedöms vara uppfyllt.

Delmål 3. Operatörerna har *god färdighet* att hantera WIS.

Indikatorer för bedömning av måluppfyllnad

Operatörerna kan logga in i systemet
Operatörerna har tillräcklig utbildning för att hantera systemet
Information läggs in i WIS
Information hämtas ur WIS

WIS fungerade inte från början. Det upplevdes som ovant att vara tvungen att öppna varje aktörs fönster. *Målet bedöms vara uppfyllt.*

Sammanfattande omdöme om Polismyndigheten

Bra, utifrån den information som kom in.

5.5.12 Räddningstjänsten Skellefteå

Räddningstjänst är en kommunal angelägenhet och därmed en del i en kommun. Räddningstjänsten i Skellefteå har dock valt att formulera egna delmål och redovisas därför som en egen aktör. Ett 10-tal personer övade på räddningsstationen i Skellefteå.

Bedömning av måluppfyllnad²⁸

Delmål 1. *Mycket god förmåga* att ta emot larm samt initiera arbete enligt plan.

Indikatorer för bedömning av måluppfyllnad

CB ska inom 20 minuter kunna påbörja sitt arbete i räddningstjänstens inre ledning
Uppbyggnad av den inre ledningen ska ske enligt fastställda rutiner och nivåer

Rutinen för stab följdes inte. Stabsuppbyggnaden skedde inte enligt gällande rutin. CB påbörjade sitt arbete men blev ofta störd av räddningschefen och dess ställföreträdare. En tydligare rollfördelning rekommenderas. Räddningstjänsten har endast en god förmåga varvid *målet inte är uppfyllt.*

Delmål 2. *Mycket god förmåga* att aktivera den inre ledningen.

Indikatorer för bedömning av måluppfyllnad

Vem som är Räddningsledare och vem som ansvarar för den inre ledningen ska vara tydligt och uttalat under hela skeendet. I händelse av att det finns behov av flera räddningsledare ska detta vara tydligt och dokumenteras
Arbete i den inre ledningen ska följa uppgjorda rutiner och nivåer

Räddningsledare (RL) uttalades direkt men vid parallella insatser var det otydligt vem som var RL. Rutinerna för den inre ledningen följdes inte fullt ut. Det blev för många som förde fram sina egna åsikter. Det behövs en tydligare rollfördelning med tydligare uppdelning av vem som har vilket ansvar. Räddningstjänsten har endast en god förmåga varvid *målet inte är uppfyllt.*

²⁸ För bedömningen svarar Martin Feuk, Umeå brandförsvär

Delmål 3. *God förmåga* att anpassa den inre ledningens organisation till rådande läge samt säkerställa organisationens uthållighet över tid.

Indikatorer för bedömning av måluppfyllnad

Den inre ledningen ska planeras för att kunna verka upp till ett dygn

Genomföra regelbundna stabsgenomgångar

Vid avlösning i den inre ledningen ska detta ske med överlappning

I förhållande till de personalresurser som fanns att tillgå internt så var staben för stor för att kunna ha en bra uthållighet. Resursförstärkning från andra aktörer borde ha begärts tidigare.

Stabsgenomgångarna som genomfördes var otydliga och oplanerade. Önskvärt vore schemalagda genomgångar med tydliga uppgifter att lösa till nästa genomgång för uppföljning. Det blev ingen direkt avlösning i staben då alla som kunde medverka i staben jobbade parallellt.

Då staben inte lyckades organisera sig enligt gällande rutiner så är det inom detta område som de behöver arbeta mer med. Grunderna finns där men de måste finslipas och framförallt gällande arbetssättet att staben ska jobba på uppdrag åt någon. I det här fallet var uppdragsgivaren en del i staben och ansvarsfördelningen blev otydlig. Räddningstjänsten har endast en grundläggande förmåga varvid *målet inte är uppfyllt*.

Delmål 4. *Mycket god förmåga* att kommunicera via Rakel samt grundläggande förmåga att kommunicera via WIS.

Indikatorer för bedömning av måluppfyllnad

Räddningstjänsten skall vid samtliga insatser använda sig av Rakel

Räddningstjänsten ska kontinuerligt inhämta samt förmedla information via WIS

Rakel är det primära sambandssystemet vid insatser och det användes fullt ut. Däremot så behöver användandet av WIS förstärkas. Detta är ett system som används sällan av räddningstjänsten och nyttan för den egna organisationen är inte alltid så lätt att se varför det ofta kan ses som en belastning och nedprioriteras. Räddningstjänsten arbetar sällan i den tidsskala där WIS gör någon nytta. Detta tydliggör behovet av övning och träning då det sällan erbjuds skarp ”övning” Räddningstjänsten var duktig på att förmedla information via WIS men sämre på att inhämta. Detta kan delvis bero på att det fanns flera parallella händelser för samma händelse. Målet för Rakel *bedöms vara uppfyllt*. Målet för WIS *bedöms ej vara uppfyllt*.

Delmål 5. *God förmåga* att skapa och förmedla en gemensam lägesbild för händelsen.

Indikatorer för bedömning av måluppfyllnad

RTJ ska kontinuerligt förmedla sin egen och ta del av andras lägesbild

Mejl som skickas från den inre ledningen ska utgå från adressen raddningscentralen@skelleftea.se

Den inre ledningen ska använda sig av LUPP för att föra interna dagboksanteckningar

Räddningstjänstens lägesbild kommunicerades via WIS. Till viss del tog man del av andras lägesbilder, men detta behöver förbättras. Utvärderare har inte haft möjlighet att bedöma om andra e-postadresser har använts. Mejladressen

användes flitigt men om det förekom andra är osäkert. LUPP användes av den inre ledningen men när anteckningarna granskas i efterhand saknas viktiga beslut. Vad som ska dokumenteras och inte måste förbättras. På grund av omfattande brister kan målet *inte anses som uppfyllt*.

Delmål 6. *God förmåga* att i samverkan samordna verksamhet och inrikta insatser.

Indikatorer för bedömning av måloppfyllnad

Ansvars/Utförandefördelning mellan räddningstjänsten och KLG ska tydliggöras inom 30 minuter efter det att KLG aktiverats

KLG ska ha underrättats om åtgärder som är av betydelse

Räddningstjänsten skall medverka vid samtliga samverkansmöten där de blivit kallade

Räddningstjänsten ska i uppstartsskedet söka information kring vilka åtgärder som görs åtgärda skadan samt vad som görs för att minska konsekvenserna

Det är oklart när KLG aktiverades som grupp, men det var tydligt när de informerades om händelsen. Ansvars/utförandefördelning gjordes aldrig upp. KLG blev informerad om vissa genomförda åtgärder. Dock kan tydligheten i detta ökas betydligt. Det svåra är att avgöra vilka åtgärder som är av betydelse att informera om. Riktlinjer för detta kan vara ett bra hjälpmedel.

Räddningstjänsten medverkade vid de samverkansmöten de blev kallade till med undantag för det som MSB kallade till. Anledningen var att telefonnätet låg nere när det skulle genomföras. Det var dock inte tidigt och tydligt uttalat vem som skulle gå på samverkansmötena utan det blev löst några minuter före varje möte och olika personer på de olika mötena.

Det söktes viss information om läget och det man fick kännedom om hanterades. Dock saknas viss handlingskraft, speciellt i att förbereda för olika omfall. Förstår att man drar sig för att fatta vissa beslut men desto viktigare att när tid finns ska man förbereda för olika lösningar. Ett exempel är att spränga en damm för att skydda strömförsörjningen till hela Skellefteå. Detta hade kunnat förberedas men inte genomföras förrän det tydligt är nödvändigt. Räddningstjänsten har en grundläggande förmåga varvid *målet inte är uppfyllt*.

Delmål 7. *God förmåga* att samverka vid behov av förstärkningsresurser.

Indikatorer för bedömning av måloppfyllnad

Räddningstjänsten skall medverka vid samtliga samverkansmöten där de blivit kallade

Räddningstjänsten medverkade vid de samverkansmöten de blev kallade till med undantag för det som MSB kallade till. Anledningen var att telefonnätet låg nere när det skulle genomföras. Det var dock inte tydligt uttalat vem som skulle gå på samverkansmötena utan det blev löst några minuter före varje möte och olika personer på de olika mötena. Räddningstjänsten har endast en grundläggande förmåga varvid *målet inte är uppfyllt*.

Delmål 8. *Grundläggande förmåga* att i samverkan samordna kommunikation gentemot allmänhet och media.

Indikatorer för bedömning av måloppfyllnad

Initiera VMA/Informationsmeddelande

Underlag ska kontinuerligt lämnas för uppdatering av kommunens hemsida

VMA/informationsmeddelande initierades i ett ganska tidigt skede och uppdaterades vid något tillfälle. Underlag till kommunens hemsida lämnades via telefon ett antal gånger. Exakt hur detta hanterades senare av kommunen är inte fastställt.

VMA genomfördes på ett bra sätt men dokumentationen kunde varit tydligare samt att det kunde ha informerats tydligare vid stabsgenomgångar. *Målet bedöms vara uppfyllt.*

Delmål 9. God förmåga att definiera organisationens roll samt insatsens ram.

Indikatorer för bedömning av måluppfyllnad

Tydligt angivna klockslag från när räddningstjänst råder och eventuellt när den slutar

Det var tydligt att räddningstjänst inleddes klockan 07.29 och vem som var räddningsledare. Det var dock oklart om bussolyckan som inträffade var inom samma insats eller en egen insats. Oavsett vilket så var det oklart vem som var RL på just den olyckan. Räddningstjänsten har endast en grundläggande förmåga varvid *målet inte är uppfyllt.*

Delmål 10. Mycket god förmåga att samordna organisationens resurser.

Indikatorer för bedömning av måluppfyllnad

Genomföra prioriterade åtgärder som angetts i räddningstjänstens insatsplan för aktuell händelse

Vissa åtgärder genomfördes. Dock användes planen inte i tillräcklig omfattning vilket gjorde att onödig tid lades på diskussioner kring händelser som fanns lösningar på i insatsplanen. Räddningstjänsten har endast en grundläggande förmåga varvid *målet inte är uppfyllt.*

Delmål 11. Mycket god förmåga att upprätthålla skälig beredskap för andra händelser.

Indikatorer för bedömning av måluppfyllnad

Under skeendet ha en skälig beredskap i kommunen samt hantera övriga uppkomna händelser
Tydlighet gentemot SOS-alarms förutbestämda systemledningsfunktion

Det fanns viss beredskap för att hantera andra händelser. Dock är frågan om inte fler resurser skulle kallats in utifrån för att stärka upp för andra händelser om dammen väl skulle brista. Räddningstjänsten har en god förmåga varvid *målet inte är uppfyllt.*

Den andra indikatorn kan inte bedömas då SOS inte deltog i övningen som övande.

Sammanfattande omdöme om räddningstjänsten Skellefteå

Sammanfattningsvis kan sägas att de övande har löst uppgiften. De fick fram en planering kring hur de skulle hantera händelsen om dammen brister. Det som kan lämnas synpunkter kring är organiseringen i staben och vilka mandat och ansvarsområden staben har.

Det går även att förbättra arbetsmiljön för staben. Det är för mycket ljud i lokalen. Flera pågående telefonsamtal och radio i bakgrunden samt att fika serveras i

lokalen. Fika är tänkt som en stunds avkoppling och bör intas på annan plats för att släppa greppet en liten stund och lufta sig själv och skaffa ny kraft.

Stabsorienteringarna var inte tidsbestämda i förväg och därmed inte förberedda vad som skulle tas upp och inte. Detta är ett av många avsteg från gällande stabsrutin.

Det gjordes ett bra försök till omvärldsbevakning genom att avsätta en person till att lyssna av radiosändningarna i ett annat rum. Dock förblev radiosändningarna även kvar i stabslokalen.

Förstärkningsresurser från andra kommuner kunde ha undersökts tidigare och i större omfattning. Eventuellt mer avlägsen förstärkning än vad som nu diskuterades. Hade detta varit skarpt hade troligtvis närliggande kommuner varit lika hårt drabbade.

Räddningschefen borde ta ett steg tillbaka och inte vara alltför involverad i sakfrågor i staben precis som ställföreträdande räddningschefen också borde göra. Dessa skulle kunna utgöra en ledningsgrupp som har som uppgift att besluta. Staben ska då leverera väl underbyggt beslutsunderlag till den gruppen.

Uppgjorda planer ska vara mer kända i organisationen så att de används fullt ut när de behövs.

Bedömningen av övningen i helhet är att det finns många små detaljer som behöver rättas till för att få det hela att flyta på ännu bättre. Det görs mycket bra och inga större missar görs så det finns goda förutsättningar att med enkla medel och bra träningstillfällen utveckla sig i en mycket positiv riktning.

5.5.13 Skellefteå kommun

Kommunen övade ett 50-tal personer från krisledningsnämnden, krisledningsgruppen, tekniska förvaltningen, socialförvaltningen samt räddningstjänsten. Den sistnämnda redovisas dock under en egen rubrik. Syftet med kommunens deltagande i övningen var att:

- pröva krislednings- och krisinformationsplanerna och skapa underlag för vidareutveckling,
- pröva arbetsformerna mellan krisledningsnämnd och – stab,
- pröva arbetsformerna mellan krisledningsstab och räddningschefen samt

Bild 12. Krisledningen i Skellefteå kommun håller en sista genomgång.

- pröva arbetsformerna mellan krisledningsstab och kommunens förvaltningar.

Bedömning av måluppfyllnad²⁹

Delmål 1. Krisorganisationen har *mycket god förmåga* att motta/vidarebefordra larm och inkalla berörd personal.

Indikatorer för bedömning av måluppfyllnad

9 av 10 nåddes av larmningen
8 av 10 på plats inom en timme

Larmet gick enligt uppgift 06.00 men kommunchefen larmades inte förrän 07.20 och därefter var alla snabbt på plats. *Målet bedöms vara uppfyllt.*

Delmål 2. Stabens ledning har *god förmåga* att anpassa stabens organisation till rådande läge samt säkerställa uthållighet för längre tid.

Indikatorer för bedömning av måluppfyllnad

Stabsarbetsplan upprättad
Skiftschema upprättat
Avlösningar genomförs ordnat

Skiftschema fanns bara för lägesgruppen. *Målet bedöms vara uppfyllt.*

Delmål 3. Krisledningsstaben har *god förmåga* att samordna kommunens verksamhet och inrikta insatser.

Indikatorer för bedömning av måluppfyllnad

Samverkanspersoner kallas till staben
Samverkansmöten kommuninternt genomförs
Beslut tas av rätt nivå och uppgifter ges

Samverkansmöten/informationsmöten genomfördes, men fler interna stabsmöten borde ha genomförts. Lägesgruppen och analysgruppen fick inte så många uppdrag från staben. Fler beslut borde ha tagits av krisledningsnämnden som övertagit nästan alla nämnder. Kommunen har en grundläggande förmåga varvid *målet inte är uppfyllt.*

Delmål 4. Krisledningsstaben har *mycket god förmåga* att snabbt gå in i stabsläge – avseende lokaler, utrustning, samband och initiala åtgärder.

Indikatorer för bedömning av måluppfyllnad

Rum och utrustning i funktion samt anmälan till länsstyrelsen, inom 1,5 timme från larm
En första lägesbild klar inom 2 timmar
1.a stabsorientering inom 2 timmar

Allt gick bra på morgonen. Första stabsinformationen hölls klockan 09.10. *Målet bedöms vara uppfyllt.*

²⁹ För bedömningen svarar Urban Rönnbäck, Luleå kommun

Delmål 5. Krisledningsstaben har *god förmåga* att inhämta och sammanställa information.

Indikatorer för bedömning av måluppfyllnad

WIS används för dagboksföring och för infoinhämtning
Återkommande stabsorienteringar
Media bevakas – radio, webb, social media

WIS användes av staben, lägesgrupp och analysgrupp. Information från kommunen lades ut på webben och i sociala medier samt direkt till ”spelar” journalist. Första riktiga stabsgenomgång genomfördes klockan 13.50. Det borde ha varit tidigare och många fler. *Målet bedöms vara uppfyllt.*

Delmål 6. Krisledningsstaben har *god förmåga* att analysera konsekvenser för kommunen och planera för alternativa händelseutvecklingar.

Indikatorer för bedömning av måluppfyllnad

Analysgrupp är aktiv – minst två alternativ tas fram.
Planering för minst ett påbörjas
Kommunchefen tar beslut om detta

Lägesgruppen var aktiv med bland annat WIS-användningen. Analysgruppen tog fram alternativ om broar, el och eventuellt dammbrott i Brattsel. Analysgruppen verkade inte riktigt få gehör av staben när de kom in. Det var inte heller tydliga uppdrag. Lägesgruppen, info och kundtjänst var ganska ”anonyma” i arbetet. *Målet bedöms vara uppfyllt.*

Delmål 7. Krisledningsstaben har *god förmåga* att skapa en lägesbild som underlag för beslut och information - externt och internt - samt att delge denna.

Indikatorer för bedömning av måluppfyllnad

Lägesbild förs visuellt och hålls uppdaterad
Stab och nämnd uppmärksammas på förändringar (utöver stabsorientering)

Efter beskedet om dammbrott blev det väldigt lugnt. Kommunchef och stabschef var på ”möte utanför övningen” och krisledningsnämnden satt och väntade på dem. *Målet bedöms vara uppfyllt.*

Delmål 8. Krisledningsstaben har *god förmåga* att informera och samverka med andra krisaktörer.

Indikatorer för bedömning av måluppfyllnad

Deltar i länsstyrelsens samverkansmöten
Tar initiativ till lokala samverkansmöten

Förvaltningschefsmöte i samråd med räddningstjänsten genomfördes. Krisledningsstaben deltog i ”Rakelmötet” med länsstyrelsen. Det borde dock ha varit fler stabsmöten. *Målet bedöms vara uppfyllt.*

Delmål 9. Krisledningsstaben har *grundläggande förmåga* att använda WIS- och Rakelsystemen.

Indikatorer för bedömning av måluppfyllnad

WIS används aktivt – redaktör fungerar

Rakel passas och används vid behov

Klockan 08.00 aktiverades Rakel, 08.07 är WIS igång och 08.15 informerades räddningschef i beredskap om vilket Rakelnummer man har i staben. Vissa handhavande-problem med Rakelterminalen. *Målet bedöms vara uppfyllt.*

Delmål 9. Krisledningsnämnden har *god förmåga* att genomföra sammanträden, fatta inriktningsbeslut, vid behov ta över verksamhet från andra nämnder samt att möta media och allmänhet.

Indikatorer för bedömning av måluppfyllnad

Dagordning finns och protokoll förs
Aktivitetsnivån hög – söker information
Mötesdisciplin
Beslut: Extraord händelse föreligger
Beslut vid dammbrott: alla nämnder tas över
Aktivitet för att komma ut i media

Beslut att ”ta över nämnder” samt att det är extraordinär händelse togs redan på förmiddagen trots att vattennivån endast höjts 40 cm och inget dammbrott hade skett. Under första mötet deltog 4 av 7 ledamöter, men sedan kom alla. Beslutet var tveksamt i det tidiga skedet och borde ha kommit senare under dagen. Utöver dessa två beslut fattades ett till om omdisponering av invallningsutrustning. I övrigt var det bara information till krisledningsnämnden, trots att de tagit över nämnder.

Krisledningsnämnden har god förmåga, men fick inte möjlighet att fatta beslut vilket är deras huvudsakliga uppdrag när de går i tjänst. *Målet bedöms vara uppfyllt.*

Delmål 10. Kommunikationsenheten har *god förmåga* att utarbeta underlag och delge information för allmänheten bl.a. via olika media, hemsidan och upplysningscentralen.

Indikatorer för bedömning av måluppfyllnad

Infoplan tas fram
Kvalitetssäkrad info på hemsidan
Pressreleaser/-konferenser görs
Xbook/Kvitter bevakas/besvaras

Redan klockan 08.10 bestämdes det hur media skulle informeras. Presskonferens bestäms. Information lades ut på övningswebb och X-book. Infochefen borde sitta med i staben. *Målet bedöms vara uppfyllt.*

Sammanfattande omdöme om Skellefteå kommun

- Sen start beroende på SOS Alarm eller fel i larmplanen?
- Bra igång med arbetet efter en ½ timme
- För få stabsgenomgångar/stabsorienteringar
- Krisledningsnämnden fattade få beslut
- Efter besked om dammbrott – lite rörigt och lågt tempo.

- Istället för stabsmöten – informationsmöten med krisledningsnämnden, varav ett märkligt stormöte i foajén.

5.5.14 Skellefteå Kraft

Syftet med företagets deltagande i övningen var att öva på organisationens roll för att hantera händelser av denna art, samverkan och information internt och externt samt ta relevanta beslut och hantera händelser i berörda anläggningar för att minimera skador etc., åtgärda fel för att snabbt komma tillbaks till normal drift.

Bedömning av måluppfyllnad³⁰

Delmål 1. Skellefteå Kraft har *god förmåga* att samverka med övriga aktörer.

Indikatorer för bedömning av måluppfyllnad

Skellefteå kraft kan kommunicera intern och externt med berörda vid nödläges situation
Skellefteå Kraft kan kommunicera intern och externt med Rakel när andra kommunikationsvägar inte fungerar
Skellefteå Kraft använder sin larmplan vid utlarmning intern och externt

Kommunikationen fungerade bra, både med telefon, dator och med Rakel vid nödläge. Larmplanen användes av DC vid utlarmning vilket fungerade som planerat. *Målet bedöms vara uppfyllt.*

Delmål 2. Skellefteå Kraft har *god förmåga* att bedöma och instruera om lämpliga åtgärder i hanteringen vid höga flöden och hot om dammbrott.

Indikatorer för bedömning av måluppfyllnad

Skellefteå Kraft använder och hantelar sina beredskapsplaner vid nödläge
Skellefteå Kraft hittar alternativa färdvägar/transportmedel till anläggningarna vid störningar
Skellefteå Kraft använder och hanterar utrustning för nödkörning av utskovsluckor vid lokalkraftbortfall
Skellefteå Kraft larmar ut beredskapsorganisationen vid behov
Skellefteå Kraft hanterar och åtgärdar flytgods problem i utskovsluckor enligt rutin
Skellefteå Kraft hanterar rutiner för att produktionen kan upprätthållas (beroende på scenario) som eventuellt Ö-drifts körning
Skellefteå Kraft hanterar problem med tillträde till stationen pga vatteninträngning i stationen
Skellefteå Kraft hanterar rutiner vid dammolycka enligt planer (larma, kalla ut driftledning , mm)
Skellefteå Kraft hanterar förebyggande åtgärder för att undvika skador på aggregat pga vatteninträngning (stoppa aggregat i förtid)

Detta fungerade bra. Beredskapsplaner användes och fungerade. Information om färdvägar kommunicerades till berörda. Utrustning för nödkörning användes efter att den lagats och beredskapspersonal larmades ut enligt plan.

Rutiner för flytgods och ö-drift testades ej under denna övning men rutiner finns och har testats vid tidigare övningar. Hantering av vatten i stationer och tillträde samt förebyggande arbete fungerar enligt de planer som finns. *Målet bedöms vara uppfyllt.*

³⁰ För bedömningen svarar Christer Andersson, Skellefteå Kraft

Delmål 3. Skellefteå Kraft Dammsäkerhet har *god förmåga* att bedöma, hantera och instruera om lämpliga åtgärder i hanteringen av höga flöden och hot om dammbrott.

Indikatorer för bedömning av måluppfyllnad

Skellefteå Kraft hanterar personal förstärkning på DC enligt rutin
Skellefteå Krafts Driftledning för dammhändelse arbetar enligt rutiner och instruktioner
Skellefteå Kraft arbetar enligt handlingsplaner i "Beredskapsparmen"
Skellefteå Kraft arbetar med att föra DC-Loggbok på faktiska åtgärder med klockslag för resp. händelse
Skellefteå Kraft använder och arbetar enligt anläggningspecifika åtgärdsplaner i "Beredskapsparmen"
Skellefteå Kraft kommunicerar med SVF angående åtgärder för aktiv dämpning av flöden i Hornavan och Storavan/Uddjaur

Dammsäkerhet sitter med i Operativ driftledning och samverkar i det med DC samt berörda beslutsfattare i organisationen. *Målet bedöms vara uppfyllt.*

Delmål 4. Skellefteå Kraft Elnät har *god förmåga* att samverka, bedöma och instruera om lämpliga åtgärder vid fel i elnätet.

Indikatorer för bedömning av måluppfyllnad

Skellefteå Kraft Elnät kan kommunicera intern och externt med berörda vid nödläges situation
Skellefteå Kraft Elnät hanterar och nyttjar sin beredskapsfunktion
Skellefteå Kraft Elnät hanterar sina beredskapsplaner vid nödläge
Skellefteå Kraft Elnät hittar alternativa färdvägar/ transportmedel till anläggningarna vid störningar
Skellefteå Kraft Elnäts Driftledning arbetar och hanterar händelser enligt fastlagt arbetssätt

Elnät är en verksamhet som har god vana att hantera störningar eftersom dessa uppkommer i stort sett varje vinter (snö, is mm) och sommar (åska, avgrävningar mm). *Målet bedöms vara uppfyllt.*

Delmål 5. Skellefteå Krafts Kundtjänst och Informationsavdelning har *god förmåga* att kommunicera med media och tredje man.

Indikatorer för bedömning av måluppfyllnad

Skellefteå Kraft arbetar enligt sin kommunikationsplan vid frågor från media eller tredje man

Informationsavdelningen tillsammans med Kundtjänst och i detta fall SVF hanterar information både extern och internt. *Målet bedöms vara uppfyllt.*

Sammanfattande omdöme om Skellefteå Kraft

Som helhet fungerade övningen bra. Handlingsplaner användes och fungerade, samverkan mellan DC och Operativ driftledning fungerade bra, kommunikationen både med telefon, dator och Rakel fungerade under hela övningen, information intern och externt fungerade som planerat. Driftpersonal i fält fungerade utmärkt och lyckades hantera de uppgifter som driftcentralen och Operativ driftledning beställde.

5.5.15 Skellefteälvens Vattenregleringsföretag

Skellefteälvens Vattenregleringsföretag (SVF) är ett företag som tillvaratar ägarnas och samhällets intressen inom vattenreglering. Längs Skellefteälven som är ca 40 mil lång ligger femton kraftstationer. De använder samma vatten för att producera elkraft men alla stationer har inte samma ägare. SVF:s uppgift är bland annat att se till att regleringar sköts och utnyttjas optimalt så alla ägare får största möjliga utbyte av sina kraftproduktionsanläggningar. Enligt avtal mellan alla dammägare är det SVF som i dylika kritiska situationer har ensam beslutsrätt över alla tappningsförändringar på alla anläggningar längs älven. Syftet med företagets deltagande i övningen var att:

- öva på organisationens samordnande roll för hanteringen av vattenföringen i älven (inhämta och bearbeta information, beslutsfattande, delgivning av instruktioner till kraftproducenter i älven, samt uppföljning),
- öva på att delge information om vattenföring/vattenstånd i älven samt
- öva på hantering av egna anläggningar.

Bedömning av måluppfyllnad³¹

Delmål 1. SVF har *god förmåga* att samverka med övriga aktörer.

Indikatorer för bedömning av måluppfyllnad

SVF deltar i påkallade samverkanskonferenser

SVF påtalar lämplig frekvens av samverkan för delgivning av uppdaterad lägesbild avseende flöden och vattenplanering

SVF samråder med kraftverksproducenterna i älven innan beslut om ändrad vattenföring, ex förtappning från magasin

SVF samråder med trafikverket/polisen avseende vägbron över Bergsbydammen inför eventuella insatser på plats vid anläggningen

SVF lämnar löpande information till berörda aktörer om hur tappningssituationen förändras och hur det kan komma att påverka konsekvenserna vid ett eventuellt dammbrott. Informationen delges i första hand vid samverkanskonferenser

SVF kan kommunicera såväl internt och externt via RAKEL i det fall normala kommunikationsvägar tappar sin funktion

SVF deltog inte i samverkanskonferenser via Rakel påkallade av MSB respektive Länsstyrelsen Västerbotten. I det första fallet hade SVF inte tillgång till aktuell talgrupp, i det andra fallet glömde SVF bort att läsa kallelsen till mötet som gått ut via e-post.

När SVF, efter besked om dammbrott i Bastusel, beslutade att öka tappningen från Kvistforsen till totalt ca 1500 m³/s var man medveten om att det skulle medföra dammbrott i Bergsbyn inom ca 1 h. Man kallade ut sin driftentreprenör SEU för att spärra den allmänna vägen över dammen. Dock glömde man bort att meddela Trafikverket att vägen skulle stängas av. Vidare glömde man också bort att larma om dammbrott via SOS Alarm. *Målet bedöms vara uppfyllt.*

³¹ För bedömningen svarar Per Elvnejd, SVF

Delmål 2. SVF har *god förmåga* att bedöma och instruera om lämpliga åtgärder i flödeshanteringen vid ett förestående hot om dammbrott.

Indikatorer för bedömning av måluppfyllnad

Efter mottaget larm från SOS har SVF inom en halvtimme tagit sin beredskapsplan i drift och beslutat om intern arbetsfördelning
Efter mottaget larm från SOS har SVF inom en timme tagit en första kontakt med kraftproducenterna för att informera om att man kommer att återkomma med förslag/beslut rörande ändrade tappningar för att minska konsekvenserna av ett eventuellt dammbrott
Efter mottaget larm från SOS har SVF inom en timme gjort en första analys av vattenläget och bedömt vilka inledande åtgärder som bör vidtas rörande tappningen från magasinen
Efter mottaget larm från SOS har SVF inom 1,5 timmar meddelat beslut om ändrade tappningar till kraftproducenterna
SVF analyserar fortlöpande vattensituationen i älven och meddelar vid behov nya direktiv till kraftproducenterna

De övande arbetade metodiskt och dokumenterade händelsen och vad som utfördes enligt fastlagda rutiner, vilket händelseloggen är ett bevis på. *Målet bedöms vara uppfyllt.*

Delmål 2. SVF har *god förmåga* att vita åtgärder vid sina egna anläggningar.

Indikatorer för bedömning av måluppfyllnad

Efter mottaget larm från SOS har SVF inom en halvtimme meddelat sin driftentreprenör om att det kan komma att uppstå behov att bemanna anläggningar
Efter mottaget larm från SOS har SVF med egen personal eller genom utkallad entreprenör inom 2 h ändrat tappningen från årsregleringsmagasinen (såvitt det bedömts som en lämplig åtgärd enligt 2 a ovan)
SVF kan utan dröjsmål bemanna anläggningen i Bergsbyn och där vidta erforderliga åtgärder (som föranleds av utvecklingen under dagen)

SVF meddelade sig med sin driftentreprenör efter behov. I en situation med höga flöden även markant lindrigare än övningsscenariot skulle driftentreprenören varit inkopplad och informerad redan under flödenas uppbyggnadsfas/när prognos om sådana flöden föreligger. *Målet bedöms vara uppfyllt.*

Delmål 3. SVF har *förmåga* att kommunicera med media och tredje man.

Indikatorer för bedömning av måluppfyllnad

SVF klargör internt vem som ska svara på frågor från media och tredje man
Om nödvändigt med hänsyn till faktiska arbetsuppgifter meddelar SVF frågeställarna att de måste återkomma senare – säkerheten ska prioriteras först
Frågor från media som rör vattensituationen i älven samt de egna anläggningarna besvaras sanningsenligt
Frågor från media som rör kraftproducenternas anläggningar hänvisas till respektive kraftproducent
Frågor från tredje man hänvisas i första hand till kommunen/Polisen/SOS 11313

SVF fick inga förfrågningar från tredje man som borde ha hänvisats till kommunen, polis eller informationsnumret 113 13.

Vissa förfrågningar från media avböjdes på grund av att tid inte fanns för att besvara frågor vid tillfällena, d.v.s. i enlighet med indikator b. En verklig situation motsvarande övningsscenariot skulle ha pågått under relativt lång tid och SVF hade då varit tvungna att övergå till skiftarbete med färre personer närvarande

samtidigt. Det skulle i praktiken innebära att betydligt fler, kanske alla, förfrågningar från media hade behövt avvisas. *Målet bedöms vara uppfyllt.*

Sammanfattande omdöme om SVF

Man kan inte låta bli att imponeras av den goda disciplin som genomsyrar SVF:s arbete trots den pressade situationen. I princip hade de övade inte en lugn stund under hela tiden som övningen pågick. Ändå skedde allt arbete metodiskt och alla händelser och vidtagna åtgärder dokumenterades noggrant. Med stor säkerhet skulle arbetet inte kunna göras bättre än det gjordes och en övning kan nog inte heller bli mer lik verkligheten än vad Vildälv blev, åtminstone från SVF:s synvinkel.

Under övningens sista timmar, efter besked om dammbrott i Bastusel, sattes SVF:s personal verkligen på prov när det gällde att beräkna och bedöma om det skulle uppstå några sekundära dammbrott eller ej. Sådana bedömningar är mycket komplexa och svåra att utföra genom handräkning. Under övningen kom man fram till att det ej skulle komma att ske något sekundärt brott i Grytfors och därmed inte heller längre ner i älven. Vidare beräkningar dagen efter övningen har visat att marginalerna inte var lika goda som de uppskattades under övningen och att Grytfors skulle hamna precis på gränsen till dammbrott. Troligen skulle bara motsvarande händelse i verkligheten kunna ge det definitiva svaret.

5.5.16 Sorsele kommun

Sorsele kommun övade bland annat krisledningsnämnden, beredningsgruppen och informationscentralen. Ca 15 personer deltog i övningen. Syftet med kommunens deltagande i övningen var att pröva beredskapsplaneringen samt öka krisberedskapsförmågan.

Bedömning av måluppfyllnad³²

Delmål 1. *God förmåga* att ta emot larm samt initiera arbetet enligt kommunens krisledningsplan.

Indikatorer för bedömning av måluppfyllnad

Kommunledningen ska agera på larm inom 30 minuter och fatta beslut om att detta är en extraordinär händelse

Kommunen ska ha ett initieringssammanträde inom 60 min efter beslut om extraordinär händelse

Att beredningsgruppen situationen anpassas till händelsen vid initieringssammanträdet

Kommunens beredningsgrupp och krisledningsnämnd ska vara i funktion inom 90 min

Beslutsvägarna var korta då alla satt i samma rum. Det kan konstateras att de har övat sin krisledning vid tidigare tillfällen. Rollfördelningen i staben var tydlig och stabsgenomgångarna var snabba. Alla hade tillgång till varsin dator och kunde använda sig av Rakel. *Målet bedöms vara uppfyllt.*

³² För bedömningen svarar Herman Persson, Dorotea kommun

Delmål 2. *God förmåga* att skapa och förmedla en gemensam lägesbild för händelsen.

Indikatorer för bedömning av måluppfyllnad

Att händelser och beslut i ledningscentralen börjar dokumenteras direkt efter initierings-sammanträdet
Beredningsgruppen arbetar med ett aktivt informationsinsamlande för att skapa sig en lägesbild och bedöma den aktuella situationen
Beredningsgruppen bedömer konsekvenser som händelsen medför med hjälp av insamlad information
Att en kontinuerlig uppdatering av lägesbilden sker minst två gånger under övningen
Beredningsgruppen har förmåga att ge länsstyrelsen och andra berörda aktörer lägesrapporter och information om händelseutvecklingen, tillståndet och den förväntade utvecklingen samt om vidtagna och planerade åtgärder
Att händelseutvecklingen följs med hjälp av samverkan med andra berörda aktörer

Ganska tidigt i övningen ”låg de före med inhämtning av information” och de planerade för tid framöver. De inhämtade information från bland annat Trafikverket, länsstyrelsen, andra kommuner, WIS, lyssnade på radio-utsändningar, lade ut information på hemsidan med mera. *Målet bedöms vara uppfyllt.*

Delmål 3. *Grundläggande förmåga* att i samverkan samordna kommunikation gentemot allmänhet och media.

Indikatorer för bedömning av måluppfyllnad

Beredningsgruppen ger snabb, saklig, väl avvägd och samordnad information till media, allmänhet och anställda i kommunen
Beredningsgruppen har förmåga att snabbt informera om nya eller förändrade förhållanden samt att ständigt anpassa informationsverksamheten till allmänhetens, medias och andra aktörers informationsbehov
Beredningsgruppen har förmåga att samordna informationen till allmänheten för att uppfylla det geografiska områdesansvaret
Beredningsgruppen har förmåga att med hjälp av informationscentralen ta fram myndighets- och pressmeddelande och lämna dessa till lämplig media som till exempel radio och kommunens hemsida
Att informationscentralen är i funktion inom 1 timme efter det att beredningsgruppens informationsansvarige beslutat bemanna denna
Att informationscentralen förses med nödvändiga personella och materiella resurser för att klara uppgiften
Att informationscentralen tar hjälp av sociala medier i informationsarbetet

Informationscentralen startade genast upp sitt arbete i sitt arbete i övningen. De arbetade aktivt med informationsinsamlande och att delge sitt arbete och beslut mm i WIS. Då alla deltagare hade tillgång till datorer så kunde alla läsa vad som lades ut på de olika sociala medier samt vad som skrevs i WIS och på hemsidor. *Målet bedöms vara uppfyllt.*

Delmål 4. *Grundläggande förmåga* att kommunicera via Rakel och WIS.

Indikatorer för bedömning av måluppfyllnad

Beredningsgruppen kan bruka den Rakelenhet som finns till förfogande
Beredningsgruppen har förmåga att sända och ta emot anrop via Rakel
Beredningsgruppen kan delta på samverkanskonferenser via Rakel

Beredningsgruppen har förmåga att aktivt följa händelseutveckling samt rapportera in händelser via WIS under hela övningen
--

Beredningsgruppen hade inga problem med att hantera Rakel och de olika talgrupperna. Orsaken till detta kan vara att socialchefen som ingår i beredningsgruppen även är deltidsförmän i räddningstjänsten och har erfarenhet därifrån. Dessutom kunde alla i dagens övning ta del av den information som lades ut på WIS och de andra medierna. *Målet bedöms vara uppfyllt.*

Sammanfattande omdöme om Sorsele kommun

Det märktes att Sorsele kommun har tränat sin krisberedskap tidigare och det gick snabbt att komma igång med krisberedskapsarbetet. De är van med att arbeta i WIS och andra medier. De kunde snabbt ta del av andra kommuners information och annat som berörde deras krisberedskapsarbete.

De var även snabba på att lägga ut information om pågående händelser både i WIS och i andra medier. Rakel var ett bra hjälpmedel som ett kommunikationsmedel i krisen.

Kommunchefen, som även var stabschef, var saklig, tydlig och tog inte onödig tid i anspråk vid stabsgenomgångarna. Stabsgenomgång blev förlagd två gånger samma tid som nyhetssändningarna var på radion, vilket gjorde att man skruvade av radion för att ha stabsgenomgång. Men därefter lade man stabsgenomgång till tid efter radionyheter för att ha den färskaste nyhetsinformationen.

Man bör också tänka på avlösning vid en utdragen händelse och att förbereda för att kunna gå i skift och att det då är mycket noga att kunna ge bra information vid avlösning.

Kommunen var med i övningens genomförande och ganska snabbt låg man i framkant med planering för de händelser som skulle kunna hända. Man lade snabbt upp riktlinjer för skolans problem med skolskjutar, barn som inte skulle kunna åka hem efter skolans slut med mera. Även matförsörjning och drivmedelstillgång togs upp i ett tidigt skede.

De lade ut information till Länsstyrelsen och tog del av Länsstyrelsens information och andra aktörers information, via t ex radio, Trafikverket mm. Mer information kunde dock ha dokumenterats på whiteboardtavla eller liknande för att minska sårbarheten vid elavbrott.

5.5.17 Statkraft Sverige AB

Syfte med företagets deltagande i övningen var att pröva ”nya” beredskapsplanen med innehållande handlingsplaner samt krishanteringsplan, öva beredskapsorganisation samt utvärdera Rakel och WIS för implementering i organisation.

Bedömning av måluppfyllnad³³

Delmål 1. Statkraft har *mycket god förmåga* att ta emot larm samt att hantera uppkomna situationer enligt handlingsplaner.

Indikatorer för bedömning av måluppfyllnad

Utlarmning enligt handlingsplan inom 30 min efter mottaget larm

Statkraft initierar krisledande funktion i KVG inom 60 min från mottaget larm

Ett första samverkansmöte med larmade aktörer genomförs inom 90 min från att utlarmning har påbörjats

Initialt blev man osäker på vem som skulle ta första samverkanskonferensen då detta med meddelandebox var något nytt för Statkraft och det inte finns beskrivet i nuvarande beredskapsplan. Det lyftes ändå ganska omgående till Kraftverkschefen som tog över. Efter samverkanskonferensen samlades krisledningsgruppen och delgavs känd information. *Målet bedöms vara uppfyllt.*

Delmål 2. Statkraft har *mycket god förmåga* att hantera stressade situationer samt att kunna klara uthållighet över tiden gällande personalstyrkan.

Indikatorer för bedömning av måluppfyllnad

Statkraft fördelar resurser efter behov

Tillkallar resurser i god tid inför skiftbyte

Arbetar organiserat

Skiftbyte diskuterades inte för krisledningen, möjligen beroende på övningens upplägg och att man visste om när det var tänkt att avsluta. Man diskuterade dock skiftbyte för den operativa personalen och hade också löst detta både på plats i Skellefteå och för DC. När det blev klart att Bastusel skulle gå till brott var man snabbt inne på evakuering av den egna personalen och hur detta skulle gå till. Främst för att stanna så länge det var möjligt. *Målet bedöms vara uppfyllt.*

Delmål 3. Statkraft har en *god förmåga* att skapa och förmedla en gemensam lägesbild, både externt och internt.

Indikatorer för bedömning av måluppfyllnad

Statkraft upprättar en lägesbild innehållande; händelseutveckling, förväntad utveckling, vidtagna åtgärder, planerade åtgärder samt samverkansbehov

Statkraft delger sin lägesbild till andra berörda aktörer (WIS)

Statkraft sammanställer delgivna lägesbilder för drabbat område

Lägesbilden uppdateras minst två gånger under övningen

WIS användes inte under övningen. Krisledningen lade enbart upp lägesbild och noteringar i egen dator vilket begränsade möjligheten att ta del av lägesbilden. DC

³³ För bedömningen svarar Karl-Anders Johansson, Statkraft och Jone Johnsson, Tyréns

använde däremot projektor för att överskådligt beskriva läget kontinuerligt. Statkraft har en grundläggande förmåga *varvid målet inte är uppfyllt*.

Delmål 4. Statkraft har en *god förmåga* att i samverkan (externt, internt) samordna beredskap/verksamheten samt att rikta insatser.

Indikatorer för bedömning av måloppfyllnad

Statkraft medverkar vid samverkansmöten

Statkraft medverkade vid samtliga fastställda möten med externa parter och övriga möten man inbjöds till. Dessa möten skulle dock behöva styras upp väsentligt då mycket onödiga och långa diskussioner förekom. En tydlig agenda för vad man vill uppnå med varje möte borde tas fram samt vem som har bjudit in och vem som har ordförandeskapet. Det kändes som att alla, inklusive inbjudande part, tog ett steg tillbaka och ordet släpptes fritt. Samtidigt så användes något möte av någon aktörs lokala övningsledare för att kontrollera övningstekniska fakta vilket inte är avsikten!

Bild 13. Statkrafts krisledningsgrupp i samråd med kommunikationsstaben i Stockholm via videolänk.
Foto: Jone Johnsson.

Man samverkade internt på plats i Sollefteå och med operativ personal i Skellefteå och kommunikationsstaben i Stockholm på ett mycket bra sätt. Externt fungerade det också bra förutom ovan nämnda problem. *Målet bedöms vara uppfyllt*.

Delmål 5. Statkraft har en *god förmåga* att samverka med övriga kraftbolag och vattenregleringsföretaget.

Indikatorer för bedömning av måloppfyllnad

Statkraft har regelbunden kontakt med kraftbolagen och SVF, samt genomför samverkansmöten

Statkraft initierade en fortsättning på samverkansmötena som främst hade ett kommunalt/offentligt fokus där vattenregleringsfrågorna kom i skymundan. Detta förslag antogs och blev en stående fortsättning på resterande samverkansmöten.

Statkraft var drivande i dessa diskussioner för att hantera situationen trots att man bara skulle bli berörd i slutskedet. *Målet bedöms vara uppfyllt*.

Delmål 6. Statkraft har *grundläggande förmåga* att kommunicera via WIS och Rakel.

Indikatorer för bedömning av måluppfyllnad

Statkraft har grundläggande färdigheter att använda Rakel
Statkraft har tillgång till de talgrupper som behövs vid den aktuella händelsen
Statkraft svarar på anrop inom 10 min
Statkraft genomför minst ett samverkansmöte med Rakel
Statkraft använder WIS och publicerar händelser
Statkraft ”delar ut” läsbehörighet till andra aktörer
Statkraft publicerar lägesrapporter i WIS

Företaget valde att inte använda WIS då man saknade resurser samtidigt som de viktigaste samverkansaktörerna (övriga kraftproducenter och SVF) valde att inte använda WIS i övningen. Rakel användes inför och under övningen. Man valde att använda Rakel även vid sidan av ”Teleavbrottet” istället för ordinarie telefoner. *Målet om Rakel bedöms vara uppfyllt.*

Delmål 7. Statkraft har *god förmåga* att hantera allmänhet och media enligt gällande rutiner.

Indikatorer för bedömning av måluppfyllnad

Statkraft använder den gemensamma lägesbilden som ett underlag för samlade budskap
Statkrafts budskap till allmänhet och media är tydliga, korrekta och inte motstridiga

Statkrafts kommunikationsstab tog hand om dessa frågor på ett mycket bra sätt. Vid något tillfälle blev man även feltolkad. Detta hanterades dock omgående, även om lägesbilden enbart fanns lokalt på respektive dator. *Målet bedöms vara uppfyllt.*

Sammanfattande omdöme om Statkraft

Statkraft har en väl övad krisorganisation med korta beslutsvägar som gör att man är väl rustad att hantera allvarliga händelser. Man har också tillgång till egen expertis för omgående bedömning av händelser som kan påverka dammsäkerheten vid anläggningarna. Ett omfattande arbete har också genomförts gällande beredskapsplanerna för dammsäkerheten. Dessa har omarbetats och förtydligats för ett enklare och snabbare arbetssätt vilket också lett till en ökad säkerhet. Det som är bra kan dock utvecklas till att bli ännu bättre. Bland annat bör man tillsammans med övriga kraftproducenter och dammägare tydliggöra vem som gör vad (dammägare kontra vattenregleringsföretag), samsyn gällande tekniskt stöd (användande av Rakel och WIS) för att kunna agera mer flexibelt och kunna dela med sig av lägesbilden på ett tydligt sätt gentemot övriga aktörer.

Förutom valet att inte använda WIS under övningen uppfylldes samtliga mål för Statkraft och man agerade på ett mycket bra och flexibelt sätt under hela övningen.

5.5.18 Storuman kommun

Storumans kommun blev inte direkt drabbad av problemen i Skellefteälven men hade egna problem bland annat i fjällvärlden. Syftet med kommunens deltagande i övningen var att öka krisledningsorganisationens förmåga att hantera en kris.

Bedömning av måluppfyllnad³⁴

Delmål 1. *God förmåga* att ta emot larm samt initiera arbetet enligt kommunens krisledningsplan.

Indikatorer för bedömning av måluppfyllnad

Aktörerna (ansvariga chefer, kommunchef, KS-ordförande) tar emot och agerar på larm inom 30 minuter

Inledande möte hålls

Krisledningsgruppen KLG – 75% aktiverad inom 1,5 timme

Krisledningsnämnden KLN – 50% aktiverad inom 2 timmar

Beslut togs snabbt om att sammankalla krisledningsnämnden. *Målet bedöms vara uppfyllt.*

Delmål 2. *God förmåga* att skapa och förmedla en gemensam lägesbild för händelsen.

Indikatorer för bedömning av måluppfyllnad

En lägesbild upprättas som innehåller händelseutveckling, förväntad händelseutveckling, vidtagna åtgärder, planerade åtgärder samt samverkansbehov

Lägesbilden delges andra berörda

Lägesbilden uppdateras minst två gånger under övningen

Kontinuerligt samarbete med informationsgruppen

Lägesbilden kommunicerades muntligen vid samverkansmötet klockan 08.40 och 10.00. Därefter kommunicerades lägesbilden muntligen av kommunchef till krisledningsgrupp klockan 10.37.

Klockan 11.14 hade beredningsgruppen och informationsgruppen en bra lägesbild och delvis planer för kommande händelser och åtgärder. Krisledningsgruppen fick information vid några tillfällen. Inkommen information visualiserades inte i stabslokalen på något sätt. WIS användes hela dagen för att delge information till andra berörda. Kommunen har en grundläggande förmåga varvid *målet inte är uppfyllt.*

Delmål 3. *Grundläggande förmåga* att i samverkan kommunicera gentemot allmänheten och media.

Indikatorer för bedömning av måluppfyllnad

Samverkansmöten genomförs med informationsansvariga från berörda aktörer

Aktörerna använder den gemensamma lägesbilden som ett underlag för ett samlat budskap

Budskap till allmänheten och media är tydliga, korrekta och inte motstridiga

Informationsgruppen hade bra kontakt med beredningsgruppen och har varit aktiva mot allmänheten. *Målet bedöms vara uppfyllt.*

³⁴ För bedömningen svarar Jörgen Forslund, Nordmalings kommun

Delmål 4. Grundläggande förmåga att kommunicera via Rakel och WIS.

Indikatorer för bedömning av måluppfyllnad

Krisledningsgruppen kan bruka den stationära och mobila Rakelenhet som finns till krisledningsgruppens förfogande

Krisledningsgruppen har förmåga att ringa samt ta emot samtal via Rakel

Krisledningsgruppen kan delta på den samverkanskonferens som anordnas av motspelet under moment teleavbrott

Krisledningsgruppen kan aktivt följa händelseutveckling samt rapportera in händelser via WIS under hela övningen

WIS användes under hela övningen. Rakel användes i nödvändig omfattning. Viss osäkerhet fanns kring det praktiska handhavandet. Viss otydlighet från Länsstyrelsen upplevdes angående samverkansmötena. *Målet bedöms vara uppfyllt.*

Sammanfattande omdöme om Storumans kommun

Information som kom in till beredningsgruppen och informationsgruppen bearbetades regelbundet. De två enheterna har kontinuerligt stämt av inkommen information med varandra för att kunna lämna rätt information till allmänheten och göra bedömningar av aktuell lägesbild.

Krisledningsgruppen var inte så delaktig i arbetet under övningen. Med ett mer strukturerat stabsarbete skulle politikerna känt sig mer delaktiga i de händelser som inträffade under dagen. Det upplevdes som att man hade bra koll på vad man gjorde men med bättre struktur på det stora arbete som utfördes kommer man att bli mer effektiv.

5.5.19 Vattenfall Vattenkraft AB

Vattenfall äger den drabbade dammen i Bastusel och var därför den aktör som fick första indikationen om allvarliga problem och anordnade den första samverkanskonferensen klockan 07.30. Syftet med företagets deltagande i övningen var att öva delar av den operativa krisledningen. Vidare skulle driftcentralen och vakthavande ingenjör öva larmfasen genom larmning till SOS Alarm samt intern och extern kommunikation. Därutöver skulle även gällande beredskapsplaner användas.

Bedömning av måluppfyllnad³⁵

Delmål 1. SOS Alarm larmas enligt larmrutin.

Indikatorer för bedömning av måluppfyllnad

DC informerar Vhi enligt beredskapsplanen

DC använder beredskapsplanen och larmar SOS Alarm enligt denna

Vhi talar in meddelande i meddelandebbox enligt beredskapsplanen

Larmningen fungerade utmärkt. Saklig och tydlig information till SOS Alarm. Meddelandebboxen användes enligt plan. *Målet bedöms vara uppfyllt.*

Delmål 2. Beredskapsplaner för DC och Vhi används.

³⁵ För bedömningen svarar Joakim Evertsson, Vattenfall

Indikatorer för bedömning av måluppfyllnad

DC använder beredskapsplanen enligt rutin för kommunikation och åtgärder

Vhi använder beredskapsplanen enligt rutin för kommunikation och åtgärder

Målet bedöms vara uppfyllt.

Delmål 3. Kommunikation upprättas med minst en extern aktör.

Indikatorer för bedömning av måluppfyllnad

Utöver larmning till SOS Alarm ska minst en aktör kontaktas av antingen DC eller Vhi under övningen

Flera aktörer kontaktades vid flera tillfällen för att delges eller efterfråga information. *Målet bedöms vara uppfyllt.*

Sammanfattande omdöme om Vattenfall

De övande på Vattenfall genomförde övningen på ett övertygande och kunnigt sätt. God kompetens överbryggade brister i övningsplanering och motspel.

6 Redovisning från seminarieövningen, den 18 april

6.1 Aktörernas ansvarsområde, roller och larmning

I det första inspelet ställdes tre frågor som aktörerna fick redovisa. Dessa var

- a) Vad är er huvudsakliga roll vid dammbrott?
- b) Hur tas larmet emot i er organisation på kontorstid, respektive jourtid?
- c) Hur får man kännedom om larmet på er anläggning/verksamhet?

Kommunerna efter Skellefteälven

Kommunerna larmas ofta genom sin räddningschef i beredskap som i sin tur får larma vidare inom kommunen. Initialt samlas krisledningsgruppen för att skapa en lägesbild av händelsen. Krisledningsnämndens ordförande informeras men nämnden aktiveras inte i ett tidigt skede.

Dammägarna

Dammägarnas huvuduppgift är att vidta åtgärder, minska skador samt larma efter beredskapsplan. Larmet går till följande funktioner: Skellefteälvens vattenregleringsföretag, vakthavande ingenjör (VI), Skellefteå krafts driftcentral i Skellefteå, Vattenfalls driftcentral i Storuman samt Statkrafts driftcentral i Sollefteå.

Boliden Mineral AB

Renströmsgruvan har en driftcentral som är bemannad 05.30 till 23.30. Under övrig tid larmas personalen via radiouppkoppling. Eftersom arbete pågår i gruvan dygnet runt är den viktigaste uppgiften att larma personalen så den kan evakueras.

SOS Alarm

Larmet kommer till SOS Alarms KBX-funktion i Stockholm som är bemannad dygnet runt. KBX genomför larmning samt informerar SOS-centralen i Luleå, som ökar bemanningen vid behov.

Länsstyrelsen

Initialt larmas Länsstyrelserna via sin Tjänsteman i Beredskap (TiB) som i sin tur aktiverar krisledningsorganisationen. Samverkan sker bland annat genom möten med regionala rådet för krishantering och skydd mot olyckor. Länsstyrelsen ansvarar även för att informera MSB och regeringen om händelseförloppet.

Landstingen

Landstingens primära uppgift är att ta hand om eventuellt skadade personer. Larm kommer till TiB som har mandat att aktivera krisorganisationen. Landsting som inte är drabbade kan stödja drabbade landsting.

Polismyndigheten

Huvuduppgiften är att stödja räddningstjänsten till exempel med avspärrningar, bistå vid utrymningar eller skydda egendom. Vid misstanke om brott inleder

polisen en förundersökning om händelsen. Larmet kommer in till länskommunikationscentralen, men kan även få information från allmänheten, eller från polispatruller i yttre tjänst.

Vid länsöverskridande händelse agerar varje polismyndighet för sig, det vill säga hanterar händelser inom sitt län. Myndigheterna samarbetar vid behov. Efter omorganisationen 2015 kommer detta att ändras. Polisens datorstöd kan inte kommunicera över länsgränsen men personal kan flyttas mellan länen om behov uppstår.

Trafikverket

Vid ett eventuellt dammbrott kommer Trafikverket att stänga av broar inom riskområden samt planera för vägomledningar. I aktuellt scenario kommer även järnvägstrafiken att stängas av på inlandsbanan och stambanan genom övre Norrland. Trafikverket larmas via TiB som i sin tur informerar trafikledningscentralen. För närvarande pågår en omorganisation inom myndigheten och den geografiska placeringen av olika trafikledningscentraler.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)

MSB:s uppgift är att samverka och samordna på nationell nivå samt skapa en nationell lägesbild för att leverera den till berörda departement i regeringskansliet. En lägesbild bygger på att aktörer regelbundet rapporterar lägesrapporter till nästa nivå i systemet. Vidare kommer MSB att bjuda in till samverkanskonferenser. Myndigheten larmas genom TiB som aktiverar egen organisation.

Svenska kraftnät (SvK)

Huvuduppgiften är att minimera konsekvenser på stamnätet. Som sektorsmyndighet har man även ansvar för att sammanställa gemensam lägesbild och rapportera till t ex MSB vad gäller elförsörjningen. Myndigheten larmas via TiB som aktiverar egen organisation. Till vardags är SvK en central myndighet som är tillsynsvägledande inom dammsäkerhet men stödjer även andra aktörer i arbetet med beredskapsplanering för dammbrott.

Försvarsmakten, Militär Region Norr

Försvarsmakten förbereder sig för att kunna stödja samhället i händelse av ett dammbrott. Myndigheten larmas numera via Vakthavande Befäl (VB) i Boden som i sin tur aktiverar andra delar inom Försvarsmakten. Samverkan sker med regionala och lokala samverkanspartners. Tanken är att det på sikt ska finnas en lokal representant på kommunnivå från Försvarsmakten.

Sveriges Radio

Svarar för VMA och informationsmeddelande samt larmar samtidigt reklamkanaler och SVT. Vanligast är att allmänheten informerar SR och därefter får de information av SOS. Larm hamnar hos sändningsledningen i Stockholm, som vidarebefordrar till trafik och serviceredaktionen och den lokala P4 kanalen.

Civildövsvarsförbundet

Förbundet är utbildningsansvarig för Frivilliga Resurs Gruppen (FRG) som kommunerna har möjlighet att skriva avtal med. FRG larmas genom

kommunernas kontaktpersoner och har till uppgift att förstärka den kommunala organisationen med bland annat psykosocialt stöd, informationsspridning och att upprätta trygghetspunkt för evakuerade.

Kommuner som inte ligger längs Skellefteälven

De kommuner som inte geografiskt ligger längs Skellefteälven såg som sin huvuduppgift att stödja de drabbade kommunerna med att ta emot utrymda, samt skicka personal eller resursförstärkningar. Kommunerna larmas genom sin räddningschef i beredskap.

6.2 Allvarliga problem, B-larm

I det andra inspelet gavs ett scenario i form av att en tysk fisketurist ringde till SOS och berättade att det var ovanligt mycket vatten strax söder om Sädvadammen. För dammägarna var förutsättningen att densamme turist ringde direkt till deras driftcentral. Frågorna som skulle diskuteras och besvaras utifrån detta scenario var följande:

- a) Vilka beslut och åtgärder tar ni?
- b) Vad krävs för att ett dammbrott ska anses som bekräftat?
- c) Behöver allmänheten informeras eller varnas? Om ja, hur ska detta gå till?

Dammägarna

När information kommer in till en driftcentral skickas egen personal ut till anläggningen för att verifiera informationen. Efter bedömning larmas därefter SOS. Om informationen kommer från en trovärdig person med kompetens att bedöma situationen kan driftcentralen larma SOS direkt. Dammanläggningarna har en rad tekniska system för övervakning av till exempel vattennivåer och läckagemätning. Troligtvis skulle dessa system larma innan turisterna hunnit notera höjningen. Kameraövervakning kan förekomma på en anläggning för att driftcentralen ska få en visuell bild. Tiden för att egen personal ska kunna göra en ockulär besiktning varierar mellan 60 och 120 minuter beroende på tillgängligheten till platsen.

SOS

Innan SOS påbörjar larmning kontaktas dammägaren som beslutar om larmning ska ske. Om den sker utförs den av KBX-funktionen i Stockholm.

Arjeplog och Arvidsjaurs kommuner

Larm kommer till räddningschef i beredskap (samma för båda kommunerna) som i sin tur informerar respektive kommunledningen. I övrigt vidtas inga åtgärder mer än att följa händelseutvecklingen.

Kommunen är dock i beredskap och avvaktar vidare information från räddningschefen. De går vidare efter ytterligare signaler, men inga direkta åtgärder innan de vet mer. Om det finns risk för att det är personer som uppehåller sig i ett direkt riskområde kan en räddningsinsats inledas för att evakuera dessa.

Länsstyrelsen

TiB får larmet och har mandat att aktivera krisledningsorganisation om det inte finns chefer på plats. TiB skulle även sammankalla personal på krisberedskap samt dammsäkerhetsexperter internt. Därefter lyssnas dammägarens meddelandebox av och följer instruktioner. TiB informerar chefen för krisledningsorganisation, stabschef och eventuellt länsrådet. Deltar i samverkanskonferens som hålls av dammägaren.

Myndigheten för samhällskydd och beredskap (MSB)

MSB tar emot informationen om händelsen och sprider informationen till TiB, Försvarsdepartementet samt Statsrådsberedningens krisberedskapskansli. Därefter kallar TiB till internt möte på MSB.

Ifall Länsstyrelsen inte har begärt förstärkning kan MSB vara proaktiv och kontakta länsstyrelsen angående behov av stöd. MSB ansvarar för att kalla till nationell samverkanskonferens och sätta ihop en gemensam nationell lägesbild. Information läggs även ut på krisinformation.se, men enbart information som någon annan myndighet har publicerat.

Informationshantering

En fråga som diskuterades livligt var vem som skulle ta ansvaret för informationen till allmänheten, till exempel vem som ska skicka ut ett första pressmeddelande. Frågan fick inte ett enkelt och klart svar, men drabbad kommun, i detta fall Arjeplog, hade för avsikt att informera allmänheten på bred front. Dammägaren hade inte för avsikt att gå ut med någon information men servade gärna myndigheter med information.

Både krisinformation.se samt SOS Alarms nya informationsnummer 113 13 nämndes som informationskanaler, men dessa funktioner måste matas med kvalitetssäkrad information från någon av aktörerna.

Diskussionen avslutades med att en aktör kände sig bekymrad över att det fanns så mycket kunskap i rummet men frågan om vem som bär informationsansvaret har inte kunnat besvaras.

6.3 Dammhaveri, A-larm

Seminarieövningen avslutades med inspel tre. Scenariot utvecklades ytterligare enligt följande: *"Klockan 14.00 brast Sädvadammen. Larm kom till SOS klockan 14.05. Klockan 14.15 fick din myndighet larmet. Enligt beräkningar skulle Arjeplog nås efter 20 timmar med 3 m vattenståndshöjning i Sälla".*

Frågorna som diskuterades var följande:

- Vilka är de allvarligaste konsekvenserna?
- Vad är ert största problem?
- Vilka beslut tar ni?
- Hur skapas en lägesbild av händelsen?

Frågan om informationssamordningen från det andra inspelet hängde kvar i diskussionerna till inspel tre. För övrigt redovisas enbart information som tillkommit med anledning av dammbrottet.

Arjeplogs kommun

I det här läget har räddningschefen kartorna på bordet i ledningsrummet, och det har identifierats var det är akut behov att evakuera. Kommunen måste tänka längre upp efter älven också, finns det invånare som svävar i direkt livsfara i de områdena? Prioritetsordning med hänsyn till ökad vattennivå måste göras. Kommunen måste även analysera skador på infrastruktur, t ex effekter på strömförsörjningen.

I och med att det är relativt mycket tid till förfogande innebär det att kommunen hinner rädda människor och undsätta dem från utsatta områden. Väsentliga bostadsområden kommer att svepas bort. Kommunen är medveten om att människor kommer att försöka rädda så mycket av värde som möjligt från sina hem och måste ha beredskap för att hantera det och kunna erbjuda stöd för att enskilda individer ska kunna rädda egendomar av värde. Information måste gå ut med strukturerat lugn. Det krävs logistik för att få rörelse ut ur riskområdet.

Information måste ske via alla möjliga kanaler. Högtalarbilar kan användas längs älven, men även sociala media och Sveriges Radio är användningsbara informationskanaler vid ett läge som detta.

Landstinget

Går in i höjd beredskap. Arjeplog har bara tre övernattningsplatser. Hälsocentralen kommer att stängas i Arjeplog och patienter hänvisas till Arvidsjaur istället för att kunna möta det kommande behovet. Det finns risk att elen försvinner och eventuellt att personal ej kan ta sig till jobbet. Största problem skulle vara omplacering vid utrymning och transportproblem av sjuka. Troligtvis finns det behov av flygambulanstransporter. En liten del av primärvården har reservkraft, dock finns det reservkraft på vårdcentralerna i både Arjeplog och Arvidsjaur.

Vattenregleringsföretaget

Största problemet för dem är att dammanläggningen har gått sönder. Konsekvenser av det beror på omständigheterna kring händelsen. Om det t ex är bra väder är det inte säkert att det blir några större konsekvenser. Problemets magnitud beror också på dämningarnivå, om den är 1 m under normalt betyder det halva magasinvolymen i Sädva. Om det är en tajt dämningarnivå kan man flytta vatten i Hornavan längre ner i systemet. Inga sekundära dammbrott vid det här scenariot.

Det som är kritiskt är att bron längs väg 95 är i stor fara för skada. Den skulle mest troligt braka ihop och bli ofarbar, vilket skulle isolera flera samhällen längs den vägen.

Länsstyrelsen

Länsstyrelsen kan stödja med att skicka ut varning till de som är nära dammen och att samordna information till allmänheten. Vid just den här situationen skulle länsstyrelsen agera under parollen "*Vi avvaktar kraftfullt...*"

Trafikverket

Trafikverket är glad om den tyska turisten ringer och meddelar att det är vatten där det inte borde vara vatten. Trafikverket är i behov av information från allmänheten. Kundtjänst tar emot och via trafikledningen tas kontakt med trafikentreprenör som åker ut och kollar området. I händelse av faktisk risk skickas experter till området. Om bron åker väntar de först tills vattennivån sjunker. Om det är en stor bro kan det ta flera månader innan den är återställd, men tillfällig lösning bör kunna vara på plats efter någon vecka. Lokala entreprenörer ansvarar för vägavstängning och att till exempel sätta upp skyltar på norska sidan om att vägen är avstängd. Det finns inga omledningsvägar i det området, om någon sitter fast blir det därför tal om helikoptertransport.

Försvarsmakten

Försvarsmakten kan i det här läget skaffa fram helikopter. Reservbroar finns, om än i södra Sverige. FM kan vidare bistå med att flytta människor, hjälpa hemtjänsten med t ex transportresurser, såsom terrängfordon som bandvagnar. Även sjukvårdsresurser, tält, sandsäckar och personal finns att tillgå.

Lägesbilden

Bekymret är att alla aktörer inte har samma lägesbild.

Länsstyrelsen ansvarar för att sammanställa gemensam regional lägesbild, i samverkan med berörda aktörer, inklusive dammägaren. Länsstyrelsens stab arbetar med omfallsscenario.

Om inte Länsstyrelsen skulle göra det så kan MSB beställa en gemensam regional lägesbild från dem. MSB kompletterar sedan med nationell lägesbild, med följd effekter för hela landet. MSB ansvarar för att bjuda in till nationell samverkanskonferens. MSB kommer bland annat att vända sig till Socialstyrelsen för rapportering om Landstingets situation.

Trafikverket redovisar en lägesbild över vägnätet i realtid på sin hemsida.

Det är bra med lägesbildskonferenser, men de kan bli för långa. De tar energi från små organisationer. Om man ska bilda stab så tar samverkanskonferenser mycket tid från övrigt stabsarbete. En idé till MSB är att t ex bara be Länsstyrelsen kolla upp specifika frågor, istället för att alla måste sitta med på mötet.

Informationssamordningsfrågan

Arjeplogs kommun kör fullt ut med att informera lokalt och att återkoppla med berörda aktörer. Kommunen har ett betydande ansvar utifrån det lokala ansvaret. De samverkar också med dammägarna. Information sprids i första hand via högtalarfordon och sociala media.

Kommunerna bör ta första linjens information, byggd på fakta från dammägarna. Länsstyrelsen samordnar och länkar till kommunens hemsida. På nationell nivå samordnar MSB.

7 Utvecklingsområden

I samband med utvärderingsseminariet den 9 oktober diskuterades ett antal utvecklingsområden med sitt ursprung i övningens övergripande mål. Förslag som framkommit i diskussionen redovisas utan inbördes ordning i tabell 17. De utvecklingsområden som diskuterades var

- larmkedja och uppstart,
- lägesbild,
- samordning och inriktning,
- förstärkningsresurser,
- kriskommunikation samt
- WIS och Rakel.

Sammanställning av förslag till aktiviteter inom övningens utvecklingsområden

Aktivitet	Vem är ansvarig?	Vilka ska delta?	När ska det vara klart?
Färdigställ och implementera länets kriskommunikationsplan	Länsstyrelsen	Nätverket för kriskommunikation	2014
Förbättra tillgång till förstärkning av stabsresurser (mellan kommuner och Länsstyrelsen). Skapande av gemensam grund- och vidareutbildning i stabsmetodik			
Förflytta ansvaret för att leda samverkanskonferenser till Länsstyrelsen	Länsstyrelsen	Dammägarna	Mars 2014
Genomför regelbundna övningar i Rakel			
Genomföra regelbundna larmövningar			
Implementera MSB:s resursdatabas och gör den känd för fler aktörer. Databasen kan också ligga till grund för den regionala och lokala nivån att bygga vidare på			
Skapa bättre kunskap om varandras förmågor och behov gällande resurser, och generellt (berörs i den kommande regionala utvecklingsprocessen)	Länsstyrelsen	Alla aktörer	2015
Strukturera arbetsprocessen för hantering av förstärkningsresurser			
Tillsätta arbetsgrupp som ska utveckla rutiner för användandet av WIS.	Länsstyrelsen	Beredskapssamordnargruppen	Dec 2014
Upprätta en struktur och dagordning för			

Aktivitet	Vem är ansvarig?	Vilka ska delta?	När ska det vara klart?
Samverkansmöten på telefon			
Utarbeta läns-gemensamma rutiner för WIS användningen			
Utveckla en agenda för samverkansmöte			
Utveckla en rapporteringsmall för lägesrapporter			
Utveckla formerna för samverkansmöten mellan kriskommunikatörer			
Utveckla larmplanen. Ska alternativa larmförmedlare övervägas?	SVF		

Tabell 17, Sammanställning av förslag till aktiviteter inom övningens utvecklingsområden

Baserat på utvärderingsrapportens iakttagelser kring förmågebrister och utvecklingsområden kommer Länsstyrelsen Västerbotten att ta fram en åtgärdsplan i samverkan med övade aktörer.

Senast ett år efter övningen översänder Länsstyrelsen en kopia till MSB på åtgärdsplanen som ska redovisa vilka åtgärder i planen som genomförts, vilket möjliggör en analys av de långsiktiga effekterna av genomförd övning.

**Länsstyrelsen
Västerbotten**

Postadress: 901 86 Umeå

Besöksadress: Storgatan 71 B

Telefon: 010-225 4000

vasterbotten@lansstyrelsen.se

www.lansstyrelsen.se/vasterbotten